

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

**OPERAČNÝ PROGRAM
VÝSKUM A INOVÁCIE**

Analýza efektívnosti podporných programov pre MSP

Bratislava
2018

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2018

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

OBSAH

Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov	4
Zoznam skratiek	6
Úvod	8
1 Legislatívny a inštitucionálny rámec podpory MSP	9
1.1 Legislatívny rámec podpory MSP	9
1.2 Inštitucionálny rámec podpory MSP	15
2 Prehľad realizácie podporných programov pre MSP v SR.....	21
3 Podpora MSP z medzinárodného kontextu	25
3.1 Porovnanie systému podpory podnikania MSP v SR s krajinami V4	25
3.2 Stav a využívanie podporných programov podnikania v SR a v krajinách EÚ.....	33
4 Postoje MSP k využívaniu podporných nástrojov.....	44
5 Hodnotenie dopadov a efektívnosti vybraných podporných opatrení.....	51
5.1 Metodické prístupy k hodnoteniu dopadov a efektívnosti podporných programov ..	51
5.2 Hodnotenie dopadov a efektívnosti vybraných opatrení	58
5.2.1 Hodnotenie OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	58
5.2.2 Hodnotenie Mikropôžičkového programu SBA.....	81
5.3 Výsledky kvalitatívneho prieskumu	89
Zhrnutie.....	93

Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov

Tabuľky

Tab. č. 1: Finančné vyjadrenie podpory čerpanej pre MSP podľa foriem financovania za roky 2015 – 2017.....	21
Tab. č. 2: Štruktúra grantov EÚ v absolútnom vyjadrení v eurách za roky 2015 - 2017	23
Tab. č. 3: Štruktúra úverov zo zdrojov ŠR v absolútnom vyjadrení v eurách za roky 2015 – 2017	24
Tab. č. 4: Hodnotenie vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky	33
Tab. č. 5: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2013-2017).....	35
Tab. č. 6: Podiel MSP, ktoré považujú granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania (2014-2017).....	37
Tab. č. 7: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období predchádzajúcich 6 mesiacov (2017)	39
Tab. č. 8: Podiel MSP, ktoré uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil	40
Tab. č. 9: Podiel inovujúcich MSP, ktoré získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity	42
Tab. č. 10: Prijaté a schválené žiadosti podľa hodnotených výziev	59
Tab. č. 11: Štruktúra podporených a zamietnutých subjektov podľa veľkosti, regiónu a veku podniku v roku 2015	61
Tab. č. 12: Vybrané ekonomické ukazovatele podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu za rok 2014 (EUR).....	61
Tab. č. 13: Tržby v skupine podporených a zamietnutých subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)	62
Tab. č. 14: Pridaná hodnota v skupine podporených a zamietnutých subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)...	66
Tab. č. 15: Štruktúra podporených a nezúčastnených subjektov podľa veľkosti, regiónu a veku podniku v roku 2015	72
Tab. č. 16: Vybrané ekonomické ukazovatele podporených a nezúčastnených subjektov za rok 2014 (EUR) ...	73
Tab. č. 17: Tržby v skupine podporených a nezúčastnených subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)	74
Tab. č. 18: Pridaná hodnota v skupine podporených a nezúčastnených subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)	75
Tab. č. 19: Priemerný vplyv na tržby v eurách podľa veľkostnej kategórie, regiónu NUTS 2 a veku podniku (Model 1: zamietnutí).....	77
Tab. č. 20: Priemerný vplyv na pridanú hodnotu v eurách podľa veľkostnej kategórie, regiónu NUTS 2 a veku podniku (Model 1: zamietnutí).....	78
Tab. č. 21: Priemerný vplyv na tržby v eurách podľa veľkostnej kategórie, regiónu NUTS 2 a veku podniku (Model 2: nezúčastnené podniky)	79
Tab. č. 22: Priemerný vplyv na pridanú hodnotu v eurách podľa veľkostnej kategórie, regiónu NUTS 2 a veku podniku (Model 2: nezúčastnené podniky)	80
Tab. č. 23: Agregované odhady vplyvu podpory na tržby a pridanú hodnotu v eurách	80
Tab. č. 24: Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb a pridanej hodnoty	81
Tab. č. 25: Vybrané ukazovatele realizácie Mikropôžičkového programu v období 2015 – 2017	82
Tab. č. 26: Štruktúra podporených a nezúčastnených subjektov podľa veľkosti, regiónu, odvetvia a veku podniku – MP.....	83
Tab. č. 27: Vybrané ekonomické ukazovatele podporených a nezúčastnených podnikov v období t-1 (EUR) – MP.....	84
Tab. č. 28: Tržby v skupine podporených a nezúčastnených subjektov (EUR) – MP.....	85
Tab. č. 29: Pridaná hodnota v skupine podporených a nezúčastnených subjektov (EUR) – MP	85
Tab. č. 30: Priemerný vplyv na tržby v eurách podľa veľkosti, regiónu, odvetvia a veku podniku – MP	87
Tab. č. 31: Priemerný vplyv na pridanú hodnotu v eurách podľa veľkosti, regiónu, odvetvia a veku podniku – MP	88
Tab. č. 32: Predbežné agregované odhady vplyvu podpory na tržby a pridanú hodnotu v eurách – MP	88
Tab. č. 33: Predbežné náklady na generovanie dodatočného eura tržieb a pridanej hodnoty – MP	89

Grafy

Graf č. 1: Podiel finančnej podpory pre MSP za oblasti na celkovej výške finančnej podpory v roku 2017	22
Graf č. 2: Štruktúra grantov EÚ v percentuálnom vyjadrení za roky 2015 – 2017	23
Graf č. 3: Štruktúra úverov zo zdrojov ŠR v percentuálnom vyjadrení za roky 2015 – 2017.....	24
Graf č. 4: Hodnotenie vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky (2013-2017)	34

Graf č. 5: Hodnotenie vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky (2017)	34
Graf č. 6: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2013-2017)	36
Graf č. 7: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2017)	36
Graf č. 8: Podiel MSP, ktoré považujú verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania (2014-2017)	38
Graf č. 9: Podiel MSP, ktoré považujú verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania (2017)	38
Graf č. 10: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období predchádzajúcich 6 mesiacov (2014-2017)	39
Graf č. 11: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období predchádzajúcich 6 mesiacov (2017)	40
Graf č. 12: Podiel MSP, ktoré uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil (2014-2017)	41
Graf č. 13: Podiel MSP, ktoré uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil (2017)	41
Graf č. 14: Podiel inovujúcich MSP s verejnou finančnou podporou pre inovačné aktivity (2008-2014)	42
Graf č. 15: Podiel inovujúcich MSP verejnou finančnou podporou pre inovačné aktivity (2014)	43
Graf č. 16: Dostupnosť informácií o podporných programoch pre MSP	44
Graf č. 17: Hodnotenie možností využívania podporných nástrojov MSP	45
Graf č. 18: Preferované cieľové skupiny podpory z verejného sektora	46
Graf č. 19: Využitie verejnej podpory	47
Graf č. 20: Hodnotenie spokojnosti s poskytnutou verejnou podporou	48
Graf č. 21: Dôvody nezáujmu o verejnú podporu pre podnikanie	49
Graf č. 22: Hodnotenie spokojnosti s poskytnutou verejnou podporou	50
Graf č. 23: Priemerne tržby v skupine podporených a zamietnutých subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR) ...	62
Graf č. 24: Priemerná pridaná hodnota v skupine podporených a zamietnutých subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)	66
Graf č. 25: Zmena počtu zamestnancov (podľa kategórií) podporených a zamietnutých podnikov medzi rokom 2014 a 2017	71
Graf č. 26: Priemerne tržby v skupine podporených a nezúčastnených subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR) ..	74
Graf č. 27: Priemerná pridaná hodnota v skupine podporených a nezúčastnených subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)	75
Graf č. 28: Zmena počtu zamestnancov (podľa kategórií) podporených a zamietnutých podnikov medzi rokom 2014 a 2017	76
Graf č. 29: Priemerné tržby v skupine podporených a nezúčastnených subjektov (EUR) –MP	85
Graf č. 30: Priemerná pridaná hodnota v skupine podporených a nezúčastnených subjektov (EUR) – MP	86

Obrázky

Obrázok 1: Prehľad inštitucionálnych úrovní a oblastí podpory pre MSP v SR	15
Obrázok 2: Grafické znázornenie metódy Difference-in-Differences	55
Obrázok 3: Priemerne tržby podporených a zamietnutých subjektov podľa veľkosti podniku (EUR)	63
Obrázok 4: Priemerne tržby podporených a zamietnutých subjektov podľa regiónu NUTS 2 (EUR)	64
Obrázok 5: Priemerne tržby podporených a zamietnutých subjektov podľa veku podniku (EUR)	65
Obrázok 6: Priemerná pridaná hodnota podporených a zamietnutých subjektov podľa veľkosti podniku (EUR)	67
Obrázok 7: Priemerná pridaná hodnota podporených a zamietnutých subjektov podľa regiónu NUTS 2 (EUR) ..	68
Obrázok 8: Priemerná pridaná hodnota podporených a zamietnutých subjektov podľa veku podniku (EUR) ...	69
Obrázok 9: Porovnanie štruktúry podporených a zamietnutých žiadateľov podľa kategórií počtu zamestnancov	70
Obrázok 10: Porovnanie vzorky podporených a nezúčastnených podnikov podľa veľkosti, regiónu a veku podniku (2014)	73
Obrázok 11: Porovnanie štruktúry podporených a nezúčastnených podnikov podľa kategórií počtu zamestnancov	76
Obrázok 12: Porovnanie vzorky podporených a nezúčastnených podnikov podľa veľkosti, regiónu, odvetvia a veku podniku (2014) – MP	84

Zoznam skratiek

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce
API	Agentúra pre podnikanie a inovácie
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BIC Bratislava	Business and Innovation Centre Bratislava
CBA	Cost-benefit analýza
CEB	Rozvojová banka Rady Európy
CIE	Kontrafaktuálne hodnotenie dopadov (Counterfactual Impact Evaluation)
COSME	Program Európskej únie pre konkurencieschopnosť MSP
CVTI	Centrum vedecko-technických informácií SR
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.
DG GROW	Generálny direktoriát pre rast
DG REGIO	Generálny direktoriát pre regionálny rozvoj
DiD	Difference-in-Differences
DM	Schéma pomoci De minimis
EASME	Výkonná agentúra Európskej komisie pre MSP
EBOR, EBRD	Európska banka pre obnovu a rozvoj (European Bank for Reconstruction and Development)
EEN	Enterprise Europe Network
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EIB	Európska investičná banka
EIF	Európsky investičný fond
EK	Európska komisia
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EPZF	Európsky poľnohospodársky záručný fond
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ, EÚ-28	Európska únia
FTE	Pracujúci na plný pracovný úväzok
GEM	Global entrepreneurship monitor
HCCI	Maďarskej obchodnej komory a priemyslu
ISRRA	Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr
Kč	Koruny české
KF	Kohézny fond
KSU	Národný systém služieb pre malé a stredné podniky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVaR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	Malé a stredné podniky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
NAE	Národné združenia podnikateľov a zamestnávateľov
NES	Národný expertný prieskum
NFP	Nenávratný finančný príspevok

NPC	Národné podnikateľské centrum
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
OP	Operačný program
OP BK	Operačný program Bratislavský kraj
OP KaHR	Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast
OP LZ	Operačný program Ľudské zdroje
OP PIK	Operačný program Podnikanie a inovácie pre konkurencieschopnosť
OP V	Operačný program Vzdelávanie
OP VaI	Operačný program Výskum a Inovácie
OP Z	Operačný program Zdravotníctvo
OP ZaSI	Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia
OP ŽP	Operačný program Životné prostredie
p. b.	percentuálny bod
PARP	Poľská agentúra pre rozvoj podnikania
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PSM	Propensity score matching
QCA	Kvalitatívna komparatívna analýza
RDD	Regression discontinuity design
RIA	Hodnotenie dopadov regulácií, (Regulatory Impact Assessment)
RIS3	Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR
RPIC Poprad	Regionálne poradenské a informačné centrum Poprad
RPIC Prešov	Regionálne poradenské a informačné centrum Prešov
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business Agency
SIEA	Slovenská inovačná a energetická agentúra
SIH	Slovak Investment Holding
SK NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SP	Schéma štátnej pomoci
SR	Slovenská republika
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.
SZRF	Slovenský záručný a rozvojový fond
SŽZ	Slovenský živnostenský zväz
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TBIE	Hodnotenie dopadov založené na teórii (Theory Based Impact Evaluation)
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo
UPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPVII	Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu
V4	Vyšehradská skupina (Vyšehradská štvorka) – spoločenstvo štyroch stredoeurópskych štátov: Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska
VT	Rada pre rozvoj podnikania (Vállalkozásfejlesztési Tanács)
VÚC	Vyšší územný celok
ZPS	Združenie podnikateľov Slovenska
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok

Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja podnikateľského prostredia.

Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria kľúčový segment podnikateľského sektora a sú oporou ekonomiky a základom konkurencieschopnosti krajiny. Pre úspešný rozvoj malých a stredných podnikov je dôležitým predpokladom priaznivé podnikateľské prostredie a poskytovanie vhodných foriem podpory, nakoľko malí a strední podnikatelia disponujú zvyčajne obmedzenými zdrojmi a vykazujú podstatne vyššiu citlivosť na existenciu rôznych bariér v podnikaní ako napríklad veľké podniky.

V podmienkach Slovenska je implementovaných množstvo podporných opatrení, ktorých priamym či nepriamym cieľom je aj podpora malých a stredných podnikov. Vytvorenie nových, ako aj ďalšie rozvíjanie podporných nástrojov pre podnikateľov môže napomôcť dlhodobo udržať rast hospodárstva a podporiť zamestnanosť. Bez pravidelného hodnotenia dopadov podporných opatrení by nebolo možné vyhodnotiť mieru napĺňania jednotlivých priorít a cieľov týchto nástrojov.

Hlavným zámerom vypracovaného materiálu je zhodnotiť a kvantifikovať dopad a účinky verejnej podpory, zmapovať postoje malých a stredných podnikov k využívaniu podporných opatrení, preskúmať bariéry vo využívaní, či porovnať stav a mieru využívania podporných programov v SR s ostatnými členskými krajinami EÚ.

Štruktúra analýzy pozostáva z piatich hlavných kapitol. V prvej kapitole je prezentovaný prehľad legislatívneho a inštitucionálneho rámca podporného systému sektora MSP na Slovensku. Druhá kapitola sumarizuje hlavné výsledky využívania podporných programov MSP. Porovnaniu systémov podpory podnikania MSP v SR s krajinami V4 a komparatívnej analýze stavu a využívania podporných programov z medzinárodného kontextu sa venuje tretia kapitola. Hlavné závery kvantitatívneho prieskumu hodnotiaceho postoje MSP k podporným programom sú predmetom štvrtej kapitoly. Piata kapitola sa podrobnejšie zaoberá analýzou dopadov a efektívnosti vybraných podporných opatrení implementovaných v Slovenskej republike. V tohtoročnej analýze bol hodnoteniu dopadov a účinkov podrobený Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast z programového obdobia 2007 - 2013, v rámci neho vybrané výzvy opatrenia 1.1 – Inovácie a technologické transfery. Hodnotenie efektívnosti bolo spracované aj pre Mikropôžičkový program SBA, pričom výsledky tohto programu sa vzhľadom na nízky počet príjemcov intervencie budú spresňovať v nasledujúcich ročníkoch tohto výstupu.

1 Legislatívny a inštitucionálny rámec podpory MSP

1.1 Legislatívny rámec podpory MSP

V tejto časti analýzy sú prezentované najvýznamnejšie právne predpisy, ktoré sú svojím zámerom a povahou určené na podporu podnikania malých a stredných podnikateľov. Súčasťou vymedzeného legislatívneho rámca sú aj novo prijaté právne predpisy a významné novelizácie skôr prijatých zákonov. Národnou radou SR schválené právne predpisy poskytujú komplexný rámec podpory podnikateľov vo forme rôznych príspevkov, dotácií, investičných stimulov a podobne.

Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov nadobudol účinnosť od **1.1.2017**. Ambíciou zákona, ktorý dlhodobo absentoval v slovenskej legislatíve, je **presadenie princípu „Think small first“** (najskôr myslieť v malom) v slovenskom právnom prostredí. Uplatňovanie tohto princípu by malo prispieť k vytváraniu priaznivého podnikateľského prostredia pre MSP a presadzovanie záujmov MSP už pri tvorbe právnych predpisov. Zákon ďalej vo svojom znení vymedzuje povinnosti Ministerstva hospodárstva SR vykonávať činnosti zamerané na znižovanie neprimeranej regulačnej záťaže MSP.

V zmysle § 2 zákona o podpore malého a stredného podnikania Ministerstvo hospodárstva SR môže poskytnúť podporu mikropodnikom, malým podnikom a stredným podnikom v nasledujúcich oblastiach: podpora určená na založenie podnikov; na rozvoj už existujúcich podnikov; podpora na vytváranie nových pracovných miest alebo udržanie existujúcich pracovných miest v podnikoch; zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikov a posilnenie ich postavenia na vnútornom trhu Európskej únie a mimo vnútorného trhu Európskej únie; projekty združení na rozvoj podnikov; zachovanie a rozvoj tradičných priemyselných odvetví, remesiel, tradičných ľudových remesiel a ľudových umeleckých výrob; zakladanie a rozvoj obchodných spoločností povinne vytvárajúcich základné imanie, so sídlom v Slovenskej republike, od vzniku ktorých neuplynulo viac ako 36 mesiacov a ktoré sú ovládané fyzickými osobami, ktoré sú jej zakladateľmi, a sú inovačným podnikom, mikropodnikom, malým podnikom alebo stredným podnikom; podpora pre výskum a vývoj okrem pomoci poskytovanej podľa osobitných predpisov; podpora pre inovácie produktov, služieb a procesov; a na záver podpora pre zlepšovanie podnikateľského prostredia.

Obsah zákona upravuje formy podpory poskytovanej Ministerstvom hospodárstva SR. Formou **priamej podpory** dochádza k poskytnutiu nenávratného finančného príspevku, dotácie a finančného nástroja. Za **nepriamu formu podpory** považuje zákon poskytovanie informácií a poradenstva v oblasti podnikania; vzdelávanie v oblasti podnikania; poskytnutie podporného poukazu súvisiaceho s prijatím služieb v oblastiach podpory; organizovanie a podpora účasti na stážach, súťažiach, výstavách alebo iných podujatiach zameraných na podporu podnikania; ďalej podpora cieleného posilňovania potenciálu mikropodniku, malého podniku alebo stredného podniku, ktoré umožňuje zvyšovať jeho výkon; podpora v podobe dlhodobého odborného poradenstva a odborného tréningu, ktorého cieľom je zlepšenie podnikateľských zručností a odborný rast.

Okrem iného, zákon prvýkrát vymedzil **pojmem start-up**, v zmysle ktorého sa ním rozumie zakladanie a rozvoj obchodných spoločností povinne vytvárajúcich základné imanie, so sídlom

v Slovenskej republike, od vzniku ktorých neuplynulo viac ako 36 mesiacov a ktoré sú ovládané fyzickými osobami, ktoré sú jej zakladateľmi, a sú inovačným podnikom, mikropodnikom, malým podnikom alebo stredným podnikom. Start-up môže mať právnu formu kapitálovej obchodnej spoločnosti s ručením obmedzeným, akciovej spoločnosti a jednoduchej spoločnosti na akcie. Na základe novo prijatého zákona Ministerstvo hospodárstva SR alebo vykonávateľ podpory má za úlohu vykonať **test vplyvov na mikropodniky, malé podniky a stredné podniky** v súlade s metodikou pre vykonávanie tohto testu vplyvov na MSP, ktorú schvaľuje vláda Slovenskej republiky so zámerom lepšej regulácie.

Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci o minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci) svojim znením upravuje pravidlá ochrany hospodárskej súťaže v oblasti štátnej pomoci. Predmetný zákon o štátnej pomoci upravuje aj základné práva a povinnosti poskytovateľa štátnej pomoci a poskytovateľa minimálnej pomoci; základné práva a povinnosti príjemcu štátnej pomoci a príjemcu minimálnej pomoci; výkon štátnej správy v oblasti poskytovania štátnej pomoci a minimálnej pomoci. Vo všeobecnosti sa **za štátnu pomoc považuje každá pomoc, v peňažnej alebo nepeňažnej forme, ktorá je poskytnutá na podnikanie alebo v súvislosti s podnikaním poskytovateľom** (v zmysle zákona vybraná štátna inštitúcia) **priamo alebo nepriamo z verejných prostriedkov**.

V zmysle ustanovenia § 3 ods. 2 zákona č. 358/2015 Z. z. **štátnu pomoc** podľa zákonných podmienok **možno poskytnúť na účely**: rozvoja regiónov; pre malý podnik a stredný podnik; na uľahčenie prístupu k financovaniu pre malý podnik a stredný podnik; na výskum, vývoj a inovácie; na podporu vzdelávania; na podporu zamestnanosti; pre znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím; na ochranu životného prostredia; na náhradu škody spôsobenej určitými prírodnými katastrofami; na širokopásmové infraštruktúry; na kultúru a zachovanie kultúrneho dedičstva; na športové a multifunkčné rekreačné infraštruktúry; na miestne infraštruktúry; na podporu poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a vidieckych oblastí; na podporu dopravy; na uľahčenie zatvorenia uhoľných baní neschopných konkurencie; na podporu rizikových finančných investícií; na podporu rybného hospodárstva.

Štátna pomoc musí byť poskytnutá v súlade s pravidlami Európskej únie, čo znamená, že každé jej poskytnutie musí byť vopred schválené Európskou komisiou. Celý proces poskytnutia štátnej pomoci je administratívne náročný. Minimálna pomoc, resp. pomoc „de minimis“ alebo „podpora malého rozsahu“ je osobitnou formou podpory, ktorá je určená pre podnikateľov, nie je až tak administratívne náročná ako štátna pomoc a zároveň nenaruša hospodársku súťaž. Pre väčšinu podnikateľov platí limit pre poskytnutie minimálnej pomoci do 200 000 EUR počas trojročného obdobia.

Zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje právne vzťahy pri poskytovaní príspevku v programovom období 2014 - 2020, postup a podmienky poskytovania príspevku, práva a povinnosti osôb v súvislosti s poskytovaním príspevku, pôsobnosť orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy pri poskytovaní príspevku a zodpovednosť za porušenie podmienok poskytnutia príspevku. V zmysle zákona sú európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi - **Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, Kohézny fond, Európsky námorný a rybársky fond a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka**.

Za **príspevok** sa považujú finančné prostriedky poskytované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a finančné prostriedky poskytované zo štátneho rozpočtu určené na financovanie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie; príspevok je poskytovaný vo forme nenávratného finančného príspevku alebo podmienne vrátného finančného príspevku na realizáciu projektu na základe zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku alebo podmienne vrátného finančného príspevku alebo rozhodnutia.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje právne vzťahy pri poskytovaní služieb zamestnanosti. Podľa § 11 predmetného zákona sa službami zamestnanosti rozumie systém inštitúcií a nástrojov **podpory pomoci účastníkom trhu práce** pri hľadaní zamestnania, zmene zamestnania, obsadzovaní voľných pracovných miest a uplatňovaní aktívnych opatrení na trhu práce s osobitným zreteľom na pracovné uplatnenie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

Medzi aktívne opatrenia na trhu práce možno zaradiť poskytnutie **príspevku** úradom práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“) **na samostatnú zárobkovú činnosť** a na čiastočnú úhradu nákladov súvisiacich s prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti. Poskytnutím predmetného príspevku dochádza k motivovaniu uchádzačov o zamestnanie k rozbehnutiu vlastného podnikania.

Ďalším príspevkom, ktorý sa poskytne priamo zamestnávateľovi je **príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie**. Príspevok poskytne úrad zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru znevýhodneného uchádzača o zamestnanie po splnení zákonných podmienok. Úrad môže poskytnúť **príspevok na podporu udržania pracovných miest** zamestnávateľovi, ktorý najmenej tri mesiace pred podaním žiadosti o poskytnutie príspevku udržal pracovné miesta aj v prípade pretrvávajúcich vážnych prevádzkových dôvodov vymedzených v písomnej dohode so zástupcami zamestnancov, na základe ktorých po dohode s úradom na prechodné obdobie obmedzí svoju prevádzkovú činnosť tak, že nebude zamestnancom pridelať prácu v rozsahu najmenej 6 % a najviac 20 % ustanoveného týždenného pracovného času.

Nasledujúcim aktívnym opatrením na trhu práce je možnosť úradu poskytnúť príspevok **na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní** zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru uchádzača o zamestnanie, ktorý je občanom mladším ako 25 rokov veku vedeným v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej tri mesiace, alebo uchádzača o zamestnanie, ktorý je občanom mladším ako 29 rokov veku vedeným v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej šesť mesiacov, a ktorí pred prijatím na vytvorené pracovné miesto nemali pravidelne platené zamestnanie.

Ministerstvo financií Slovenskej republiky, za splnenia zákonných podmienok, môže **na podporu udržania zamestnanosti zamestnávateľovi, ktorý je malým podnikom alebo stredným podnikom** podľa osobitného predpisu, poskytnúť finančnú pomoc. Finančnú pomoc možno poskytnúť vo forme záruky za úver poskytnutý bankou alebo úhrady časti úroku z úveru poskytnutého bankou. Zákon ďalej vo svojom znení upravuje aj množstvo iných príspevkov na podporu zamestnanosti.

Zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudol účinnosť dňa 1.4.2018. Cieľom prijatého zákona je **vytvorenie uceleného a transparentného právneho rámca pre poskytovanie regionálnej investičnej pomoci v**

oblasti poskytovania štátnej pomoci. Právna úprava má vytvoriť priestor pre znižovanie regionálnych rozdielov v rámci Slovenskej republiky a zabezpečenie udržateľného hospodárskeho rozvoja a konkurencieschopnosti Slovenskej republiky v globálnom priestore. Tento zákon si vytýčil za cieľ adresnejšie zameranie sa na podporu investícií týkajúcich sa progresívnych technológií a činností s vysokou pridanou hodnotou. Predmetný zákon upravuje poskytovanie regionálnej investičnej pomoci (ďalej len „investičná pomoc“), práva a povinnosti prijímateľa investičnej pomoci a pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní investičnej pomoci a kontrole jej použitia.

Investičnou pomocou sa rozumie pomoc na podporu realizácie investičného zámeru v priemyselnej výrobe, technologickom centre, centre podnikových služieb. Investičná pomoc sa poskytuje vo forme dotácie na dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý nehmotný majetok, úľavy na dani z príjmov, príspevku na vytvorené nové pracovné miesta, prevodu nehnuteľného majetku alebo nájmu nehnuteľného majetku za hodnotu nižšiu, ako je hodnota nehnuteľného majetku alebo hodnota nájmu nehnuteľného majetku stanovená znaleckým posudkom. Z uvedeného vyplýva, že snahou zákonodarcu je vyhnúť sa priamej peňažnej forme pomoci.

Prijímateľom investičnej pomoci (ďalej len „prijímateľ“) je fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba zriadená za účelom podnikania, ktorá podá na ministerstvo hospodárstva žiadosť o investičnú pomoc (ďalej len „žiadosť“), má miesto podnikania alebo sídlo na území Slovenskej republiky, je zapísaná v živnostenskom registri alebo v obchodnom registri. Prijímateľ sa zaraďuje do kategórie mikropodnikov, malých podnikov, stredných podnikov a veľkých podnikov podľa osobitného predpisu. Zákon, zároveň upravuje aké subjekty nemôžu byť prijímateľom investičnej pomoci.

Zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov svojim znením upravuje účel, podmienky, rozsah a spôsob poskytovania dotácií a štátneho príspevku odberateľovi plynu v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky. **Dotáciu** z rozpočtovej kapitoly ministerstva na príslušný rozpočtový rok **možno poskytnúť** za podmienok ustanovených týmto zákonom a osobitným predpisom **na podporu** baníctva, tradície a histórie banských činností, odstránenia následkov banskej činnosti, úhrad sociálnych vplyvov útlmu banskej činnosti; činnosti združenia právnických osôb s účasťou ministerstva, ktoré realizuje schémy pomoci alebo programy podpory malého a stredného podnikania; **využívania biomasy a slnečnej energie na výrobu tepla; ochrany spotrebiteľa; rozvoja priemyselnej výroby a služieb; výskumu, vývoja a inovácií; energetickej efektívnosti.** Uvedené dotácie sa **poskytnú fyzickým osobám podnikateľom alebo právnickým osobám**, za splnenia zákonom vymedzených podmienok. Podmienky sa rôznia v závislosti od účelu dotácie.

Zákon č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov upravuje podmienky poskytovania stimulov pre výskum a vývoj právnickej osobe, ktorá je podnikateľom, s cieľom zvýšiť úroveň výskumu a vývoja. Predmetom právnej úpravy zákona je aj pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní stimulov pre výskum a vývoj a kontrole ich použitia. Cieľom predmetného zákona je upraviť podmienky poskytnutia stimulov pre výskum a vývoj podnikateľom bez vopred vyhlásenej verejnej súťaže. Zámerom je aj podporiť navýšenie personálnych kapacít v oblasti výskumu a vývoja a zvýšiť objem finančných prostriedkov podnikateľskej sféry do výskumu a vývoja.

Stimuly pozostávajú z dotácie z prostriedkov štátneho rozpočtu **na podporu základného výskumu alebo priemyselného výskumu alebo experimentálneho vývoja alebo vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti projektu** alebo úľava na dani z príjmu podľa osobitného predpisu. Poskytovateľom stimulov je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

Žiadateľom o stimuly, v zmysle zákona, môže byť mikropodnikateľ, malý podnikateľ, stredný podnikateľ a veľký podnikateľ. **Podmienky na poskytnutie stimulov** spočívajú vo vytvorení nového pracoviska žiadateľom o stimuly z jeho vlastných prostriedkov, pričom nové pracovisko bude zamerané na vykonávanie výskumu a vývoja a bude vykonávať svoju činnosť najmenej päť rokov po skončení poskytovania stimulov, alebo rozšírení existujúceho pracoviska zameraného na vykonávanie výskumu a vývoja žiadateľom o stimuly z jeho vlastných prostriedkov, pričom rozšírené pracovisko bude vykonávať túto činnosť najmenej päť rokov po skončení poskytovania stimulov a prijímateľ stimulov nesmie najmenej päť rokov znížiť výšku ročných výdavkov na výskum a vývoj, ktoré vynakladal z vlastných prostriedkov pred poskytnutím stimulov.

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja svojim znením upravuje ciele a podmienky podpory regionálneho rozvoja, upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov, obcí a ďalších subjektov územnej spolupráce podľa IV. časti tohto zákona a podmienky na koordináciu a realizáciu regionálneho rozvoja. Za **regionálny rozvoj** sa považuje súbor sociálnych, hospodárskych, kultúrnych a environmentálnych procesov a vzťahov, ktoré prebiehajú v regióne a ktoré prispievajú k zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti, trvalému hospodárskemu rozvoju, sociálnemu rozvoju a územnému rozvoju a k vyrovnávaniu hospodárskych rozdielov a sociálnych rozdielov medzi regiónmi.

Podpora regionálneho rozvoja je zameraná najmä na oblasti: komplexného využívania vnútorného rozvojového potenciálu územia – prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov; rozvoj vedy, výskumu a vývoja prispievajúci k celkovému rozvoju regiónu so zreteľom na podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifik regiónu; **rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta**; rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce; zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb; **rozvoj cestovného ruchu**; zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel; **rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka**; realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu; **rozvoj služieb v regióne** a iné; ďalšie aktivity, ak to ustanoví osobitný zákon alebo medzinárodná zmluva.

Zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje podmienky, systém a formy poskytovania podpory najmenej rozvinutým okresom. Za najmenej rozvinutý okres sa považuje okres, ktorý je zapísaný v zozname najmenej rozvinutých okresov. Prijímateľom podpory v najmenej rozvinutom okrese sú **subjekty územnej spolupráce a iné právnické osoby** v súlade s Akčným plánom rozvoja najmenej rozvinutého okresu, ktoré sú uvedené v Ročných prioritách akčného plánu. Prijímateľom podpory v najmenej rozvinutom okrese môžu byť v súlade s akčným plánom a ročnými prioritami aj **fyzické osoby – podnikatelia**. Uvedená podpora je určená pre

hospodársky, sociálny a environmentálny rozvoj najmenej rozvinutých okresov, pričom zámerom je odstránenie zaostávania najmenej rozvinutého okresu.

Zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu upravuje podporu cestovného ruchu v Slovenskej republike, práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pôsobiacich v cestovnom ruchu, tvorbu koncepčných dokumentov a financovanie rozvoja cestovného ruchu. Na účely tohto zákona sa rozumie **podporou cestovného ruchu** aktivity smerujúce k zvýšeniu počtu domácich a zahraničných návštevníkov, predĺženiu ich pobytu na území Slovenskej republiky a zvýšeniu ich prínosu pre hospodárstvo. Dotácia sa poskytne len organizáciám cestovného ruchu registrovaným ministerstvom na realizáciu aktivít, ktoré sú spojené s hlavným predmetom ich činnosti. **Poskytnutú dotáciu možno použiť na:** marketing a propagáciu, najmä na účasť na veľtrhoch, výstavách, prezentáciách, tvorbu webového sídla, tvorbu loga organizácie cestovného ruchu, elektronický marketing, tvorbu zľavových produktov, tvorbu propagačných a informačných tlačovín okrem knižných publikácií; činnosť turistického informačného centra zriadeného organizáciou cestovného ruchu okrem nákladov na mzdy a prevádzkových nákladov; tvorbu a prevádzku rezervačného systému; tvorbu a podporu produktov cestovného ruchu; podporu atraktivít danej lokality tak, aby sa stali súčasťou stálej ponuky v cestovnom ruchu; infraštruktúru cestovného ruchu okrem výstavby zariadení určených na ubytovanie; zabezpečenie strategických, koncepčných a analytických materiálov a dokumentov, štatistík a prieskumov; zavedenie hodnotiaceho systému kvality služieb; vzdelávacie aktivity zamerané na skvalitnenie a rozvoj destinácie a cestovného ruchu v nej.

Zákon č. 193/2001 Z. z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov upravuje základné podmienky poskytovania dotácie na zriadenie priemyselných parkov, ako aj pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní a kontrole použitia tejto dotácie. **Priemyselným parkom** v zmysle zákona je územie vymedzené územným plánom obce alebo územným plánom zóny, na ktorom sa vykonáva alebo má vykonávať priemyselná výroba alebo služby jedného podnikateľa alebo viacerých podnikateľov. Na zriadenie priemyselného parku **možno obci alebo vyššiemu územnému celku**, ktorá spĺňa podmienky podľa § 4 predmetného zákona, **poskytnúť dotáciu** zo štátneho rozpočtu na technickú vybavenosť územia a inžinierske stavby nevyhnutné na zriadenie priemyselného parku; náhradu za vyvlastnenie pozemkov určených na zriadenie priemyselného parku; úhradu nákladov na kúpu alebo iný prevod, nájom alebo zámenu pozemkov určených na zriadenie priemyselného parku, alebo za zriadenie vecného bremena na pozemkoch určených na zriadenie priemyselného parku vrátane úhrady nákladov na prevod pozemkov, s ktorými Slovenský pozemkový fond nakladá, do vlastníctva obce alebo vyššieho územného celku podľa osobitného predpisu a úhradu nákladov na nájom týchto pozemkov obci alebo vyššiemu územnému celku, alebo na zámenu týchto pozemkov s obcou alebo vyšším územným celkom, alebo za zriadenie vecného bremena na týchto pozemkoch potrebných na vybudovanie technickej vybavenosti územia a inžinierskych stavieb nevyhnutných na zriadenie priemyselného parku; úhradu odvodov za vyňatie pozemkov z lesného pôdneho fondu.

Zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky ustanovuje účel, podmienky, rozsah, spôsob a kontrolu poskytovania dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky. Dotáciu z rozpočtovej kapitoly úradu vlády na príslušný rozpočtový rok je možné poskytnúť za podmienok ustanovených týmto zákonom a zákonom č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy **na podporu národných kultúrnych pamiatok; projektov zachovania memorabií slovenských**

osobností európskeho významu a rozvoja športu. Prijímateľom dotácie môžu byť obec, vyšší územný celok, občianske združenie, nadácia, záujmové združenie právnických osôb, ktoré je právnickou osobou, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, medzinárodná organizácia registrovaná na území Slovenskej republiky, **fyzická osoba oprávnená na podnikanie s miestom podnikania na území Slovenskej republiky alebo právnická osoba oprávnená na podnikanie so sídlom na území Slovenskej republiky** a ďalšie zákonom upravené subjekty.

1.2 Inštitucionálny rámec podpory MSP

Súčasný systém podpory MSP na Slovensku je pomerne komplexný, avšak neprehľadný, zahŕňa množstvo aktérov, ktorí sa problematikou podpory MSP zaoberajú a je tiež charakterizovaný zložitými väzbami.

Obrázok 1: Prehľad inštitucionálnych úrovní a oblastí podpory pre MSP v SR

Úroveň EÚ

Európska komisia (DG GROW, DG REGIO), európske agentúry (EASME) - stratégie + programy
Európske finančné inštitúcie: EIB, EIF, EBOR – finančné schémy

Národná úroveň – legislatívna a strategická

ministerstvá (MH SR, MŠVVaŠ SR, MPSVaR SR a ďalšie) - legislatíva, stratégie + programy
ostatné orgány štátnej správy (Úrad podpredsedu vlády pre investície, ÚNMS SR) - programy + opatrenia

Národná úroveň – implementačná

špecializované podporné agentúry (SBA, SIEA, SARIO, PPA, CVTI a ďalšie) – opatrenia
štátne finančné inštitúcie: SZRB, Eximbanka SR – finančné schémy

Úroveň regiónu

Regionálne samosprávy (VÚC) – stratégie
Pracoviská špecializovaných agentúr v regiónoch, regionálne rozvojové agentúry - opatrenia

Iniciatívy súkromného sektora

obchodné komory, podnikateľské zväzy a združenia - opatrenia
komerčné banky a iné fin. inštitúcie participujúce na podporných opatreniach – finančné schémy

Úlohy ústredných orgánov štátnej správy sa koncentrujú prevažne okolo tvorby politík a získavania zdrojov. Špecializované agentúry, bankové inštitúcie a fondy, slúžia najmä na realizáciu uvedených politík, aj keď ich iniciátorom a zakladateľom sú orgány štátnej správy, resp. záujmové, profesné a stavovské organizácie. V oblasti podpory malých a stredných podnikov pôsobí viacero inštitúcií na rôznych úrovniach.

Najvýznamnejšiu úlohu na úrovni EÚ zohráva **Európska komisia** a jej jednotlivé **generálne direktoriáty (DG)**. Z hľadiska podpory MSP sú najvýznamnejšími **Generálny direktoriát pre rast (DG GROW)** zastrešujúci oblasť vnútorného trhu tovarov a služieb,

podporuje podnikanie a rast pomocou zníženia administratívnej záťaže malých podnikov, uľahčením prístupu k financovaniu pre malé a stredné podniky, podporou prístupu na globálne trhy pre podniky z EÚ, tvorí politiku ochrany a presadzovania práv priemyselného vlastníctva, koordinuje konanie EÚ v systéme medzinárodného práva duševného vlastníctva, pomáha inovátorom efektívne využívať práva duševného vlastníctva a **Generálny direktoriát pre regionálny rozvoj (DG REGIO)** zastrešujúci oblasť politiky kohézie a vyrovnávania ekonomických rozdielov, pod ktorú patria európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF). Z fondov EŠIF sú financované operačné programy v jednotlivých členských krajinách EÚ, v rámci nich sú realizované aj opatrenia na podporu MSP. Okrem toho DG REGIO prostredníctvom agentúry EASME realizuje program COSME, ktorý je osobitne určený na podporu MSP. Program COSME obsahuje rôzne formy podpory MSP, medzi iným financuje sieť Enterprise Europe Network a propagačné akcie a výmeny osvedčených postupov ako Európsky týždeň malých a stredných podnikov, Európska sieť ambasádoriek podnikateľiek, Európska sieť pre mentoring a podporu žien - podnikateľiek, výmenný program Erasmus pre podnikateľov.

Európska investičná banka (EIB) podporuje investičné projekty, ktoré napomáhajú znížiť rozdiely v oblasti regionálneho rozvoja a posilniť hospodársku konkurencieschopnosť. EIB uzatvorila zmluvy o poskytnutí sprostredkovaných pôžičiek so slovenskými bankami a lízingovými spoločnosťami, ktoré využívajú finančné prostriedky od EIB na financovanie projektov realizovaných MSP a stredne kapitalizovanými podnikmi. Tieto úverové linky spĺňajú prioritu EIB, ktorou je podpora malých podnikov v Európe, a napomáhajú k zlepšeniu prístupu malých a stredných podnikov k strednodobému a dlhodobému financovaniu za výhodných finančných podmienok.

Európsky investičný fond (EIF) je súčasťou skupiny Európskej investičnej banky. Jeho hlavným cieľom je podporovať mikropodniky, malé a stredné podniky v Európe tým, že im pomáha získať finančné prostriedky. EIF poskytuje rizikový a rastový kapitál, záruky a nástroje mikrofinancovania, ktoré sa špecificky zameriavajú na tento trhový segment. V tejto úlohe podporuje EIF ciele EÚ na podporu inovácií, výskumu a vývoja, podnikania, rastu a zamestnanosti.

Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR) uskutočňuje na Slovensku finančný program SLOVSEFF. Je určený na financovanie projektov zameraných na obnoviteľné zdroje energie a zvyšovanie energetickej efektívnosti.

Najdôležitejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP z pohľadu programov štátnej pomoci a ďalších iniciatív ústredných orgánov štátnej správy je **Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR)**, ktoré pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít v uvedenej oblasti. Medzi najvýznamnejšie aktivity MH SR v oblasti malého a stredného podnikania patria štátne podporné programy, ktoré sa realizujú v súlade so zákonom č. 358/2015 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov. V kompetencii MH SR je aj poskytovanie dotácií v zmysle zákona o podpore na zriadenie priemyselných parkov a poskytovanie investičnej pomoci na rozvoj regiónov. MH SR má taktiež právomoc poskytovať dotácie v zmysle zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) podporuje projekty VaV prostredníctvom stimulov pre výskum a vývoj v zmysle zákona č. 185/2009 Z. z.. V zmysle § 8 a § 8a zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja v znení neskorších predpisov MŠVVaŠ SR môže poskytnúť dotácie aj na vedecko-technické

služby na podporu výskumu a vývoja. MŠVVaŠ SR je riadiacim orgánom OP Výskum a inovácie.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR) ako ústredný orgán štátnej správy pre stratégiu zamestnanosti, koordináciu jej tvorby a realizácie a politiku trhu práce, riadi výkon štátnej správy uskutočňovanej Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti na druhom stupni a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny na prvom stupni. Podnikatelia a potenciálni podnikatelia - oprávnené osoby môžu požiadať o podporu a pomoc prostredníctvom nástrojov aktívnych opatrení na trhu práce a podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Začínajúci podnikatelia môžu získať príspevok na rozbeh svojho podnikania v zmysle § 49 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR) v zmysle zákona č. 543/2007 Z. z. riadi a usmerňuje poskytovanie podpôr v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve a rybnom hospodárstve z prostriedkov štátneho rozpočtu a vykonáva finančné riadenie podpôr poskytovaných z európskych poľnohospodárskych fondov okrem EFRH. V programovom období 2014 – 2020 je MPRV SR riadiacim orgánom Programu rozvoja vidieka, OP Rybné hospodárstvo, Integrovaného regionálneho operačného programu ako aj Programov cezhraničnej spolupráce 2014 – 2020.

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (ÚPVII) je ústredným orgánom štátnej správy pre riadenie, koordináciu a dohľad nad využívaním finančných prostriedkov z fondov Európskej únie, oblasť informatizácie spoločnosti, oblasť investícií. V oblasti informatizácie spoločnosti ÚPVII zabezpečuje centrálné riadenie informatizácie spoločnosti a tvorbu politiky jednotného digitálneho trhu, rozhodovanie o využívaní finančných zdrojov vo verejnej správe pre informačné technológie, centrálnu architektúru integrovaného informačného systému verejnej správy a koordináciu plnenia úloh v oblasti informatizácie spoločnosti. V oblasti investícií ÚPVII zabezpečuje strategické plánovanie a strategické projektové riadenie vrátane vypracovania národného strategického investičného rámca, ako aj koordináciu investičných projektov určených vládou SR. ÚPVII plní aj úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečovaním činnosti podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu.

Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky (ÚNMS SR) je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť technickej normalizácie, metrológie, kvality, posudzovania zhody a akreditácie orgánov posudzovania zhody. ÚNMS SR zriadil Národné kontaktné miesto pre výroby, jeho hlavnou úlohou je napomôcť pri realizácii princípu vzájomného uznávania v zmysle nariadenia EP a Rady (ES) č. 764/2008. Podáva podnikateľským subjektom a príslušným orgánom iných členských štátov informácie o uplatňovaní princípu vzájomného uznávania, o národných technických pravidlách a národnej legislatíve. Úradom bolo zriadené aj Národné informačné stredisko pre technickú normalizáciu, ktoré sprístupňuje verejnosti vydané normy STN a dokumenty prijaté medzinárodnými, európskymi a zahraničnými normalizačnými organizáciami a poskytuje informácie z oblasti technickej normalizácie.

Slovak Business Agency (SBA) predstavuje v SR kľúčovú a najstaršiu špecializovanú inštitúciu z hľadiska podpory MSP. Vznikla v roku 1993 spoločnou iniciatívou EÚ a vlády SR.

Je to jedinečná platforma verejného a súkromného sektora. Poskytuje rôzne druhy podpory a pomoci pri vzniku a rozvoji podnikania. Je realizátorom Národných projektov (Monitoring podnikateľského prostredia, Internacionalizácia MSP, NPC II – BA kraj, NPC v regiónoch). Poskytuje podporu MSP aj prostredníctvom ďalších aktivít ako napr. Startup Sharks, Podpora úspešnej podnikateľskej praxe, Podpora rodinného podnikania, Program na podporu internetovej ekonomiky. Zároveň participuje na medzinárodných projektoch ako napr. SHAR – EEN, KET4CleanProduction, THINGS+, CERlecon, Online S3. Finančná podpora je poskytovaná prostredníctvom mikropôžičkového programu a fondov rizikového kapitálu v správe Národného holdingového fondu.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) je štátnou príspevkovou organizáciou MH SR. Hlavným poslaním agentúry SARIO je akcelerovať slovenskú ekonomiku prostredníctvom získavania investícií, zviditeľňovať postavenie Slovenska v medzinárodných politických, ekonomických a spoločenských štruktúrach, napomáhať slovenskému podnikateľskému prostrediu pri prenikaní na medzinárodné trhy v súlade s koncepciou zahranično-ekonomickej politiky SR. V rámci podpory rozvoja investícií a obchodu zabezpečuje propagáciu výhod slovenského podnikateľského a investičného prostredia, získava investorov, organizuje aktivity na podporu obchodu so zahraničím, poskytuje konzultačnú činnosť. Medzi jej ďalšie aktivity patrí aj účasť na špecializovaných výstavách a veľtrhoch, realizácia obchodných misií v zahraničí, prijímanie zahraničných misií, vzdelávacie programy pre exportérov a poskytovanie poradenských služieb v tuzemsku a v zahraničí.

Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) je príspevkovou organizáciou zriadenou MH SR. Je nezávislou odbornou autoritou v oblasti rozvoja inovácií a v oblasti energetiky. Jej úlohou je získavanie, spracovávanie a zverejňovanie informácií o činnosti fyzických a právnických osôb v oblasti rozvoja inovácií a v oblasti energetiky, o hospodárení s energiou a racionálnom využívaní zdrojov energie. SIEA plní aj funkciu technologickej agentúry. V oblasti priemyselného výskumu, inovácií a transferu výsledkov výskumu do praxe tak má riadiacu, komunikačnú a koordinačnú funkciu.

Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR) je ako priamo riadená organizácia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR národným informačným centrom pre vedu, techniku, inovácie a vzdelávanie. Jeho súčasťou je špecializovaná vedecká knižnica SR. Koordinuje činnosť a zabezpečuje prevádzku interdisciplinárnych výskumno-vývojových centier a národných infraštruktúr pre výskum, vývoj, inovácie a vzdelávanie. Prevádzkuje Portál stimuly pre výskum a vývoj ako aj Kanceláriu Národných kontaktných bodov pre komunitárny program Horizont 2020. Centrum transferu technológií pri CVTI SR ponúka verejným vedeckovýskumným inštitúciám, podnikateľským subjektom, študentom, ale aj širokej verejnosti služby a poradenstvo v oblasti ochrany a komercializácie duševného vlastníctva. Súčasťou centra je aj stredisko patentových informácií PATLIB, ktoré zabezpečuje poskytovanie niektorých z uvedených služieb centra. Okrem poskytovaných služieb centrum buduje a prevádzkuje Národný portál pre transfer technológií.

Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA) je rozpočtovou organizáciou Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Poskytuje podporu podnikateľom prostredníctvom priamych podpôr zo zdrojov Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF), zo zdrojov Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV), zo zdrojov štátneho rozpočtu SR a prostredníctvom projektových podpôr v rámci Programu rozvoja vidieka 2014-2020 a operačného programu Rybné hospodárstvo 2014 – 2020.

Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s. (SZRB) je bankou zameranou najmä na podporu a rozvoj malého a stredného podnikania na Slovensku. Poslaním SZRB je podporovať a rozvíjať malé a stredné podnikanie na Slovensku, s cieľom hľadať priestor na trhu tam, kde komerčné banky z rôznych dôvodov nevstupujú, alebo vstupujú len s limitovaným objemom zdrojov. Na splnenie poslania využíva banka okrem svojich úverových produktov aj partnerskú spoluprácu s komerčnými bankami a ostatnými inštitúciami podporujúcimi cieľový segment.

EXIMBANKA SR je jediným priamym finančným nástrojom štátu využívaným pri podpore exportu. Jej hlavným cieľom je zvýšenie konkurenčnej schopnosti slovenských vývozcov tovarov a služieb na medzinárodných trhoch. EXIMBANKA SR ponúka celú škálu finančných produktov spojených s vývozom, predovšetkým úverové poistenie, financovanie a záruky. Na strane importu je to dovoz technológií, ktoré v konečnom dôsledku umožňujú vývoz kvalitnejšej produkcie s vysokou mierou pridanej hodnoty.

Pôsobnosť v oblasti podpory podnikania a inovácií ukladá **samosprávnym krajom** zákon o samosprávnych krajoch č. 302/2001 Z. z. a zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Jednotlivé samosprávne kraje spracovali programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyšších územných celkov a stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3) prostredníctvom rozvoja inovácií, vedy a technológií.

Business and Innovation Centre (BIC Bratislava) je spoločnosť zameriavajúca svoju aktivitu na inovácie v MSP. Hlavnou cieľovou skupinou pre aktivity BIC Bratislava sú MSP s vyššou mierou pridanej hodnoty, s aktívnou snahou inovovať svoje výrobky či technológie, so záujmom využívať pri tom zdroje poznatkov, či už v iných firmách, alebo vo vedecko-výskumných inštitúciách v SR a v celej EÚ. Do tejto oblasti BIC Bratislava smeruje širokú ponuku služieb, počnúc základným podnikateľským poradenstvom, cez financovanie, sprostredkovanie kontaktov až po inicializáciu špecifických nástrojov na podporu inovácií v jednotlivých regiónoch Slovenska. BIC Bratislava je slovenským koordinátorom najväčšej siete na podporu podnikania, inovácií a výskumu v Európe – Enterprise Europe Network (EEN) a bezplatne poskytuje niektoré jej služby. EEN je celoeurópska iniciatíva na podporu medzinárodnej spolupráce slovenských organizácií so zahraničnými partnermi v komerčnej, inovačnej a výskumnej oblasti.

Regionálne poradenské a informačné centrum Prešov (RPIC Prešov) sa prioritne zaoberá podporou podnikania prostredníctvom poradenstva a vzdelávania. Poskytuje aj informačné služby v rámci siete Enterprise Europe Network. RPIC Prešov prevádzkuje Technologické inkubátorové centrum.

Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr (ISRRA) napomáha trvalo udržateľnému hospodárskemu rozvoju a sociálnemu rozvoju regiónov v súlade s regionálnou politikou štátnej správy a samosprávy. Regionálne rozvojové agentúry sa podieľajú na viacerých činnostiach, najmä na poskytovaní informácií a poradenských služieb, predovšetkým v oblasti štrukturálnych fondov, aktivizovanie regiónu v oblasti získavania domácich a zahraničných grantov, podporovanie vstupu investícií do regiónov, budovanie partnerstiev.

Združenie podnikateľov Slovenska (ZPS) sa vo svojej činnosti ťažiskovo sústreďuje na zásadné otázky vytvárania a garantovania zodpovedajúceho podnikateľského prostredia, analyzuje a vyhodnocuje ekonomické, legislatívne a sociálne podmienky podnikania s dôrazom na praktické poznatky svojich členov, zúčastňuje sa na tvorbe a realizácii hospodárskej politiky štátu a obcí a na príprave a tvorbe právnych predpisov, dotýkajúcich sa podnikateľskej činnosti.

Slovenský živnostenský zväz (SŽZ) združuje na základe dobrovoľnosti živnostenské spoločenstvá, cechy, združenia a spolky. Cieľom SŽZ je tlmočiť, presadzovať a obhajovať záujmy živnostníkov, malých a stredných podnikateľov vo vzťahu k štátnym, regionálnym a miestnym orgánom, k organizáciám zamestnancov a tiež k neštátnym a mimovládnym organizáciám. Pre svojich členov a pre ich členské organizácie poskytuje priamo alebo sprostredkované odborné konzultačné, poradenské informačné služby vo všetkých oblastiach záujmu, ako aj vzdelávacie aktivity aj v spolupráci so zahraničím na témy technické, obchodné, právne.

Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK) zastupuje a koordinuje spoločné záujmy svojich členov vo veciach podnikateľskej činnosti v tuzemsku a v zahraničí, najmä sa podieľa na príprave všeobecne záväzných právnych predpisov a opatrení v oblasti podnikania, napomáha zladovať záujmy svojich členov v oblasti podnikateľskej činnosti a ochraňuje ich pred nepoctivými obchodnými vzťahmi, nadväzuje a rozvíja styky s komorami a obdobnými inštitúciami v tuzemsku a v zahraničí a uzatvára s nimi dohody, organizuje hospodárske a obchodné misie a delegácie, zhromažďuje a rozširuje poznatky a informácie o obchodno-politických, právnych, colných, ekologických a ekonomických podmienkach v zahraničí a na tento účel vydáva odborné publikácie, zabezpečuje propagáciu svojich členov v tuzemsku a zahraničí vrátane účasti na výstavách a veľtrhoch.

Komerčné banky aktívne participujú na financovaní malých a stredných podnikov na Slovensku z externých zdrojov. **Slovenská sporiteľňa, a.s.** v spolupráci s Európskou investičnou bankou (EIB) ponúka výhodné úvery na financovanie investičných projektov a prevádzkových potrieb malých a stredných podnikov z úverovej linky EIB. Poskytuje aj úvery z úverovej linky EBRD na podporu energetickej efektívnosti v súkromnom sektore i úvery zabezpečené rýchlou zárukou SZRB. Slovenská sporiteľňa, a.s. realizuje program pre začínajúcich podnikateľov, zároveň pre nich poskytuje aj účelový splátkový úver pre začínajúcich podnikateľov, povolené prečerpanie pre začínajúcich podnikateľov a business účet bez poplatku za vedenie na prvý rok podnikania. **VÚB, a.s.** tiež poskytuje úvery zo zdrojov EBRD na základe úverovej linky Podpora rozvoja energetickej efektívnosti, investičný úver zo zdrojov EIB určený na podporu regionálneho rozvoja, zameraný na podporu odvetví ako životné prostredie, infraštruktúra, rozvoj vedomostnej ekonomiky a spoločnosti, efektívne využívanie energií, zdravotníctvo a vzdelávanie, preklenovací úver z EÚ fondov i úvery zabezpečené rýchlou zárukou SZRB. **UniCredit Bank, a.s.** poskytuje investičné úvery od EIF, EIB a CEB. **Tatrabanka, a.s.** poskytuje bankové produkty na investičné aktivity s podporou štrukturálnych fondov Európskej únie a úvery na predfinancovanie príspevku, nákupu technológií a strojov či riešenia nehnuteľností. **OTP Banka, a.s.** v rámci Európskeho nástroja mikrofinancovania „Progress“ zriadeného Európskou úniou v spolupráci s EIF ponúka úverové produkty pod názvom OTP EÚ MIKROúvery.

Spoločnosť **SZRB Asset Management, a.s.** spravuje alternatívny investičný fond Slovak Investment Holding (SIH), Slovenský záručný a rozvojový fond (SZRF) a pôsobí ako národný koordinačný orgán pre implementáciu Investičného plánu pre Európu.

Slovak Investment Holding, a. s. (SIH) je alternatívny investičný fond, cez ktorý sú implementované finančné nástroje z Európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014-2020. Medzi finančné produkty implementované prostredníctvom SIH patria najmä záručné produkty, úverové produkty a investície do vlastného imania.

2 Prehľad realizácie podporných programov pre MSP v SR

V nasledujúcej časti je spracovaný prehľad čerpania vybraných podporných nástrojov pre MSP z pohľadu foriem pomoci. Podrobnejšie je vyhodnotené využívanie grantov EÚ a úverov zo zdrojov štátneho rozpočtu (ŠR) z dôvodu najvyšších podielov na celkovej výške finančnej podpory pre MSP za roky 2015 – 2017 a z dôvodu podrobnejšieho hodnotenia efektívnosti týchto opatrení v ďalších častiach materiálu.

Vo všeobecnosti za sledované obdobie 2015 – 2017 zaznamenávame pokles celkovej finančnej podpory pre MSP zo 773 582 446,5 EUR na 400 900 815,1 EUR, t. j. pokles o 48 %.

Od roku 2015 do roku 2016 boli MSP prevažne podporované z grantov EÚ, ktorých podiel na celkovej výške finančnej podpory pre MSP za uvedené roky tvoril viac ako 25 %. **V roku 2017 podpora pre MSP prostredníctvom grantov EÚ výrazne poklesla** a tvorila tak 1,6 % z celkovej finančnej podpory pre MSP. Dôvodom poklesu je pomalý nábeh využívania podporných programov v rámci nového programového obdobia 2014 – 2020, po predchádzajúcom dočerpaní zazmluvnených finančných prostriedkov z predchádzajúceho programového obdobia v roku 2016. Výnimku tvorili dotácie zo ŠR, ktorých výška za obdobie 2015 - 2017 vzrástla o približne 33,28 mil. EUR.

Napriek poklesu výšky finančnej podpory v rámci úverov zo zdrojov ŠR za sledované obdobie 2015 – 2017, tvorila v roku 2017 najvyšší podiel t. j. 30 % na celkovej výške podpory pre MSP.

Tab. č. 1: Finančné vyjadrenie podpory čerpanej pre MSP podľa foriem financovania za roky 2015 – 2017

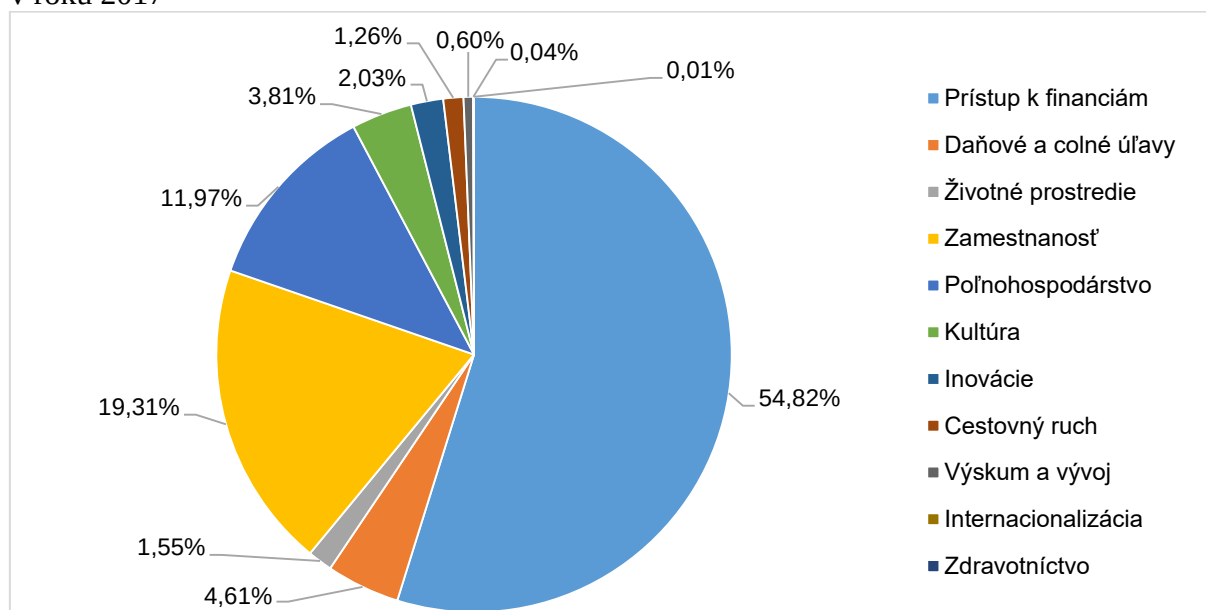
Forma financovania	Absolútne vyjadrenie v EUR			Percentuálne vyjadrenie		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Granty EÚ	216 528 015,0	178 911 397,1	6 274 939,3	28,0%	25,3%	1,6%
Podpora v rámci SPP*	61 609 559,6	9 694 712,0	19 837 143,1	8,0%	1,4%	4,9%
Dotácie zo ŠR	44 659 408,0	70 580 698,5	77 940 597,6	5,8%	10,0%	19,4%
Opatrenia aktívnej politiky trhu práce	93 861 798,0	137 620 799,0	77 400 000,0	12,1%	19,4%	19,3%
Úvery s podporou EÚ	144 432 880,0	114 116 335,7	61 690 422,0	18,7%	16,1%	15,4%
Úvery zo zdrojov ŠR	162 992 000,0	140 037 000,0	120 257 500,0	21,1%	19,8%	30,0%
Inovačný fond	750 000,0	560 000,0	212 000,0	0,1%	0,1%	0,1%
Záruky	38 172 000,0	33 971 000,0	31 491 000,0	4,9%	4,8%	7,9%
Rizikový kapitál	10 389 768,0	17 080 046,0	2 907 075,0	1,3%	2,4%	0,7%
Stimuly	187 018,0	5 061 070,0	2 890 138,0	0,0%	0,7%	0,7%
Spolu	773 582 446,5	707 633 058,3	400 900 815,1	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladových materiálov pre vypracovanie Správy o stave MSP

*Podpora v rámci SPP – Podpora v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky zahŕňa Operačný program a Operačný program Rozvoja vidieka a Rybné hospodárstvo. V roku 2016 a 2017 boli finančne podporené MSP len z Operačného programu Rozvoja vidieka.

V roku 2017 bol najväčší podiel (viac ako 50 %) čerpaných finančných prostriedkov pre MSP na celkovej výške finančnej podpory pre MSP (400 900 815,1 EUR) v oblasti prístupu k financiám, ktorý bol poskytnutý MSP prostredníctvom úverov zo ŠR, úverov zo zdrojov EÚ, záruk, rizikového kapitálu, investičných stimulov a Inovačného fondu. Druhý najväčší podiel (19,31 %) na celkovom objeme finančnej podpory tvorili MSP v oblasti zamestnanosti, ktoré boli podporené prostredníctvom schém štátnej pomoci poskytovaných MPSVaR zo zdrojov štátneho rozpočtu a z Operačného programu Ľudské zdroje. Tretie najväčšie zastúpenie (11,97 %) na celkovej výške finančnej podpory mali MSP v oblasti poľnohospodárstva. Podpora bola poskytnutá prostredníctvom MPRV SR a Spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Graf č. 1: Podiel finančnej podpory pre MSP za oblasti na celkovej výške finančnej podpory v roku 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladových materiálov pre vypracovanie Správy o stave MSP za rok 2017

Granty EÚ

Z pohľadu štruktúry grantov EÚ prevládala podpora pre MSP prostredníctvom programov európskych štrukturálnych a investičných fondov. Od roku 2015 do roku 2016 poklesla výška finančnej podpory pre MSP takmer v rámci všetkých operačných programov, okrem Operačného programu Zdravotníctvo. Najvýraznejší pokles čerpania finančných prostriedkov pre MSP bol zaznamenaný v rámci Operačného programu Životné prostredie, v rámci ktorého v roku 2016 nedošlo k žiadnemu čerpaniu finančných prostriedkov pre MSP.

Čerpanie finančných prostriedkov za programové obdobie 2014 – 2020 sa začalo realizovať až v roku 2017, v ktorom bola poskytnutá finančná podpora pre MSP z Operačného programu Výskum a inovácie a Operačného programu Ľudské zdroje.¹ V rámci ostatných operačných programov schválených na obdobie 2014 – 2020² neboli v roku 2017 čerpané žiadne finančné prostriedky na podporu MSP, prípadne bola schválená iba alokácia finančných prostriedkov v rámci vybraných výziev týkajúcich sa MSP.

¹ Celková výška čerpaných finančných prostriedkov z OP ZaSI a OP EZ, ktorými boli financované AOTP nie je vykazovaná/uvádzaná v podkladových materiáloch UPSVaR

² Operačný program Životné prostredie, Operačný program Technická pomoc, Operačný program Efektívna verejná správa, Integrovaný regionálny operačný program.

Súčasťou schválených operačných programov na obdobie 2014 – 2020 sú Operačný program Rozvoja vidieka a Operačný program Rybné hospodárstvo, ktoré sú zahrnuté v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Výška čerpaných finančných prostriedkov je uvedená v nasledujúcej tabuľke č 2.

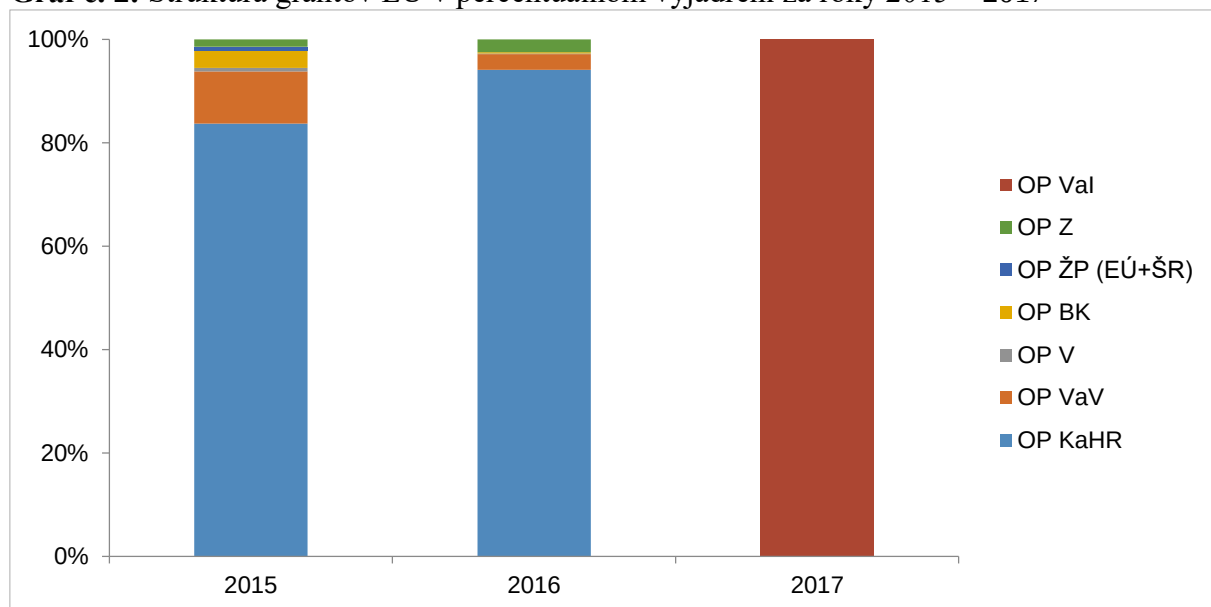
Tab. č. 2: Štruktúra grantov EÚ v absolútnom vyjadrení v eurách za roky 2015 - 2017

Granty EÚ	Celková výška čerpaných finančných prostriedkov v EUR		
	2015	2016	2017
Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR)	181 209 565,0	168 410 859,0	
Operačný program Veda a výskum (OP VaV)	21 881 937,1	5 456 336,3	
Operačný program Vzdelávanie (OP V)	1 559 006,8	209 410,1	
Operačný program Bratislavský kraj (OP BK)	7 347 510,8	361 604,4	
Operačný program Životné prostredie/EÚ+ŠR (OP ŽP)	1 447 691,9	0,0	
Operačný program Zdravotníctvo (OP Z)	3 082 303,5	4 473 187,3	
Operačný program Výskum a Inovácie (OP Val)	-	-	6 274 939,3
Spolu	216 528 015,0	178 911 397,1	6 274 939,3

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladových materiálov pre vypracovanie Správy o stave MSP

Za sledované roky 2015 – 2016 tvoril v rámci grantov EÚ najväčší podiel (viac ako 80 %) Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast. Pokles podielu finančnej podpory pre MSP na celkovej výške finančnej podpory pre MSP v medziročnom porovnaní rokov 2016 a 2015 nastal v rámci Operačného programu Veda a výskum, t. j. z takmer 10 % na 3 %. V roku 2017 boli v rámci grantov EÚ finančne podporované MSP prostredníctvom Operačného programu Výskum a inovácie a tiež prostredníctvom Operačného programu Ľudské zdroje.³

Graf č. 2: Štruktúra grantov EÚ v percentuálnom vyjadrení za roky 2015 – 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladových materiálov pre vypracovanie Správy o stave MSP

³ Percentuálne čerpanie finančných prostriedkov z OP ZaSI a OP EZ, ktorými boli financované AOTP nie je vykazované/uvedené v podkladových materiáloch UPSVaR

Úvery zo zdrojov ŠR (SZRB, EXIMBANKA, Mikropôžičky SBA)

V rámci úverov zo zdrojov štátneho rozpočtu zaznamenávame v sledovanom období 2015 – 2017 klesajúci trend, zo 162 992 000,0 EUR na 120 257 500,0 EUR. Z hľadiska štruktúry úverov poskytovaných zo zdrojov ŠR boli MSP za obdobie 2015 – 2017 prevažne podporované prostredníctvom priamych úverov Slovenskej záručnej a rozvojovej banky. Ich výška od roku 2015 do roku 2017 poklesla zo 110 212 000,0 EUR na 80 786 000,0 EUR t. j. pokles o približne 26 %. Za posledné dva roky sledovaného obdobia je zaznamenaný mierny nárast finančnej podpory pre MSP prostredníctvom bankových činností EXIMBANKY a prostredníctvom poskytnutých mikropôžičiek od Slovak Business Agency.

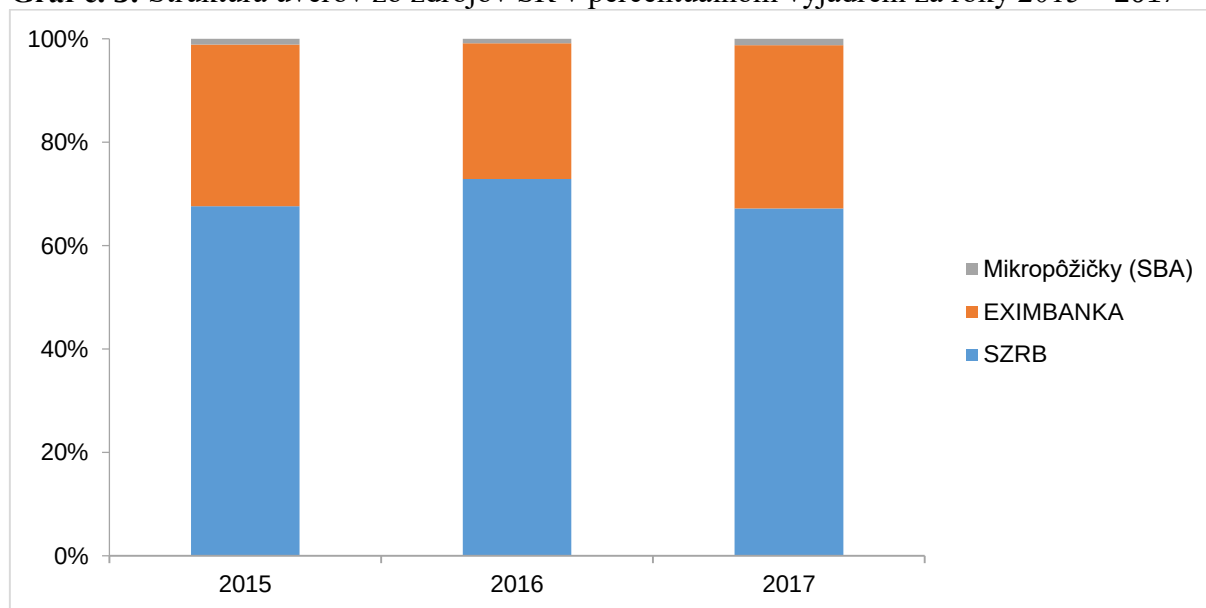
Tab. č. 3: Štruktúra úverov zo zdrojov ŠR v absolútnom vyjadrení v eurách za roky 2015 – 2017

Úvery zo zdrojov ŠR	Celková výška čerpania finančných prostriedkov v EUR		
	2015	2016	2017
SZRB	110 212 000,0	102 119 000,0	80 786 000,0
EXIMBANKA	51 041 000,0	36 719 000,0	38 034 000,0
Mikropôžičky (SBA)	1 739 000,0	1 199 000,0	1 437 500,0
Spolu	162 992 000,0	140 037 000,0	120 257 500,0

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladových materiálov pre vypracovanie Správy o stave MSP

Finančná podpora prostredníctvom priamych úverov Slovenskej záručnej a rozvojovej banky (SZRB), tvorila za celé sledované obdobie viac ako 60 % z celkovej výšky úverov zo zdrojov ŠR poskytovaných pre MSP. Druhý najväčší podiel na celkovej výške poskytnutých úverov zo zdrojov ŠR pre MSP predstavovali bankové činnosti EXIMBANKY a v roku 2017 tvorili 32 % z celkového objemu poskytnutých úverov zo zdrojov ŠR. Najmenší podiel t. j. 1 % na celkovej výške finančnej podpory v podobe úverov zo zdrojov ŠR pre MSP predstavovali mikropôžičky poskytované Slovak Business Agency.

Graf č. 3: Štruktúra úverov zo zdrojov ŠR v percentuálnom vyjadrení za roky 2015 – 2017

Zdroj: SBA, spracované na základe podkladových materiálov pre vypracovanie Správy o stave MSP

3 Podpora MSP z medzinárodné kontextu

Sektor malého a stredné podnikania predstavuje neoddeliteľnú súčasťou každej vyspelej trhovej ekonomiky. Dôležitosť malých a stredných podnikov si uvedomujú aj jednotlivé krajiny EÚ, ktoré na ich podporu využívajú široké spektrum podporných opatrení. V nasledujúcich častiach kapitoly je prezentovaná komparácia stavu a využívania podporných opatrení pre MSP na Slovensku a v krajinách EÚ.

3.1 Porovnanie systému podpory podnikania MSP v SR s krajinami V4

Nasledujúca podkapitola prezentuje stav systému podpory podnikania malých a stredných podnikov v jednotlivých krajinách V4.

Slovenská republika

Najvýznamnejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP z pohľadu programov štátnej pomoci a ďalších iniciatív ústredných orgánov štátnej správy je **Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR)**, ktoré pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít v uvedenej oblasti. Medzi najvýznamnejšie aktivity MH SR v oblasti malého a stredného podnikania patria štátne podporné programy, ktoré sa realizujú v súlade so zákonom č. 358/2015 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov. V kompetencii MH SR je aj poskytovanie dotácií v zmysle zákona o podpore na zriadenie priemyselných parkov a poskytovanie investičnej pomoci na rozvoj regiónov. MH SR má taktiež právomoc poskytovať dotácie v zmysle zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR.

Slovak Business Agency poskytuje pomoc MSP na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Realizuje finančné aj nefinančné programy na podporu MSP a taktiež projekty na národnej a európskej úrovni. Zakladateľom Slovak Business Agency je Ministerstvo hospodárstva SR, Združenie podnikateľov Slovenska a Slovenský živnostenský zväz. Slovak Business Agency je realizátorom Národných projektov (Monitoring podnikateľského prostredia, Internacionalizácia MSP, NPC II – BA kraj, NPC v regiónoch).

SBA realizuje mikropôžičkový program, ktorého cieľom je sprístupnenie úverových zdrojov mikropodnikateľom, malým podnikateľom a začínajúcim podnikateľom. Prostredníctvom tohto programu môžu podnikatelia požiadať o mikropôžičku za výhodných podmienok. Prostredníctvom Národného holdingového fondu s.r.o., ktorý je dcérskou spoločnosťou SBA, je tiež poskytnutý rizikový kapitál na podporu rastovo orientovaných podnikateľských projektov.

V programovom období 2014-2020 čerpá Slovensko podporu z EŠIF v sume 15,3 mld. EUR. **Na podporu tematického cieľa Konkurencieschopnosť MSP je vyčlenených 1,354 mld. EUR.**

Z hľadiska podpory podnikania pre MSP sú dôležité nasledovné operačné programy:

1. Výskum a inovácie:
 - Podpora výskumu, vývoja a inovácií;
 - Podpora výskumu, vývoja a inovácií v Bratislavskom kraji;
 - Posilnenie konkurencieschopnosti a rastu MSP;
 - Rozvoj konkurencieschopných MSP v Bratislavskom kraji.

V programovom období 2007-2013 sa v rámci OP Výskum a vývoj začalo s prípravou Národného podnikateľského centra, ktorého ambíciou je prostredníctvom vytvorenia miesta typu one-stop-shop podporiť vznik a rozvoj malých a stredných podnikov a motivovať fyzické osoby k vstupu do podnikania. V rámci Národného podnikateľského centra sa poskytujú služby ako odborné poradenstvo, vzdelávacie kurzy, ale tiež pobyty a stáže vo vybraných destináciách a na medzinárodných odborných podujatiach a pod.

2. Kvalita životného prostredia:

- Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch.

3. Integrovaná infraštruktúra

- Zvýšenie inovačnej kapacity najmä malých a stredných podnikateľov v digitálnej ekonomike.

4. Integrovaný regionálny operačný program

- Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch.

5. Ľudské zdroje

- Zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach;
- Prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie.

6. Efektívna verejná správa

- Posilnené inštitucionálne kapacity a efektívna Verejná správa (vytvorenie analytickej jednotky na vykonávanie RIA, vrátane MSP testu (Centrum lepšej regulácie).

Cieľom Programu rozvoja vidieka financovaného z EPFRV je posilniť konkurencieschopnosť v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva a to i formou financovania odborných školení, kurzov a poradenských služieb. Program sa tiež zameriava na podporu podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a rastlinnej výroby, ale aj na podporu malých poľnohospodárskych podnikov. Finančné prostriedky sú tiež smerované do vidieckeho ruchu a agroturistiky. V rámci cezhraničnej spolupráce má SR v období 2014-2020 k dispozícii nasledujúce programy: Program Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika, Program Interreg V-A Slovenská republika – Rakúsko, Program Interreg V-A Slovenská republika – Maďarsko a Program Interreg V-A Poľsko – Slovenská republika.

V rámci všetkých týchto programov môžu participovať subjekty zo súkromného sektora vrátane MSP. SR je zapojená aj do programov v rámci partnerstva s inými inštitúciami z rôznych krajín EÚ ako program Central Europe alebo Dunajský nadnárodný program spolupráce, ktorých prioritami sú podpora inovácií v daných regiónoch najmä pre zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu, podpora ochrany životného prostredia a kultúry v daných regiónoch tak, aby boli naplnené ciele Stratégie Európa 2020.

V období 2014 – 2020 časť zdrojov z EŠIF (približne 3% z každého operačného programu) implementuje Slovenský investičný holding (ďalej „SIH“). Finančné nástroje budú realizované v podobe rôznych finančných produktov ako úvery, záruky, kapitálové vklady a iné produkty. Finančné nástroje implementované cez SIH majú návratnú formu. Pre každú investičnú oblasť je určený finančný nástroj zohľadňujúci špecifiká danej oblasti s cieľom čo najviac zlepšiť podmienky financovania pre konečných prijímateľov. Zámerom SIH je zlepšiť prístup k financovaniu pre projekty a inštitúcie pôsobiace v oblastiach ako: dopravná infraštruktúra,

energetická efektívnosť, odpadové hospodárstvo, sociálna ekonomika a MSP. Podrobnejšie informácie o inštitucionálnom rámci podporného systému sektora MSP na Slovenku sú uvedené v prvej kapitole.

Česká republika

Najdôležitejšou legislatívnou normou pre poskytovanie podpory pri začatí podnikania a rozvoji MSP v Českej republike predstavuje **zákon 47/2002 o podpore malého a stredného podnikania**. Zákon vymedzuje oblasti podpory ako návratná finančná pomoc, dotácia, finančný príspevok, záruky a úvery so zníženou úrokovou sadzbou.

V zmysle zákona môže byť podpora poskytnutá najmä na projekty zamerané na investície, výchovu a vzdelávanie, zvyšovanie odbornosti dospelých, hospodárske a technické poradenstvo, projekty združení pre rozvoj malých a stredných podnikateľov, podporu získavania informácií o podnikaní, projekty výskumu a vývoja, projekty vytvárania nových pracovných miest, podporu spolupráce so zahraničnými partnermi, podporu zavádzania systémov na zvýšenie kvality produkcie a riadenia podniku a na podporu projektov zameraných na investície spojené s ochranou životného prostredia.

Prostredníctvom zákona bola zriadená aj **Agentúra pre podporu podnikania a investícií CzechInvest** ako štátna príspevková organizácia **Ministerstva priemyslu a obchodu ČR**. Podporou malého a stredného podnikania sa zaoberá aj Česká agentúra pro podporu obchodu CzechTrade, Design centrum ČR, či Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s. (ďalej „ČMZRB“) najmä na základe dohôd uzavretých s Ministerstvom priemyslu a obchodu ČR. ČMZRB je rozvojovou bankou ČR napomáhajúcou rozvoju MSP, infraštruktúry a ďalších sektorov ekonomiky vyžadujúcich verejnú podporu.

V súvislosti s prípravou programového obdobia kohéznej politiky EÚ v oblasti podnikania bola spracovaná Koncepcia podpory MSP 2014 – 2020. Zámerom Koncepcie podpory MSP je podpora malých a stredných podnikov so zameraním na posilňovanie ich konkurencieschopnosti prostredníctvom vytvárania a šírenia inovácií, rozvoja podnikateľského prostredia, znižovania administratívnej záťaže a zvyšovania kvality poradenských služieb pre MSP. Koncepcia sa ďalej zameriava na oblasť podpory znižovanie energetickej náročnosti podnikania MSP a to najmä vo vzťahu k využitiu obnoviteľných zdrojov s pozitívnymi dopadmi na životné prostredie.

Najvýznamnejšie národné programy na podporu podnikania MSP v Českej republike predstavujú program Záruka, VADIUM a INOSTART.

Program Záruka (2015 až 2023) – hlavným zámerom programu je zlepšiť prístup MSP k bankovým úverom na realizáciu ich podnikateľských projektov a to prostredníctvom záruk. V rámci tohoto programu podnikatelia čerpajú záruky a to individuálne a portfóliové až do 80% istiny zaručovaného úveru. Výška tohto úveru môže dosahovať až 30 miliónov českých korún (ďalej „Kč“). Záruky sú vystavované Českomoravskou záručnou a rozvojovou bankou (ďalej „ČMZRB“) na úvery poskytované úverujúcimi bankami predovšetkým na zriadenie a rekonštrukciu dlhodobého hmotného a nehmotného majetku a financovaní zásob.

Program VADIUM (2018 až 2023) - cieľom programu Vadium je najmä podpora prístupu MSP k zákazkám v rámci výberových/zadávacích procesov prostredníctvom záruk. Podnikateľom sú poskytnuté záruky, ktoré slúžia ako istota v prípade výberového/zadáacieho procesu vyhláseného subjektom so sídlom na území ČR, ktorého predmetom je dodávka tovaru, služieb alebo stavebných prác. Záruky je možno poskytnúť až do výšky 80% výdavkov, minimálna výška záruky 50 tisíc Kč, maximálna výška 5 miliónov Kč. Záruky sú vystavované ČMZRB.

Program INOSTART – umožňuje získať úver na uskutočnenie Inovatívnych projektov začínajúcich podnikateľov a na podporu udržateľnosti podporených Inovatívnych projektov čiastočnou úhradou nákladov na poradenstvo zaistované Českou sporiteľňou. Záruky sú poskytované k úverom Českej sporiteľne, a.s. a výška úveru môže byť minimálne 0,5 milióna Kč a maximálne 15 miliónov Kč vrátane. Záruka je poskytovaná až do 60 % istiny zaručovaného úveru. Ručenia je možné maximálne 5 rokov od dátumu prvej splátky istiny úveru s odkladom splátok úveru maximálne o 3 roky. Cieľom programu je pomoc začínajúcim podnikateľom, ktorí nepodnikajú dlhšie ako 3 roky a pôsobia v oblastiach ako je napríklad spracovateľský priemysel, energetika, stavebníctvo, maloobchod a veľkoobchod, informačné a komunikačné činnosti a ďalšie služby.

Dominantným zdrojom podpory podnikania MSP predstavujú finančné prostriedky z EÚ. **Podpora tematického cieľa Konkurencieschopnosť MSP je plánovaná vo výške 2,539 mld. Eur.** Investičné priority podpory sú zamerané najmä na nasledovné oblasti: podpora podnikateľského prostredia priaznivého pre inovácie zvýšením konkurencieschopnosti a inovácií MSP, zlepšenie inovácií a výkonnosti výskumu, rozvoj základnej infraštruktúry v kľúčových dopravných sieťach a trvalo udržateľnej mestskej doprave, podpora rastu orientovaného na ľudský kapitál a zlepšenia účasti na trhu práce prostredníctvom posilnenia všetkých úrovní vzdelávania, zvýšenie prístupu k najzraniteľnejším skupinám v spoločnosti a integrácie sociálne vylúčených skupín, najmä Rómov, podpora ekologického a zdrojovo efektívneho hospodárstva prostredníctvom podpory energetickej účinnosti a nízkouhlíkového hospodárstva, ochrany životného prostredia a prispôsobenia sa zmene klímy, či zlepšenie kvality verejnej správy zlepšením efektívnosti a efektívnosti verejných služieb, znižovaním administratívneho zaťaženia podnikov a vytvorenie prostredia priaznivého pre podnikanie.

Operačný program Podnikanie a inovácie pre konkurencieschopnosť (ďalej „OP PIK“) je zameraný na podporu podnikania podnikateľov v aktuálnom programovom období. Program sa zameriava predovšetkým na spolufinancovanie podnikateľských projektov v spracovateľskom priemysle a s službách. Z regionálneho hľadiska sú dané projekty realizované na územie ČR, okrem hlavného mesta ČR Prahy. Finančné prostriedky programu pochádzajú z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj, s alokáciou 4 331 miliónov EUR. Ministerstvo obchodu a priemyslu ČR predstavuje riadiaci orgán programu a sprostredkovateľským orgánom je Agentúra pre podnikanie a inovácie (ďalej „API“). API okrem špecifických činností implementácie pre dotačne podporované aktivity OP PIK realizuje podporu žiadateľov a poskytuje informačný servis o možnostiach získania finančnej podpory a poradenstva príjemcom podpory.

OP PIK podporuje podnikateľov so zámerom zvýšenia ich konkurencieschopnej a udržateľnej ekonomiky založenej na znalostiach a inováciách. Predmetom podpory je aj prenos technológií a spolupráca odvetví výskumu a vývoja a inovačných firiem, posun od budovania inovačnej infraštruktúry k jej rozvoju a efektívnemu využívaniu, posilneniu úlohy finančných nástrojov, väčší dôraz sa kladie na využitie výsledkov aplikovaného priemyslového výskumu a vývoja. Podpora je v rámci OP PIK podporovaná prostredníctvom štyroch hlavných prioritných osí (okrem technickej pomoci):

1. Prioritná os 1: Rozvoj výskumu a vývoja pre inovácie;
2. Prioritná os 2: Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov;
3. Prioritná os 3: Efektívne využívanie energie, rozvoj energetickej infraštruktúry a obnoviteľných zdrojov energie, podpora zavádzania nových technológií v oblasti využívania energie a druhotných surovín;
4. Prioritná os 4: Rozvoj vysokorýchlostných prístupových sietí k internetu a informačných a komunikačných technológií.

Kľúčovým implementačným dokumentom Ministerstva priemyslu a obchodu ČR pre oblasť rozvoja malého a stredného podnikania, ktorý reflektuje aktuálne potreby malých a stredných podnikateľov je **Akčný plán podpory malých a stredných podnikateľov**. Cieľom akčného plánu je v súlade s Koncepciou podpory malých a stredných podnikateľov predkladať súbor opatrení, ktoré by umožnili efektívnejší rozvoj malých a stredných podnikov v Českej republike vo všetkých fázach podnikateľského cyklu. Na príprave Akčného plánu podpory malého a stredného podnikania spolupracuje Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR s hospodárskymi a sociálnymi partnermi a podnikateľskými zväzmi a asociáciami. V roku 2018 sa Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR v zmysle akčného plánu zameriava na podporu v nasledujúcich troch oblastiach:

- priaznivé podnikateľské prostredie pre MSP;
- priama podpora MSP a prístup k financiam;
- zdroje pracovných síl.

Podporou malého a stredného podnikania sa zaoberá aj Ministerstvo zahraničných vecí ČR, ktoré realizuje projekty so zámerom podporiť českých podnikateľov pri vstupe na zahraničné trhy prostredníctvom účasti na veľtrhoch, výstavách, podnikateľských misiách a prezentačných akciách. Podporné opatrenia realizované Ministerstvom školstva, mládeže a telovýchovy ČR sa zameriavajú predovšetkým na podporu výskumu a vývoja. Ministerstvo poľnohospodárstva ČR podporuje sektor MSP prostredníctvom Programu rozvoja vidieka, ktorý je zameraný na obnovu a zachovanie ekosystémov závislých na poľnohospodárstve, tiež na investície pre konkurencieschopnosť a inovácie poľnohospodárskych podnikov. Súčasťou programu je podpora malých a stredných podnikov v rámci investičnej činnosti, rozvoja poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti a investície do lesných oblastí a zlepšovania životaschopnosti lesov.

Poľsko

Hlavným gestorom realizácie podpory malého a stredného podnikania v Poľsku je **Ministerstvo pre podnikanie a priemysel**. Ministerstvo sa presadzuje predovšetkým o:

- zlepšenie konkurencieschopnosti na domácom, európskom a zahraničnom trhu;
- zlepšenie hospodárskej situácie;
- zvýšenie investícií do získania prístupu k profesionálnej podpore podnikania (inštitucionálnej, organizačnej a finančnej).

Implementáciu národných a medzinárodných programov financovaných zo štrukturálnych fondov EÚ, štátneho rozpočtu a viacročných programov Európskej komisie zabezpečuje **Poľská agentúra pre rozvoj podnikania (PARP)**. PARP zodpovedá za vytváranie priaznivého prostredia pre podnikanie v Poľsku, prispieva k vytváraniu a efektívnemu vykonávaniu štátnej politiky v oblasti podnikania, inovácií a adaptability zamestnancov. Aktivity agentúry je možné zhrnúť do nasledovných kľúčových oblastí: rozvoj podnikateľských subjektov a podnikania podporou nových nápadov a podnikateľských modelov, podpora inovačných aktivít podnikateľských subjektov a podpora medzinárodnej expanzie firiem na zahraničné trhy.

Od roku 1992 funguje v Poľsku nadácia **Národný systém služieb pre malé a stredné podniky (KSU)**. Systém združuje približne 200 organizácií, ktoré sa špecializujú na poskytovanie rôznych druhov služieb podnikom a podnikateľom. Hlavným zámerom KSU je rozvíjať podnikanie poskytovaním najkvalitnejších služieb v kľúčových oblastiach, ktoré

vyžadujú štátnu podporu. Aktivita sa zameriavajú na boj s nezamestnanosťou a na podporu mikropodnikov a MSP poskytovaním komplexných služieb.

Zlepšovať prístup k financovaniu podnikateľom sa snažia Poľská asociácia úverových fondov a Národná asociácia záručných fondov. Úverové fondy zabezpečujú financovanie z externých zdrojov pre malých podnikateľov a začínajúce podniky, ktorí majú ťažkosti pri získavaní komerčných úverov tým, že nedisponujú dostatočnou zárukou alebo úverovou istinou. Úvery sú poskytované predovšetkým na účely investičného financovania, implementáciu nových technických alebo technologických riešení, nákup strojov a zariadení, modernizáciu výrobných, obchodných a servisných zariadení a nákup materiálov a surovín na realizáciu podnikania. Záručné fondy poskytujú podnikateľom záruky na finančné záväzky s cieľom uľahčiť prístup MSP k externému financovaniu v podobe bankových úverov a úverov na prevádzku vlastného podnikania.

V aktuálnom programovom období môže Poľsko na podporu tematického cieľa Konkurencieschopnosť MSP využiť 8,5 mld. EUR. Podpora podnikateľov sa realizuje predovšetkým prostredníctvom operačných programov Inteligentný rozvoj a Východné Poľsko. Operačný program Inteligentný rozvoj sa prioritne zameriava na nasledujúce oblasti:

- podpora výskumno-vývojových prác podnikateľských subjektov,
- podpora životného prostredia,
- zintenzívnenie spolupráce v rámci národného inovačného systému,
- zavádzanie inovácií v podnikoch, zvyšovanie vedeckého a výskumného potenciálu.

Operačný program Východné Poľsko sa zameriava na podporu a rozvíjanie začínajúcich podnikov, medzinárodné aktivity malých a stredných podnikateľov a vytváranie inovatívnych produktov alebo služieb. Operačný program Východné Poľsko je členený nasledovne:

1. Podnikateľ východné Poľsko

Opatrenie 1.1 Štartovacie platformy pre nové nápady

Štartovacie platformy podporujú začínajúce podniky v Poľsku. Aktivita sa zameriava na ľudí, ktorí majú myšlienku inovatívneho podnikania a chcú ju rozvíjať vo východnom Poľsku.

Opatrenie 1.2 Internacionalizácia MSP

Jedná sa o podporu mikro, malých a stredných podnikateľov z východného Poľska zúčastniť a rozvíjať svoje činnosti na zahraničných trhoch. Dotácia podporuje podnikateľov prostredníctvom využívania poradenských služieb pri výbere cieľových destinácií, pri prispôbovaní ich produktov a pri nadviazaní vzťahov so zahraničnými partnermi. Podnikatelia môžu taktiež získať podporu pri účasti na zahraničných veľtrhoch a misiách, ako aj pri nákupe nehmotného majetku.

Opatrenie 1.3 Podpora prepojenia nadregionálnej spolupráce

Podopatrenie 1.3.1 Implementácia inovácií malými a strednými podnikmi – podnikateľské subjekty môžu získať dotáciu na realizáciu inovatívnych projektov.

Podopatrenie 1.3.2 Vytváranie sieťových produktov malými a strednými podnikmi. Podnikateľské subjekty, ktoré plánujú začať spoluprácu s inými podnikmi, môžu požiadať o dotáciu. Spolupráca by mala viesť k príprave a zavedeniu inovatívneho produktového trhu pod jednou značkou, ktorá spojí rozptýlené subjekty, zariadenia, atrakcie alebo miesta. Jedná sa o tzv. sieťový produkt. Konzorciá najmenej troch spoločností môžu na daný účel požiadať o spolufinancovanie svojich prípravných aktivít a marketingu.

2. Moderná dopravná infraštruktúra

Opatrenie 2.1 Udržateľná mestská doprava

- Opatrenie 2.2 Cestná infraštruktúra
3. Nadregionálna železničná infraštruktúra
Opatrenie 3.1 Železničná infraštruktúra
4. Technická pomoc
Opatrenie 4.1 Podpora implementačného procesu a propagácia programu.

Podporným nástrojom pre podnikateľov v odvetví cestovného ruchu je Podnikateľ východné Poľsko – cestovný ruch. Dané opatrenie je spravované ministrom investícií a rozvoja (správca fondu) v spolupráci s Bank Gospodarstwa Krajowego (ďalej „BGK“). Finanční sprostredkovatelia vybraní bankou BGK ponúkajú podnikateľom úvery. Uver môžu podnikatelia použiť na investície do ubytovacích zariadení, rozvoj športovej a zdravotnej infraštruktúry, vytváranie zábavných parkov alebo výroba a predaj biopotravín, regionálnych a tradičných produktov.

Jednotlivé vojvodstvá v Poľsku (ekvivalent 4 regiónov NUTS 2 na Slovensku) majú svoj regionálny operačný program. Jedným z cieľov daných operačných programov je aj zvýšenie konkurencieschopnosti MSP.

Maďarsko

Od roku 2001 sa v Maďarsku realizuje rozsiahly program, tzv. **Széchenyiho plán podpory a rozvoja podnikania**. S cieľom rozvíjať inovačné a vedecko-výskumné schopnosti maďarských MSP, prijalo Maďarsko v roku 2013 stratégiu národného výskumu, vývoja a inovácií. V rámci národnej stratégie rozvoja pre obdobie 2014 až 2020 si stanovilo jeden z cieľov ekonomický rast postavený na udržateľnej výrobe, ktorý má vytvoriť vysokú pridanú hodnotu a zvýšiť zamestnanosť v krajine.

V roku 2011 Maďarsko zároveň spustilo tzv. **Nový Széchenyiho plán**, ktorého hlavnými cieľmi bolo zlepšenie konkurencieschopnosti Maďarska a vytvorenie jedného milióna nových pracovných miest počas desiatich rokov. Týmto programom maďarská vláda reaguje na výzvy, ktorým čelí Maďarsko vrátane zabezpečenia trvalo udržateľného rastu.

V rámci aktuálneho programového obdobia má Maďarsko vyčlenených 21,9 miliárd EUR na politiku súdržnosti (EFRR, ESF, KF). Prostriedky v objeme 3,45 miliardy EUR sú vyčlenené na rozvoj poľnohospodárskeho sektora a vidieckych oblastí z EPFRV. **Tematický cieľ Konkurencieschopnosť MSP má k dispozícii prostriedky v objeme 4 mld. EUR.**

Maďarsko implementuje programom obdobi 2014 – 2020 nasledovné Operačné programy: OP Konkurencieschopné stredné Maďarsko, OP Hospodársky rozvoj a inovácie, OP Životné prostredie a energetická efektívnosť, OP Rozvoj ľudských zdrojov, OP Integrovaná doprava, OP Verejná správa a rozvoj verejných služieb a OP Územný rozvoj.

Na podporu konkurencieschopnosti MSP sú určené najmä OP Konkurencieschopné stredné Maďarsko a OP Hospodársky rozvoj a inovácie. Medzi ďalšie programy, ktoré podporujú aj rozvoj MSP sú programy cezhraničnej a teritoriálnej spolupráce, a to INTERREG EUROPE, Interreg V-A – Rakúsko - Maďarsko a Interreg V-A – Maďarsko – Chorvátsko.

Legislatívny rámec podpory sektora MSP v Maďarsku vytvára **zákon XXXIV z roku 2004 o podpore malých a stredných podnikov** a ich rozvoji. Prostredníctvom tohto zákona sa realizuje podpora MSP v nasledovných formách: nenávratná pomoc, úrokové dotácie, lízing

(dotácie na lízing), dotácie na faktoringové poplatky, bankové záruky a garancie, fondy rizikového kapitálu alebo nadobudnutie vlastníctva v spoločnostiach a podnikoch rizikového kapitálu.

Hlavným aktérom v oblasti podpory MSP je Ministerstvo hospodárstva, ktoré tiež vykonáva v súvislosti s týmto zákonom nasledujúce činnosti:

- hodnotenie účinnosti štátnej pomoci pre MSP a tvorba metodiky hodnotenia,
- vypracovanie vládnej stratégie rozvoja MSP, rozvoj hlavných cieľov rozvojovej politiky MSP a návrh opatrení na zlepšenie postavenia MSP,
- zabezpečenie plnenia verejných úloh týkajúcich sa prípravy a rozvoja MSP s cieľom zapojiť sa do procesov jednotného európskeho trhu.

V súvislosti so zákonom o podpore MSP bola zriadená **Rada pre rozvoj podnikania** (Vállalkozásfejlesztési Tanács) (ďalej „VT“), ktorej úlohou je najmä:

- predkladanie súborov programov a opatrení za účelom rozvoja MSP,
- pripomienkovanie odborných programov vytvorených najmä pre rozvoj MSP,
- predkladanie návrhov, ktoré sa majú podporiť MSP vrátane pridelovania zdrojov medzi MSP,
- zhodnotenie účinnosti programov vedených ministerstvami, vnútroštátnymi orgánmi a organizáciami pre rozvoj MSP, ktoré využívajú rozpočtové zdroje a ich súlad s rozvojovou stratégiou MSP,
- posúdenie podielu účasti MSP na rozpočtovej podpore, podnikateľských úveroch a verejnom obstarávaní,
- pripomienkovanie návrhov zákonov, ktoré sa týkajú MSP.

Podpora MSP je realizovaná predovšetkým prostredníctvom Maďarskej rozvojovej banky, ktorá poskytuje podnikateľom rôzne podporné a finančné programy aj v spolupráci s komerčnými bankami a ostatnými finančnými partnermi. **Terajšia vláda realizuje opatrenia na podporu MSP v rámci rozvojového programu Nový Széchenyiho plán a Nový maďarský plán rozvoja.** Predmetné opatrenia sú realizované predovšetkým MV-Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt, ktorá bola založená Maďarskou rozvojovou bankou v roku 2007 ako organizácia na riadenie zdrojov na rozvoj a prevádzku finančných programov, ktoré rozširujú možnosti financovania domácich MSP. Spoločnosť vykonáva implementáciu refinančných úverových programov a programov rizikového kapitálu. Spoločnosť sa od svojho založenia podieľa na realizácii viacerých finančných programov, ktoré poskytujú návratnú finančnú pomoc: nové úverové programy Széchenyi, nové záručné programy Széchenyi, projekty nového rizikového kapitálu v Maďarsku a nové programy rizikového kapitálu Széchenyi.

Medzi nové úverové programy Széchenyi patrí najmä nový úver Széchenyi a nový kombinovaný mikroúver Széchenyi, ktorých cieľom je najmä poskytnutie nenávratnej podpory pre mikropodniky. Cieľom nových záručných programov Széchenyi je rozvoj MSP, a to zlepšením možností prístupu k úverom prostredníctvom záruk, ktoré zvyšujú šance mikropodnikov, malých a stredných podnikov na získanie úveru

V roku 2002 Národné združenia podnikateľov a zamestnávateľov (NAE) a Maďarskej obchodnej komory a priemyslu (HCCI) zriadili spoločnosť KAVOSZ Zrt, ktorá bola vytvorená za účelom realizácie programu Széchenyiho karta. Podpora je poskytovaná prostredníctvom úveru, ktorý je určený pre mikropodniky, malé a stredné podniky podporovaný zo štátnych zdrojov s voľným využitím a výhodnými úrokmi. V roku 2010 bola založená dcérska

spoločnosť KAVOSZ Enterprise Development Plc., ktorej hlavnou činnosťou je poskytovanie úverov pre malé podniky a mikropodniky⁴.

Dominantným zdrojom podpory podnikania MSP v rámci krajín V4 predstavujú finančné prostriedky z EÚ. Na základe vyššie uvedených plánovaných objemov finančnej podpory z EÚ pre tematický cieľ Konkurencieschopnosť MSP je možné skonštatovať, že priemerný objem plánovanej podpory z EÚ pre jeden malý a stredný podnik je na Slovensku na podpriemernej úrovni v rámci krajín V4.

3.2 Stav a využívanie podporných programov podnikania v SR a v krajinách EÚ

Hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre MSP

Komparatívna analýza hodnotenia stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky bola spracovaná na základe výsledkov prieskumu Global entrepreneurship monitor (GEM), komponentu národného expertného prieskumu (NES), ktorého cieľom je posúdenie rámcových podmienok na podnikanie v jednotlivých krajinách.

Prieskum NES je na Slovensku realizovaný každoročne od roku 2011. Do prieskumu sú zapojení experti z rôznych oblastí podnikania, pričom je realizovaný podľa jednotnej medzinárodnej harmonizovanej metodiky, čo umožňuje porovnávať stav podmienok na podnikanie z medzinárodného hľadiska. Jednou z rámcových oblastí podmienok na podnikanie, ktoré hodnotí expertný prieskum NES sú vládne podporné programy na malé a stredné podnikanie. Hodnotenie vládnych programov pre malé a stredné podniky je klasifikované na škále od 1 (najhoršie) po 5 (najlepšie).

V roku 2017 dosiahlo **hodnotenie stavu a kvality vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky na Slovensku úroveň 2 bodov. Uvedený výsledok zaraďuje Slovensko pod priemer krajín EÚ, ako aj krajín V4⁵.**

V medziročnom porovnaní sa hodnotenie podporných programov na Slovensku po predchádzajúcom zlepšení znížilo o 0,6 bodu, čo nasvedčuje, že situácia sa v danej oblasti nezlepšuje. Dosiahnutá úroveň hodnotenia podporných programov v roku 2017 bola najnižšia v rámci sledovaného obdobia.

Tab. č. 4: Hodnotenie vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky

Krajina	2013	2014	2015	2016	2017	rozdiel 2017 a 2016 v p. b.
Slovensko	2,2	2,3	2,3	2,6	2,0	-0,6
Krajiny EÚ	2,8	2,8	2,7	2,8	2,8	0,0
Krajiny V4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,3	-0,2

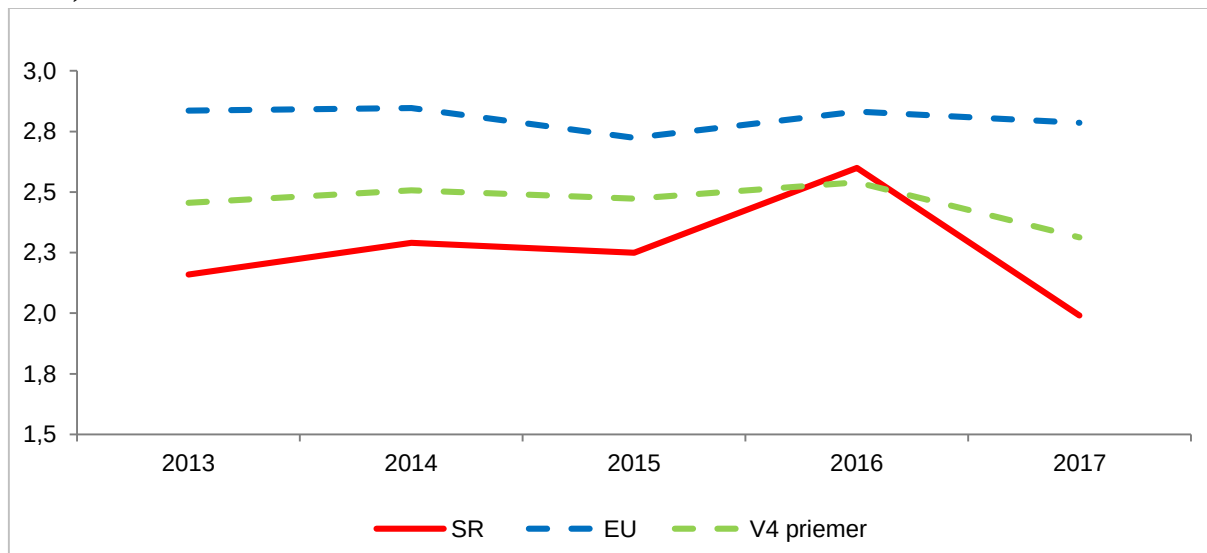
Zdroj: Prieskum GEM NES, spracované SBA.

⁴ Detailnejšie informácie týkajúce sa porovnania podmienok podnikania malých a stredných podnikov v krajinách strednej Európy sú uvedené v analytickom výstupe Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, ktorý je dostupný na: https://www.npc.sk/home/national_projects/detail_page/Monitoring/analytMON

⁵ V rámci priemeru krajín V4 bola Česká republika nahradená Slovinskom, z dôvodu nedostupnosti dát za Českú republiku v prieskume NES.

Hodnotenie podporných programov pre malé a stredné podniky v rámci krajín V4 vykazuje pomerne stabilný vývoj (okolo 2,5 bodu), s miernym poklesom v roku 2017 na úroveň 2,3 bodu. Pomerne konštantné je aj hodnotenie v rámci krajín EÚ, ktoré osciluje v posudzovanom období na úrovni 2,8 bodu.

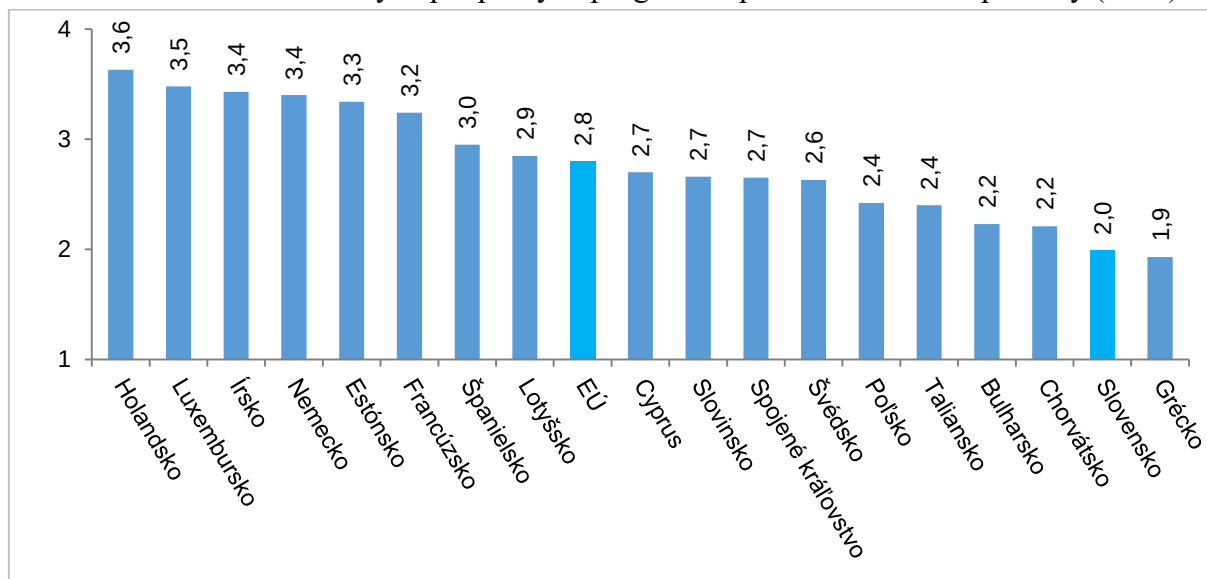
Graf č. 4: Hodnotenie vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky (2013-2017)

Zdroj: Prieskum GEM NES, spracovane SBA

Na výrazné zostávanie Slovenska v stave a kvalite podporných programov pre malé a stredné podniky poukazuje aj rebríček jednotlivých krajín EÚ v danej oblasti. Slovensko sa v uvedenom porovnaní umiestňuje na predposlednom mieste pred Gréckom, ktoré dosiahlo v roku 2017 hodnotenie na úrovni 1,9 bodu. Podpriemernou úrovňou vládnych podporných programov sa vyznačujú aj ostatné krajiny V4. Najlepšie hodnotenie vládnych podporných programov pre podnikateľov dosahujú krajiny ako Holandsko (3,6 bodu), Luxembursko (3,5 bodu), Írsko a Nemecko (3,4 bodu), Estónsko (3,3 bodu), Francúzsko (3,2 bodu), Španielsko (3,0 bodu), Lotyšsko (2,9 bodu), EÚ (2,8 bodu), Cyprus (2,7 bodu), Slovinsko (2,7 bodu), Spojené kráľovstvo (2,7 bodu), Švédsko (2,6 bodu), Poľsko (2,4 bodu), Taliansko (2,4 bodu), Bulharsko (2,2 bodu), Chorvátsko (2,2 bodu), Slovensko (2,0 bodu) a Grécko (1,9 bodu).

Graf č. 5: Hodnotenie vládnych podporných programov pre malé a stredné podniky (2017)

Zdroj: Prieskum GEM NES, spracovane SBA.

Využívanie podporných programov podnikateľmi

Podľa výsledkov prieskumu Európskej komisie, ktorý hodnotil postoje podnikateľov ku korupcii (Businesses' attitudes towards corruption in the EU⁶) sa slovenské podnikateľské subjekty vyznačujú nízkou mierou využívania verejných podporných programov určených pre podporu podnikania.

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že v roku 2017 žiadalo, resp. využilo nejaký druh verejnej podpory na podporu podnikania v období predchádzajúcich 12 mesiacov len 6,3 % podnikateľských subjektov na Slovensku. V porovnaní s rokom 2015 sa uvedený výsledok mierne zlepšil (o 1,3 p. b.), čím sa však len vyrovnal dosiahnutej hodnote z roku 2013.

Podnikateľské subjekty v rámci krajín EÚ využívajú verejnú podporu pre svoje podnikanie vo väčšej miere ako na Slovensku. V roku 2017 požadoval alebo získal verejnú podporu pre svoje podnikanie takmer každý desiaty podnikateľ v EÚ (8,5 %).

Využívanie verejnej podpory je výrazne vyššie ako na Slovensku aj krajinách V4. V roku 2017 využívalo v krajinách V4 nejaký druh verejnej podpory pre svoje podnikanie (resp. o ňu žiadalo) dvojnásobne viac (13,3 %) podnikateľov ako na Slovensku.

Tab. č. 5: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2013-2017)

Krajina	2013	2015	2017	rozdiel 2017 a 2015 v p. b.
Slovensko	6,3%	5,0%	6,3%	1,3
Krajiny EÚ - 28	7,8%	9,5%	8,5%	-1,0
Krajiny V4	9,2%	9,5%	13,3%	3,8

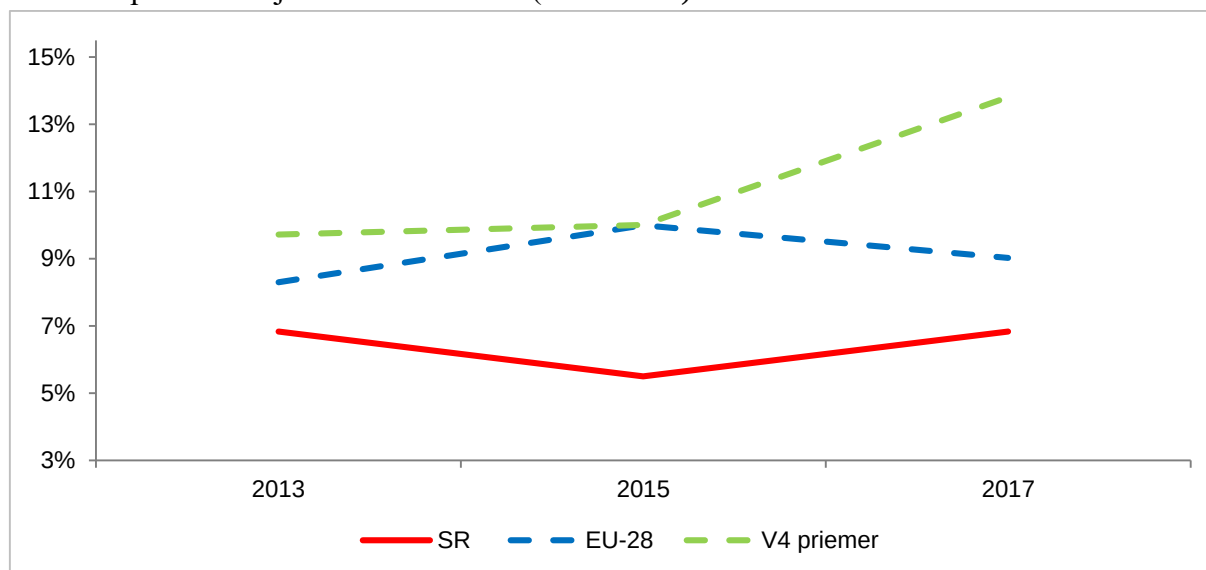
Zdroj: EK, Flash Eurobarometer, Businesses' attitudes towards corruption in the EU, spracované SBA.

Nárast využívania, resp. záujmu o využívanie verejnej podpory bol okrem Slovenska zaznamenaný aj v rámci krajín V4. V porovnaní s rokom 2015 sa využívanie verejných podporných programov v krajinách V4 zvýšilo o 3,8 p. b. Uvedený nárast súvisel predovšetkým s nárastom zaznamenaným v rámci Českej republiky (z 12,2 % v roku 2015 na 23,2 % v roku 2017) a v Maďarsku (z 4,8 % v roku 2015 na 11,2 % v roku 2017).

Podiel podnikateľských subjektov využívajúcich/žiadajúcich verejnú podporu podnikania v rámci krajín EÚ – 28 sa po predchádzajúcom náraste znížil o 1,0 p. b.

⁶ V roku 2017 bolo do prieskumu zapojených 7 740 podnikateľských subjektov, z toho 300 zo Slovenska. Z celkového počtu podnikateľských subjektov zapojených zo Slovenska bolo 99 % malých a stredných podnikov (1-249 zamestnancov).

Graf č. 6: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2013-2017)

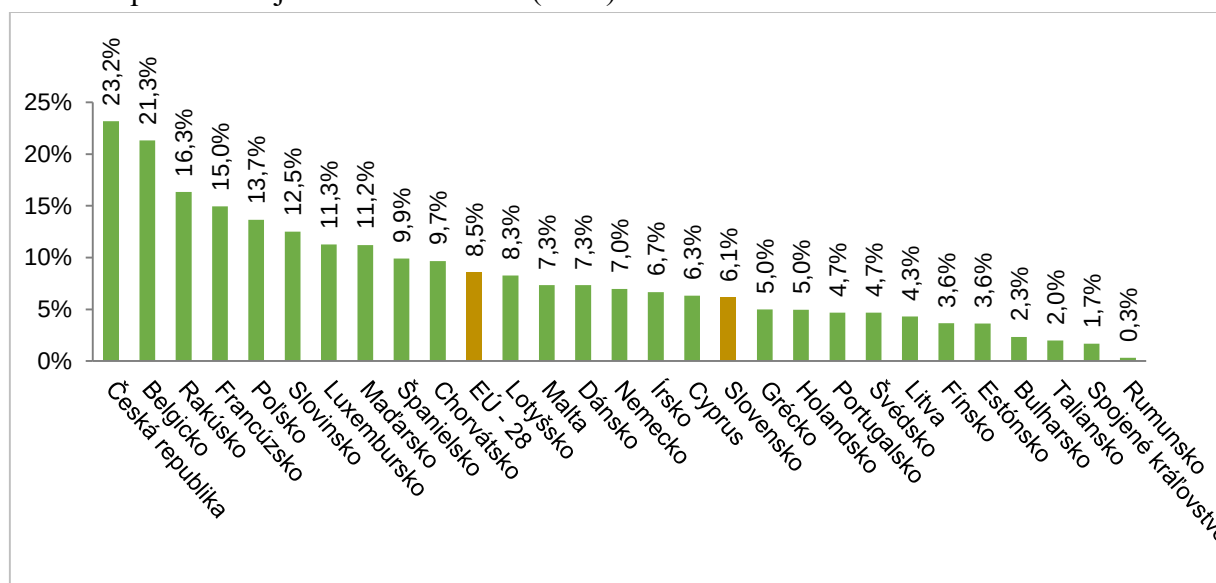

Zdroj: EK, Flash Eurobarometer, Businesses' attitudes towards corruption in the EU, spracované SBA

Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov prezentuje nižšie uvedený graf. Slovensko sa v danom hodnotení umiestnilo na podpriemernej úrovni v rámci krajín EÚ. Medzi krajiny s najvyššou mierou využívania podporných programov sa zaraďuje Česká republika (23,2 %), Belgicko (21,3 %), Rakúsko (16,3 %) a Francúzsko (15,0 %). Pred Slovenskom sa v danom hodnotení umiestňuje aj Poľsko (13,7 %) a Maďarsko (11,2 %).

Najnižšou mierou využívania podporných programov sa v rámci krajín EÚ vyznačujú krajiny ako Taliansko (2,0 %), Spojené kráľovstvo (1,7 %) a Rumunsko (0,3 %).

Graf č. 7: Podiel podnikateľských subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov (2017)

Zdroj: EK, Flash Eurobarometer, Businesses' attitudes towards corruption in the EU, spracované SBA

Financovanie podnikania z verejných zdrojov

Verejné granty a zvýhodnené úvery ako relevantný zdroj financovania MSP

Prístup k finančným zdrojom patrí medzi základné predpoklady rozvoja sektora malých a stredných podnikov. Malé a stredné podniky vzhľadom na svoje charakteristické črty majú rozdielne potreby v oblasti financií v porovnaní s veľkými podnikmi. Zo strany bankového sektora sú MSP často vnímané ako pomerne rizikové subjekty, aj preto sa snažia získať zdroje pre rozvoj svojho podnikania z verejného sektora.

Podiel malých a stredných podnikov, ktoré považujú granty alebo zvýhodnené úvery z verejného sektora za relevantný zdroj financovania je na Slovensku pomerne nízky. **Len 15,4 % malých a stredných podnikov na Slovensku podľa výsledkov prieskumu EK v roku 2017** (Survey on the access to finance of enterprise) **považovalo granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania.** Za relevantný zdroj financovania sa v zmysle prieskumu považuje zdroj, o ktorom podnikatelia predpokladajú, že ho využijú v budúcnosti alebo ho využili v minulosti.

Malé a stredné podniky v krajinách EÚ majú pozitívnejšie postoje k využívaniu verejných grantov a úverov ako na Slovensku. Až takmer jedna tretina malých a stredných podnikov (31,5 %) v rámci EÚ a viac ako jedna štvrtina (28,4 %) v rámci krajín V4 považuje granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania.

Tab. č. 6: Podiel MSP, ktoré považujú granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania (2014-2017)

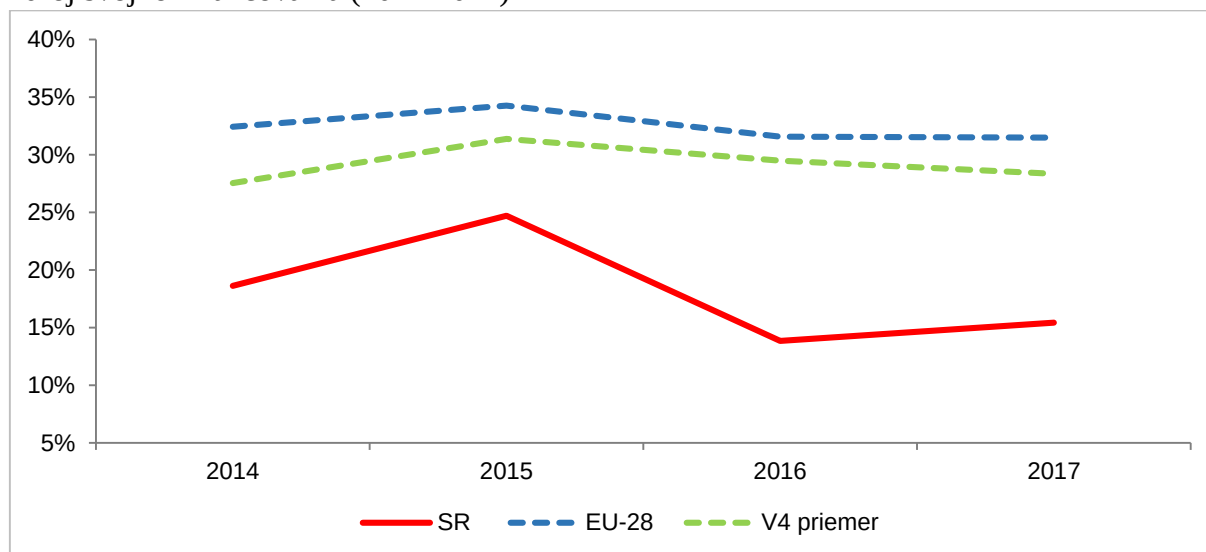
Krajina	2014	2015	2016	2017	rozdiel 2017 a 2016 v p. b.
Slovensko	18,6%	24,7%	13,9%	15,4%	1,6
Krajiny EÚ - 28	32,4%	34,3%	31,6%	31,5%	-0,1
Krajiny V4	27,5%	31,4%	29,5%	28,4%	-1,1

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

V medziročnom porovnaní dochádza k miernemu nárastu (nárast o 1,6 p. b.) zastúpenia malých a stredných podnikov na Slovensku, ktoré sú pozitívne naklonené využívaniu verejných podporných grantov a úverov. Dosiahnutá hodnota v roku 2017 je však podstatne nižšia ako v roku 2015 (24,7 %).

V krajinách EÚ, ako aj v rámci krajín V4 pokračoval v roku 2017 mierny trend poklesu podielu MSP, ktoré majú pozitívne postoje k využitiu verejných zdrojov financovania.

Graf č. 8: Podiel MSP, ktoré považujú verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania (2014-2017)

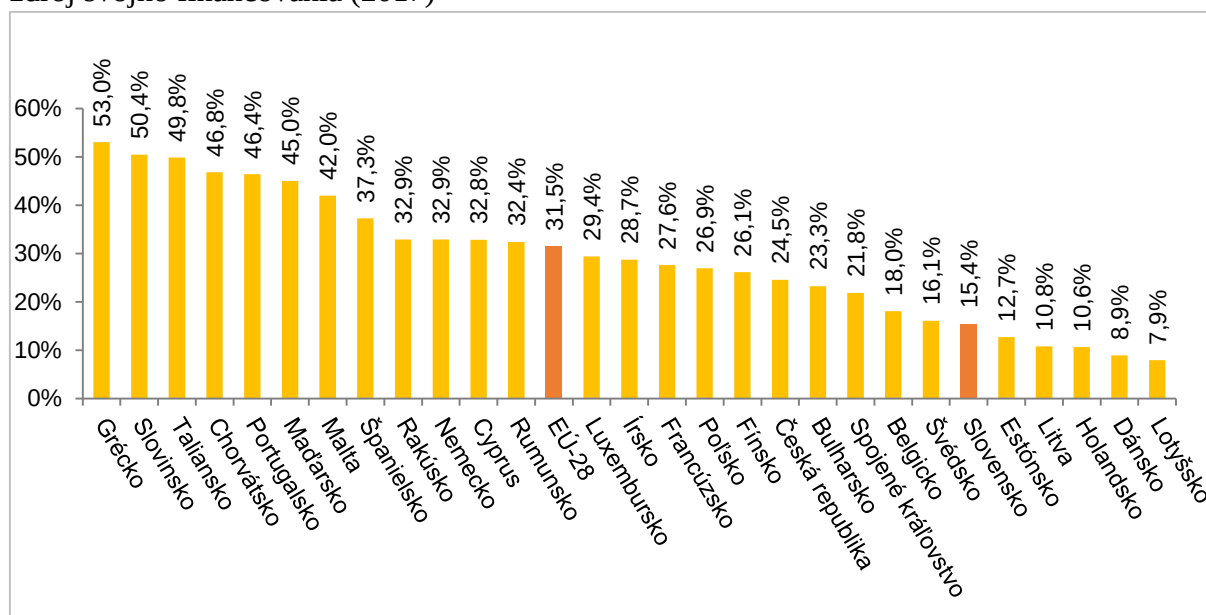

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Takmer každý druhý malý a stredný podnikateľ v Grécku (53,0 %), v Slovinsku (50,4 %) a v Taliansku (49,8 %) považuje verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania. Slovensko sa uvedenom porovnaní nachádza v záverečnej časti rebríčka. Za Slovenskom sa umiestnilo iba päť krajín, a to Estónsko (12,7 %), Litva (10,8 %), Holandsko (10,6 %), Dánsko (8,9 %) a Lotyšsko (7,9 %).

Z jednotlivých krajín V4 dosiahlo najvyšší podiel Maďarsko (45,0 %), následne Poľsko (26,9 %) a Česká republika (24,5 %).

Graf č. 9: Podiel MSP, ktoré považujú verejné granty alebo zvýhodnené úvery za relevantný zdroj svojho financovania (2017)

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Využívanie verejných grantov a zvýhodnených úverov MSP v období predchádzajúcich 6 mesiacov

Podľa výsledkov prieskumu EK hodnotiaceho prístup malých a stredných podnikov k financovaniu, sa **malé a stredné podniky v SR vyznačujú nízkou mierou využívania verejných grantov a zvýhodnených úverov**. V roku 2017 na Slovensku využívalo verejné granty a zvýhodnené úvery len 2,3 % malých a stredných podnikov.

Podstatne vyššia miera využívania verejných grantov a zvýhodnených úverov je dosahovaná v krajinách EÚ – 28 (7,3 %), ako aj v rámci krajín V4 (6,7 %).

Tab. č. 7: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období predchádzajúcich 6 mesiacov (2017)

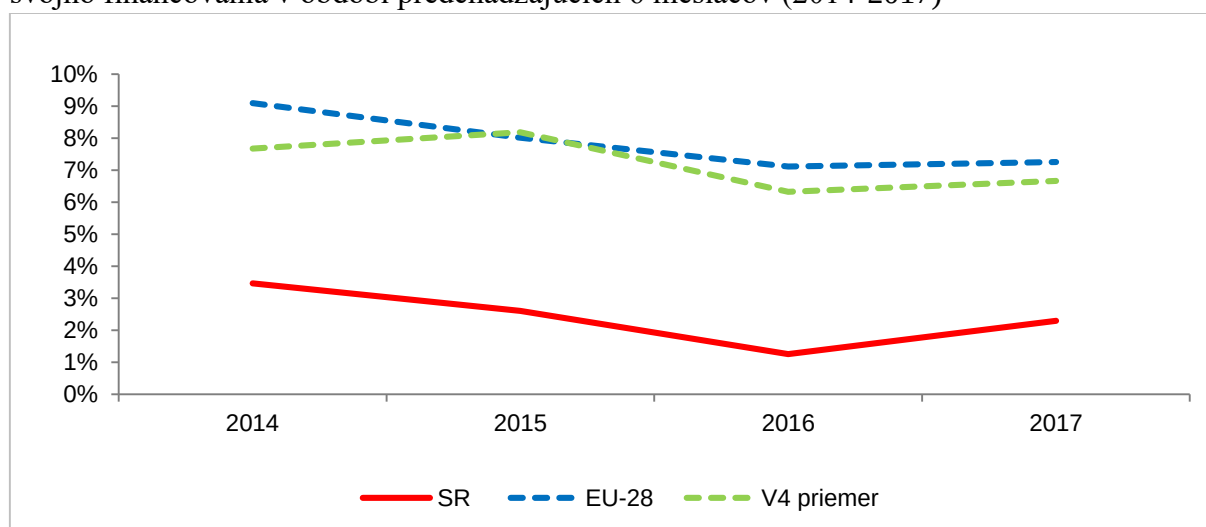
Krajina	2014	2015	2016	2017	rozdiel 2017 a 2016 v p. b.
Slovensko	3,5%	2,6%	1,3%	2,3%	1,0
Krajiny EÚ - 28	9,1%	8,0%	7,1%	7,3%	0,1
Krajiny V4	7,7%	8,2%	6,3%	6,7%	0,3

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

V porovnaní s rokom 2016 sa miera využívania verejných grantov alebo zvýhodnených úverov malých a stredných podnikov na Slovensku medziročne zvýšila (z 1,3 % v roku 2016 na 2,3 % v roku 2017), stále však dosahuje nižšiu úroveň ako v predchádzajúcich rokoch 2014 a 2015.

Mierny nárast využívania verejných grantov a zvýhodnených úverov malými a strednými podnikmi bol v roku 2017 dokumentovaný aj v prípade krajín EÚ – 28, ako aj krajín V4. Oproti roku 2014 však dosahuje nižšie hodnoty.

Graf č. 10: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období predchádzajúcich 6 mesiacov (2014-2017)

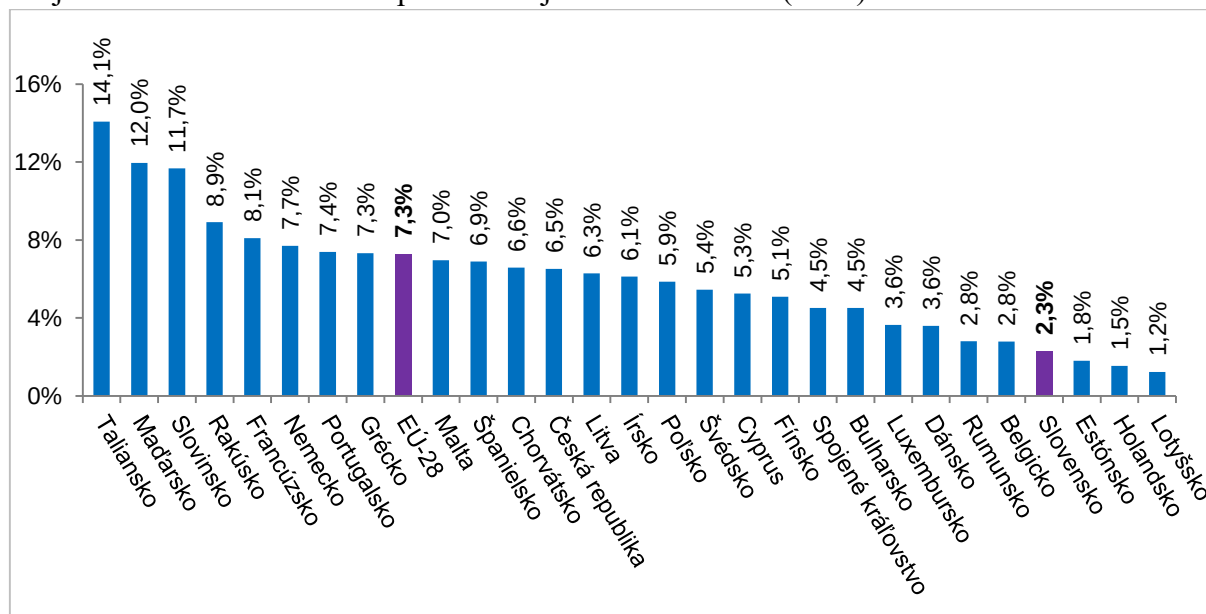

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Malé a stredné podniky využívajú verejné granty a zvýhodnené úvery najviac v Taliansku (14,1 %), v Maďarsku (12,0 %) a v Slovinsku (11,7 %). Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny s najnižšou mierou využívania verejných zdrojov financovania (2,3 %). Za Slovenskom sa v uvedenom porovnaní umiestnili iba tri krajiny, a to Estónsko (1,8 %), Holandsko (1,5 %) a Lotyšsko (1,2 %).

V rámci krajín V4 využívajú najviac malé a stredné podniky verejnú finančnú podporu v spomínanom Maďarsku (12,0 %), následne v Českej republike (6,5 %) a v Poľsku (5,9 %).

Graf č. 11: Podiel MSP, ktoré využili verejné granty alebo zvýhodnené úvery ako zdroj svojho financovania v období predchádzajúcich 6 mesiacov (2017)

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Hodnotenie prístupu k verejnej finančnej podpore – zlepšenie prístupu/podmienok

Len 8,1 % malých a stredných podnikov na Slovensku podľa výsledkov prieskumu vníma pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore počas roka 2017. Každý desiaty malý a stredný podnikateľ (9,7 %) v rámci krajín EÚ-28 a V4 vníma zlepšenie v prístupe k verejnej finančnej podpore, čo predstavuje mierne vyšší podiel ako na Slovensku.

Tab. č. 8: Podiel MSP, ktoré uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil

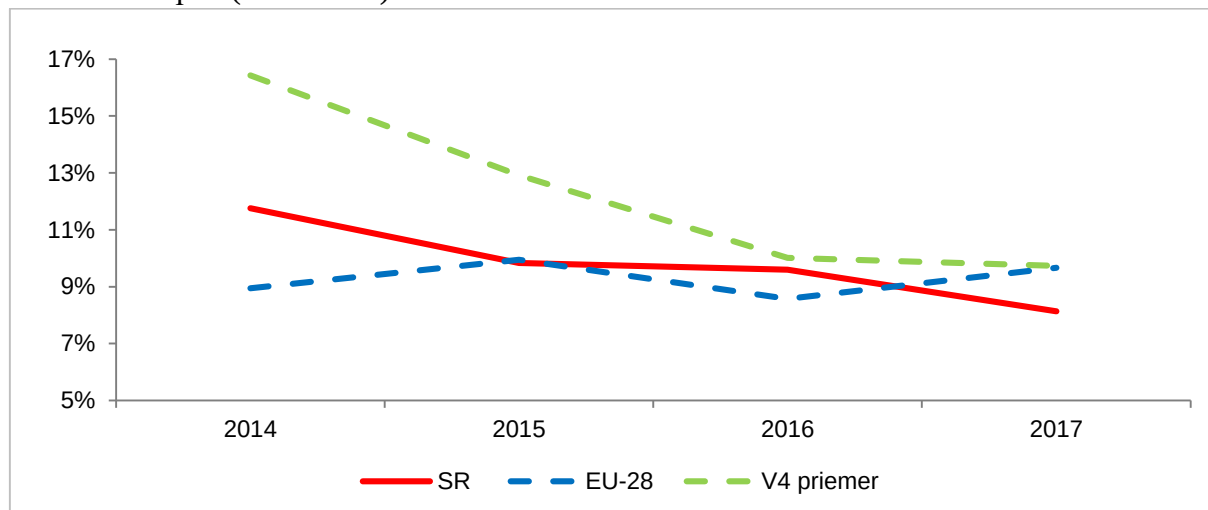
Krajina	2014	2015	2016	2017	rozdiel 2017 a 2016 v p. b.
Slovensko	11,8%	9,8%	9,6%	8,1%	-1,5
Krajiny EÚ - 28	8,9%	9,9%	8,6%	9,7%	1,1
Krajiny V4	16,4%	12,9%	10,0%	9,7%	-0,3

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

V rámci posudzovaného obdobia **dochádza na Slovensku ku kontinuálnemu poklesu MSP, ktoré vnímajú pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore.** V porovnaní s rokom 2014 sa zastúpenie uvedených subjektov na Slovensku znížilo z 11,8 %

na 8,1 %. Obdobný trend poklesu zastúpenia MSP je zreteľný aj v prípade krajín V4. V rámci krajín EÚ-28 dochádzalo od roku 2014 k cyklickému vývoju zastúpenia uvedených subjektov, s miernym nárastom v roku 2017.

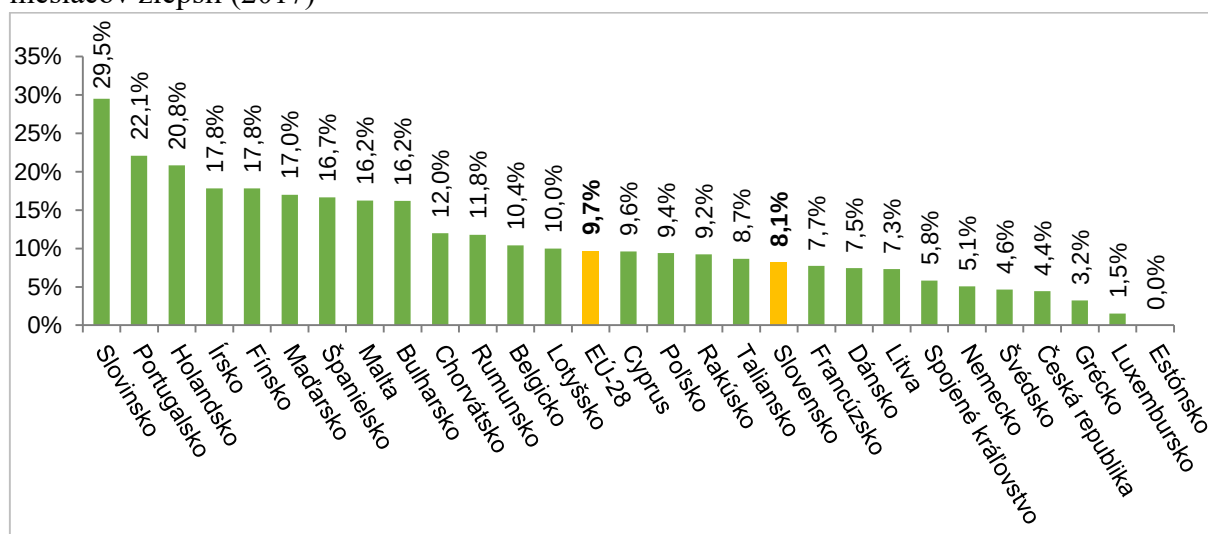
Graf č. 12: Podiel MSP, ktoré uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil (2014-2017)

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore deklarujú najviac malé a stredné podniky v Slovinsku (29,5 %), v Portugalsku (22,1 %) a v Holandsku (20,8 %). Najmenej malých a stredných podnikov vníma pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore v Grécku (3,2 %), v Luxembursku (1,5 %) a v Estónsku (0,0 %). Slovensko sa nachádza v uvedenom porovnaní pod priemerom krajín EÚ-28, spolu s Poľskom (9,4 %) a Českou republikou (4,4 %). V Maďarsku vníma pozitívne zmeny v prístupe k verejnej finančnej podpore až 17,0 % MSP.

Graf č. 13: Podiel MSP, ktoré uviedli, že prístup k verejnej finančnej podpore sa v priebehu 6 mesiacov zlepšil (2017)

Zdroj: EK, Survey on the access to finance of enterprise, spracované SBA.

Financovanie inovačných aktivít MSP z verejných zdrojov

Podľa údajov Eurostatu vykonáva inovačné aktivity na Slovensku len takmer každý tretí malý a stredný podnikateľ (30,5 %). **Z celkového počtu inovujúcich MSP využíva verejnú finančnú podporu len 13,2 % subjektov, čo je podstatne menej ako v krajinách EÚ-28 (24,9 %), ako aj v krajinách V4 (29,1 %).**

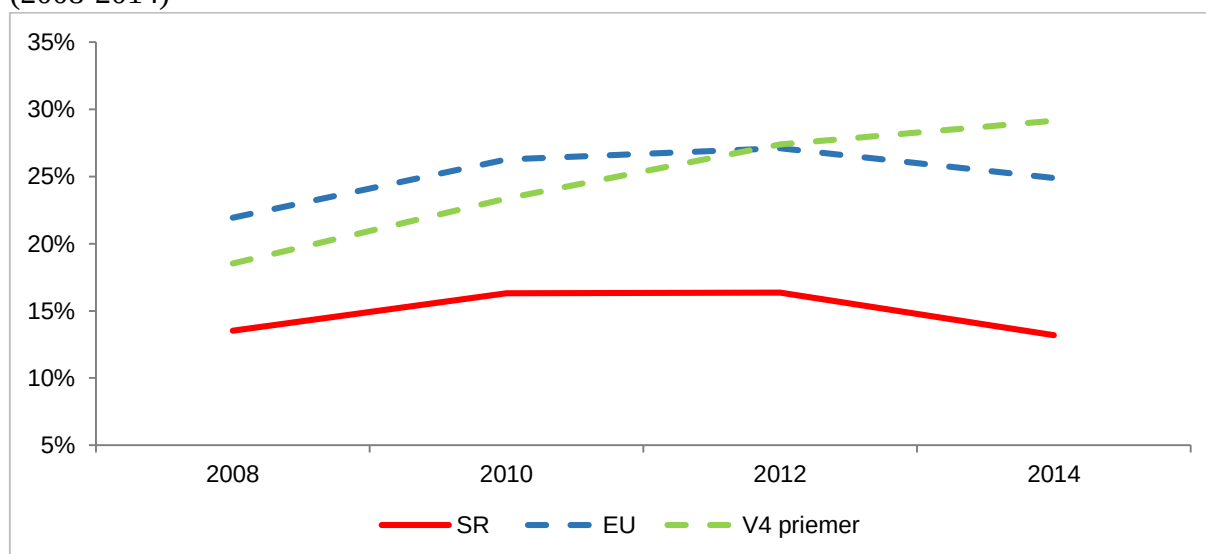
Tab. č. 9: Podiel inovujúcich MSP, ktoré získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity

Krajina	2008	2010	2012	2014	rozdiel 2017 a 2016 v p. b.
Slovensko	13,5%	16,3%	16,4%	13,2%	-3,2
Krajiny EÚ - 28	21,9%	26,3%	27,1%	24,9%	-2,2
Krajiny V4	18,5%	23,4%	27,4%	29,1%	1,8

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

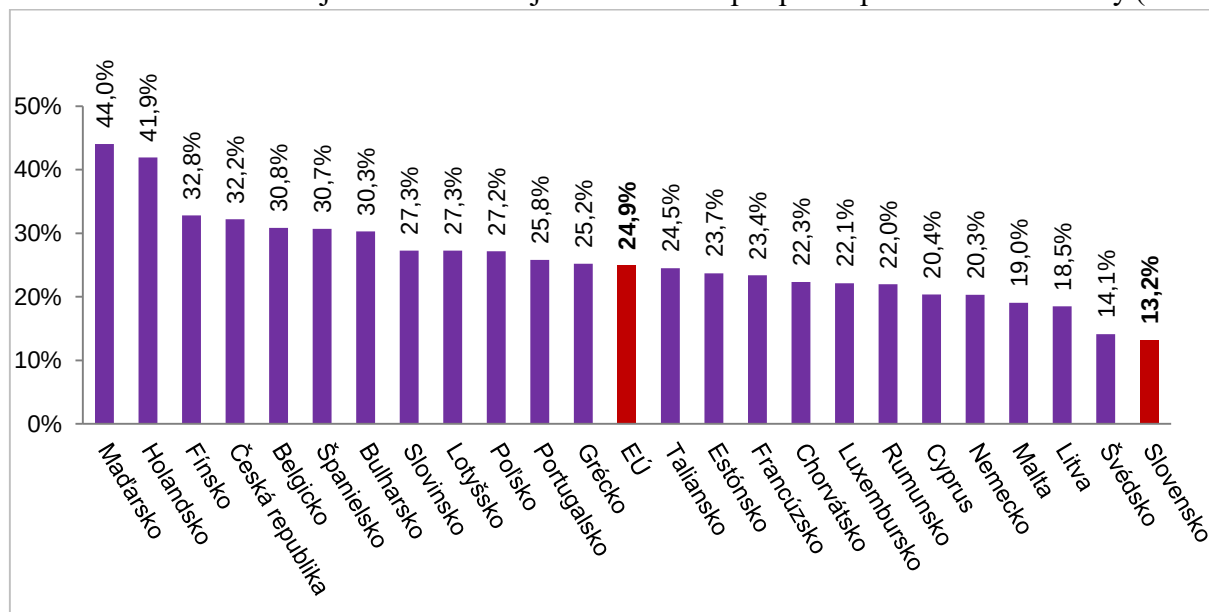
Podiel malých a stredných podnikov, ktoré využili verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity sa na Slovensku po predchádzajúcom náraste medziročne znížil (o 3,2 p. b.). Pokles oproti roku 2012 bol zaznamenaný aj v rámci krajín EÚ-28. Naopak kontinuálny nárast využívania verejnej finančnej podpory je počas sledovaného obdobia zreteľný v krajinách V4.

Graf č. 14: Podiel inovujúcich MSP s verejnou finančnou podporou pre inovačné aktivity (2008-2014)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

V rámci porovnania s jednotlivými krajinami EÚ sa Slovensko nachádza na poslednom mieste za Litvou (18,5 %) a Švédskom (14,1 %). Najviac inovatívnych MSP, ktoré využívajú verejnú finančnú podporu je v Maďarsku (44,4 %), v Holandsku (41,9 %), Fínsku (32,8 %) a v Českej republike (32,2 %). Nadpriemerným využívaním verejnej finančnej podpory na realizáciu inovačných aktivít sa vyznačuje aj Poľsko (27,2 %).

Graf č. 15: Podiel inovujúcich MSP verejnou finančnou podporou pre inovačné aktivity (2014)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

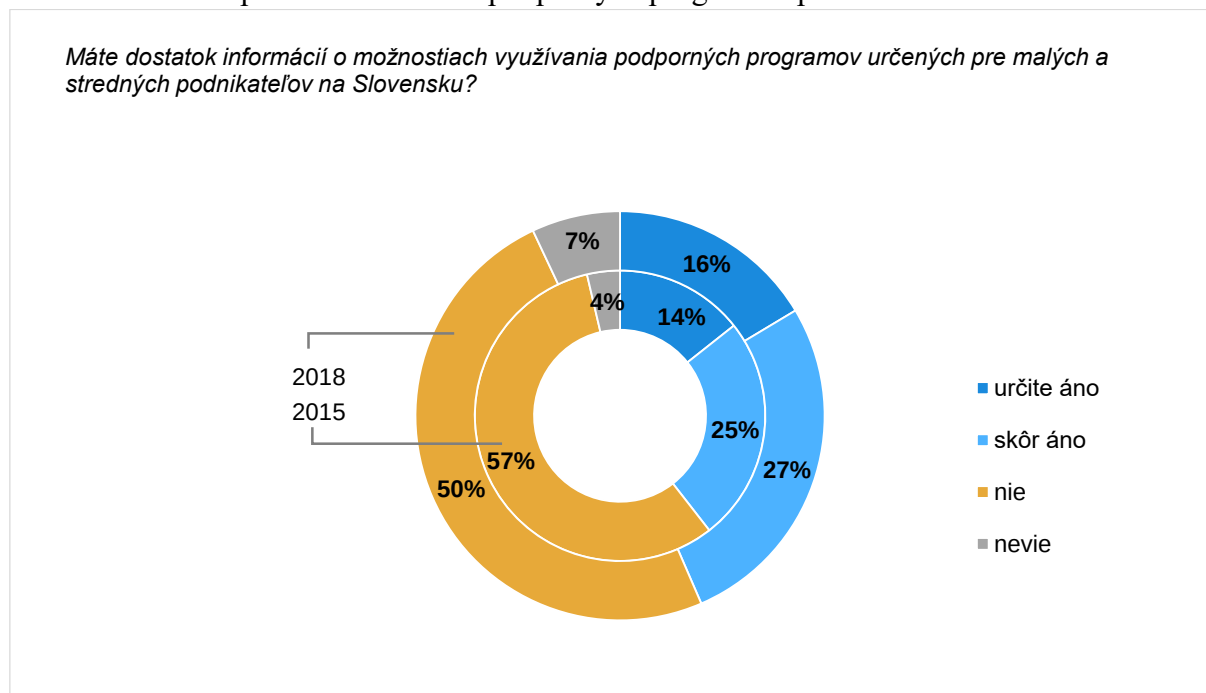
4 Postoje MSP k využívaniu podporných nástrojov

S cieľom zmapovať postoje malých a stredných podnikateľov k využívaniu podporných programov uskutočnila Slovak Business Agency reprezentatívny kvantitatívny prieskum. Prieskum bol realizovaný formou telefonických rozhovorov v mesiacoch august až september 2018 na celkovej vzorke 1000 malých a stredných podnikateľov. Zber údajov zabezpečovala spoločnosť Crystal Call, a.s. Čiastkovými cieľmi prieskumu bolo preskúmanie názorov na podporné programy určené pre MSP, vyhodnotenie využívania informačných zdrojov o podporných programoch pre MSP, posúdenie názorov na prioritizáciu oblastí, do ktorých by mala smerovať výraznejšia podpora pre MSP, zhodnotenie dopadov získanie podpory na ďalšie fungovanie podnikov a určenie príčin nezískania verejnej podpory, resp. nezájmu o podporu.

Podľa výsledkov prieskumu, **dostatok informácií o možnostiach využívania podporných programov určených pre malých a stredných podnikateľov deklarovali 4 z 10 podnikateľov (43 %)**. Z toho 16 % oslovených podnikateľov uviedlo, že určite má dostatok informácií a 27 % má skôr dostatok informácií. Na druhej strane, **nedostatok informácií o možnostiach využívania podporných programov určených pre malých a stredných podnikateľov pociťuje každý druhý podnikateľ (50 %)**. K otázke sa nevedelo vyjadriť 7 % oslovených podnikateľov.

V porovnaní s výsledkami obdobného prieskumu, ktorý bol zrealizovaný v roku 2015 je možné sledovať pozitívne tendencie. V období rokov 2015-2018 vrástol počet podnikateľov, ktorí majú dostatok informácií o možnostiach využívania podporných programov (z 39 % v roku 2015 na 43 % v roku 2018) a naopak poklesol počet podnikateľov, ktorí pociťujú nedostatok informácií o možnostiach využívania podporných programov (z 57 % v roku 2015 na 50 % v roku 2018).

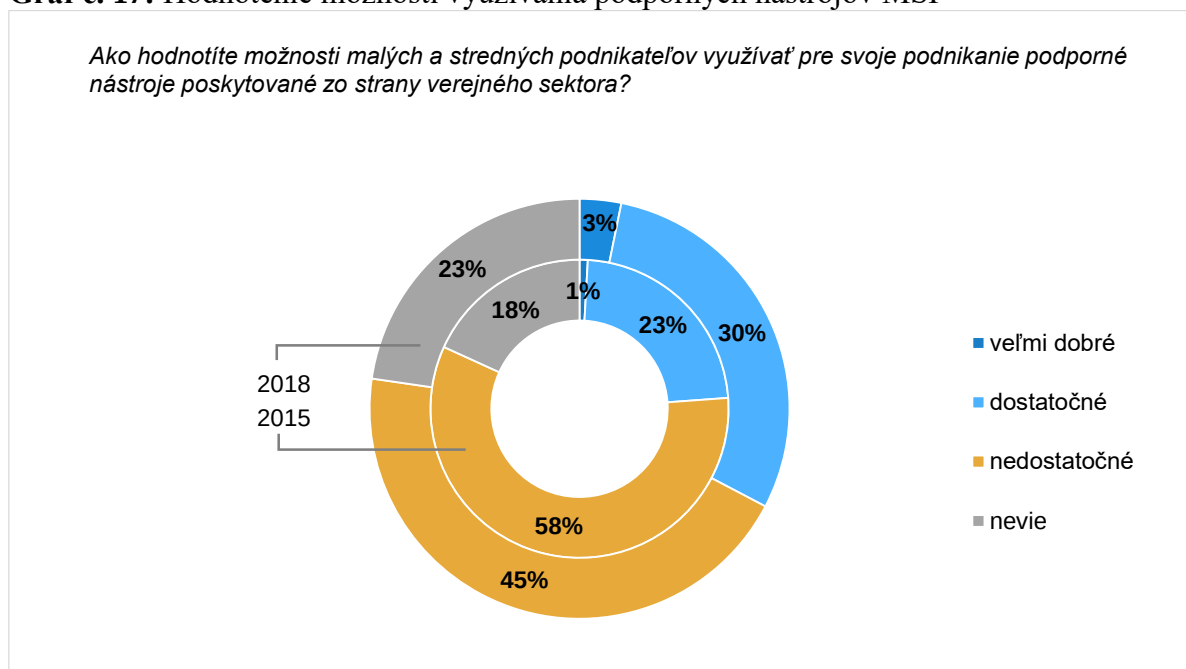
Graf č. 16: Dostupnosť informácií o podporných programov pre MSP

Zdroj: Slovak Business Agency

Každý tretí podnikateľ (33 %) hodnotí možnosti malých a stredných podnikateľov využívať pre svoje podnikanie podporné nástroje poskytované zo strany verejného sektora kladne. 3 % respondentov uviedlo, že tieto možnosti sú „veľmi dobré“ a 30 %, že sú „dostatočné“. Na druhej strane, negatívne vníma možnosti malých a stredných podnikateľov využívať pre svoje podnikanie podporné nástroje poskytované zo strany verejného sektora takmer polovica oslovených podnikateľov (45 %). V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom z roku 2015, podnikatelia pozitívnejšie hodnotia možnosti využívať podporné nástroje z verejného sektora (nárast z 24 % v roku 2015 na 33 % v roku 2018). Zastúpenie podnikateľov s negatívnym vnímaním možností využívať podporné nástroje sa znížilo z 58 % na 45 %.

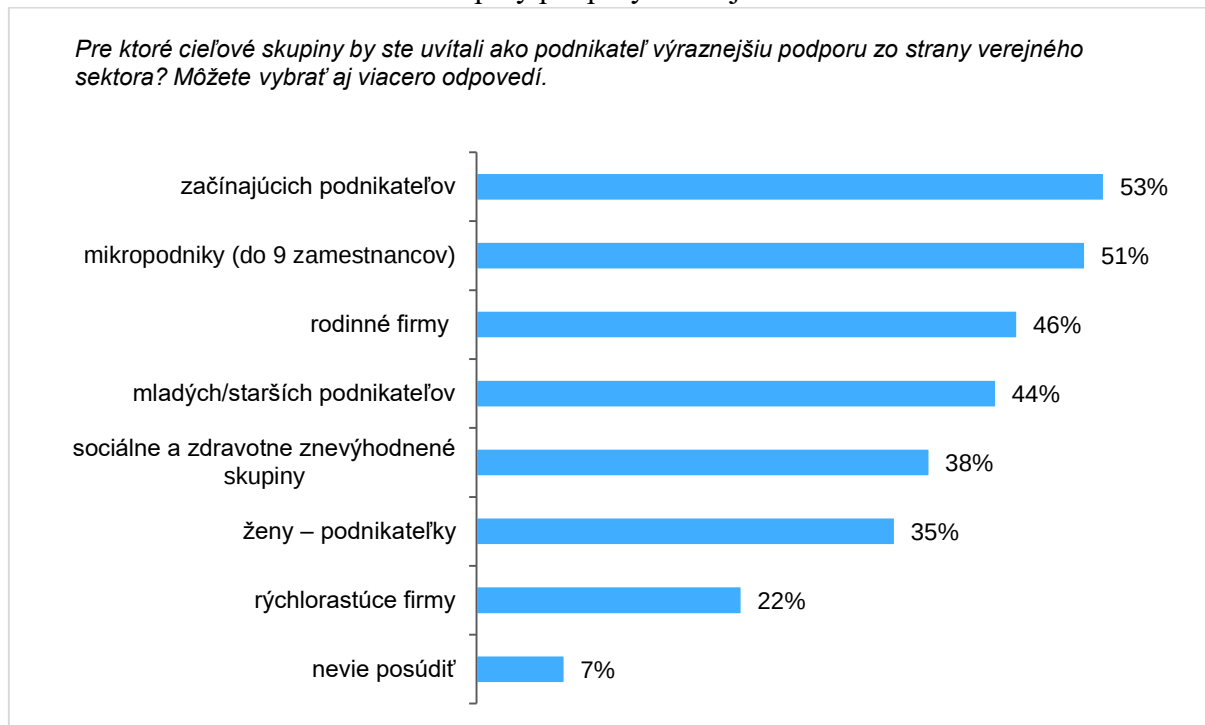
Graf č. 17: Hodnotenie možností využívania podporných nástrojov MSP

Zdroj: Slovak Business Agency

Medzi oblasti, do ktorých by malí a strední podnikatelia prioritne smerovali podporu z verejného sektora patrí **zjednodušené zamestnávanie v mikropodnikoch** (45 %), **zníženie administratívnej a regulačnej záťaže** (40 %) a tiež **vzdelávanie a poradenstvo podnikateľov** (38 %). Viac ako jedna tretina (35 %) predstaviteľov malých a stredných podnikov by výraznejšie smerovala podporu do rekvalifikácie zamestnancov. Podporu vykonávania inovačných a výskumných aktivít by preferovalo 31 % respondentov, zavádzanie ekologických produktov a služieb 30 % respondentov, využívanie alternatívnych foriem financovania 27 % respondentov, podporu digitalizácie 26 % respondentov a podporu internacionalizácie len 17 % respondentov.

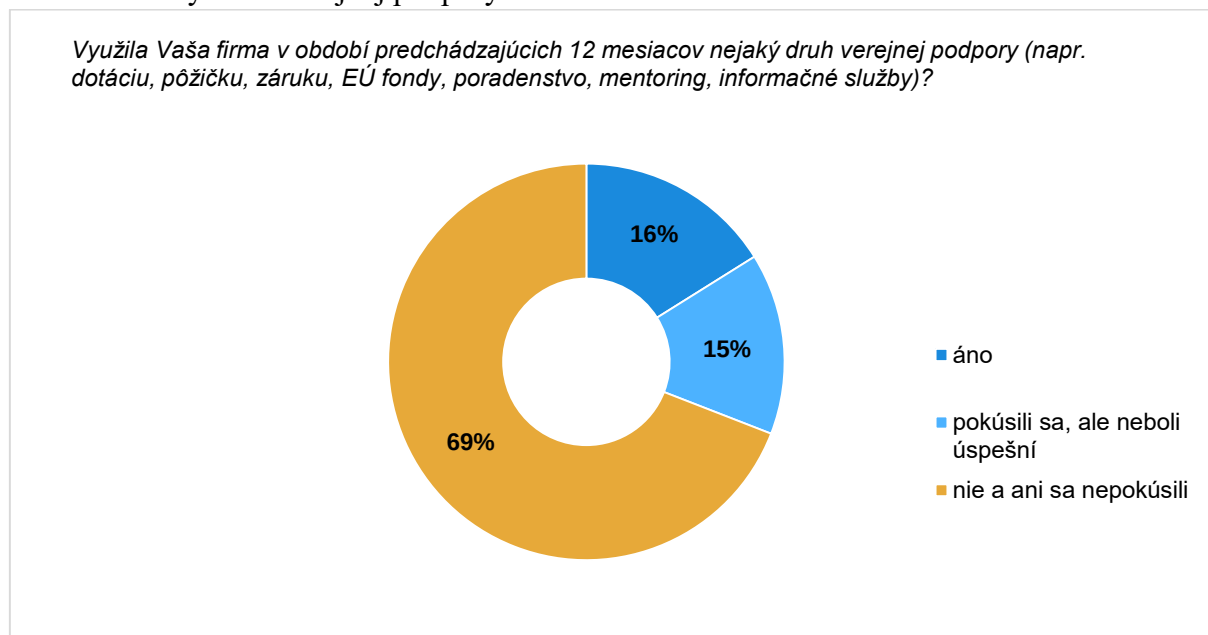
Podľa názoru približne polovice oslovených podnikateľov by podpora zo strany verejného sektora mala **výraznejšie smerovať na podporu podnikania začínajúcich podnikateľov** (53 %) a do **mikropodnikov** (51 %). Výraznejšiu podporu podnikania rodinných firiem preferuje, podľa výsledkov prieskumu, 46 % malých a stredných podnikateľov. 44 % oslovených respondentov by podporu smerovalo predovšetkým pre mladších a starších podnikateľov (44 %), 38 % pre sociálne a zdravotne znevýhodnené skupiny, viac ako jedna tretina (35 %) pre ženy podnikateľky a viac ako jedna pätina (22 %) pre rýchlorastúce spoločnosti.

Graf č. 18: Preferované cieľové skupiny podpory z verejného sektora

Zdroj: Slovak Business Agency

Takmer dve tretiny (64 %) malých a stredných podnikateľov vnímajú ako **najvýznamnejšiu prekážku v rámci dostupnosti verejnej podpory pre podnikateľov vysokú administratívnu náročnosť** pri relatívne nízkej miere financovania. Viac ako jedna tretina predstaviteľov malých a stredných podnikov vníma ako prekážku **náročné splnenie podmienok podpory** (38 %), **dlhé procedúry hodnotenia žiadateľov** (37 %) a nedostatočnú informovanosť o podmienkach podporných programov (37 %). Nízka miera financovania predstavuje prekážku v dostupnosti verejnej podpory pre takmer jednu tretinu podnikateľov (29 %) a nevhodné zameranie podpory pre viac ako jednu pätinu podnikateľov (22 %). Iné prekážky v dostupnosti verejnej podpory vníma každý desiaty predstaviteľ malých a stredných podnikov.

Podľa výsledkov prieskumu, **16 % malých a stredných podnikateľov využilo v období predchádzajúcich 12 mesiacov nejaký druh verejnej podpory** (napr. dotáciu, pôžičku, záruku, EÚ fondy, poradenstvo, mentoring, informačné služby). Ďalších **15 % malých a stredných podnikateľov sa pokúsilo získať verejnú podporu** pre svoje podnikanie v období predchádzajúcich 12 mesiacov, ale neúspešne. Viac ako dve tretiny (69 %) malých a stredných podnikateľov sa v období predchádzajúcich 12 mesiacov vôbec nepokúsili o získanie verejnej podpory pre ich podnikanie. **V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom z roku 2015 možno pozorovať zvýšené využívanie verejných podporných opatrení.** V roku 2015 dosiahol podiel MSP využívajúcich verejnú podporu v období predchádzajúcich 24 mesiacov 16 %. V roku 2018 bol uvedený podiel subjektov dosiahnutý za kratšie obdobie 12 mesiacov, čo poukazuje na rastúcu mieru využívania podporných programov.

Graf č. 19: Využitie verejnej podpory

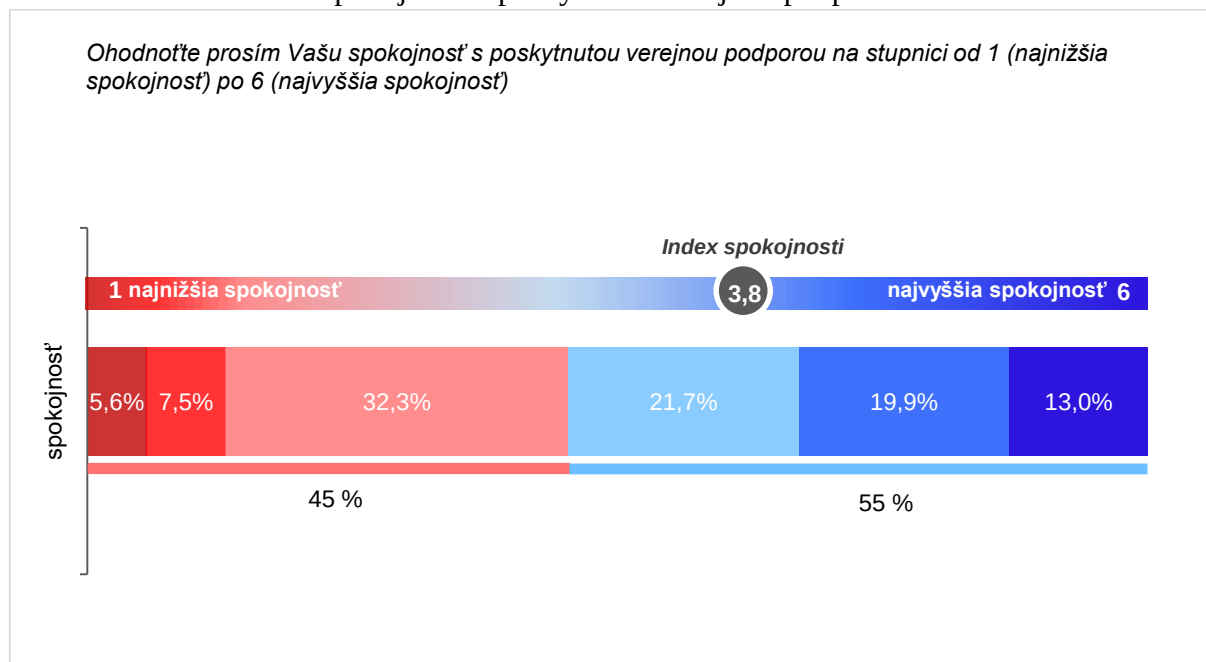
Zdroj: Slovak Business Agency

Z malých a stredných podnikateľov, ktorí využili verejnú podporu v období predchádzajúcich 12 mesiacov takmer polovica (49 %) získala príspevok/dotáciu zo štátneho rozpočtu. Viac ako jedna tretina (37 %) malých a stredných podnikateľov získala príspevok/grant zo zdrojov EÚ. Zvýhodnenú pôžičku/úver čerpano podľa výsledkov prieskumu 12 % respondentov. 8 % respondentov uviedlo poradenstvo, 4 % informačné služby, 2 % daňové zvýhodnenie a 1 % poskytnutie záruky. **V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom z roku 2015 podnikatelia vo väčšej miere využili príspevok/dotáciu zo štátneho rozpočtu, poradenstvo a informačné služby.**

Z podnikateľov, ktorí získali verejnú podporu na svoje podnikanie v období predchádzajúcich 12 mesiacov ich viac ako jedna tretina (35 %) využila na **zamestnávanie a udržanie pracovníkov**. Na podporu **vykonávania inovačných aktivít** bola získaná podpora zameraná v prípade 29 % malých a stredných podnikateľov. Na **zavádzanie ekologických produktov a služieb** bola podpora primárne využitá v prípade 13 % respondentov. Takmer každý desiaty podnikateľ (9 %) využil získanú podporu vo svojich začiatkoch pri rozbehu podnikania. Na podporu zahranično-obchodných aktivít bola využitá podpora v prípade 4 % malých a stredných podnikateľov. Viac ako jedna štvrtina (27 %) respondentov využila získanú podporu na rozvoj iných oblastí ako napr.: vzdelávanie, podpora poľnohospodárskej výroby, inovácie a výskum.

Podľa vyjadrení predstaviteľov malých a stredných podnikov, ktorí získali verejnú podporu pre svoje podnikanie celkovo prevláda spokojnosť s poskytnutou podporou. Podľa hodnotenia výsledkov prieskumu na stupnici od 1 (najnižšia spokojnosť) po 6 (najvyššia spokojnosť) **u 55 % malých a stredných podnikateľov prevláda spokojnosť s poskytnutou podporou**, a naopak u 45 % malých a stredných podnikateľov prevláda nespokojnosť s verejnou podporou.

Index spokojnosti malých a stredných podnikateľov s poskytnutou verejnou podporou v roku 2018 dosiahol podľa spracovaných výsledkov prieskumu **3,8 bodu** (na stupnici od 1 po 6).

Graf č. 20: Hodnotenie spokojnosti s poskytnutou verejnou podporou

Zdroj: Slovak Business Agency

U podnikateľov, ktorí získali verejnú podporu na rozvoj svojho podnikania prevládali pozitívne dopady. Podľa vyjadrenia viac ako jednej tretiny respondentov (35 %), získaná podpora pomohla **preklenúť krátkodobé problémy v podnikaní**. Štvrtine malých a stredných podnikateľov napomohla získaná podpora **posilniť postavenie firmy na trhu** (25 %) a **podnietila ďalšiu expanziu** (24 %). 16 % podporených firiem získalo prostredníctvom poskytnutej podpory potrebné informácie. Vstúpiť na nové trhy so svojimi výrobkami a službami sa prostredníctvom verejnej podpory podarilo 6 % podporených firiem. V prípade 17 % respondentov sa verejná podpora premietla v podnikaní iným spôsobom, ako napríklad: podpora inovačného potenciálu firmy, stabilizácia produkcie, udržanie zamestnancov a získať nových, či zavedenie separácie odpadu. 9 % respondentov uviedlo, že získaná podpora doposiaľ nemala žiadne výsledky.

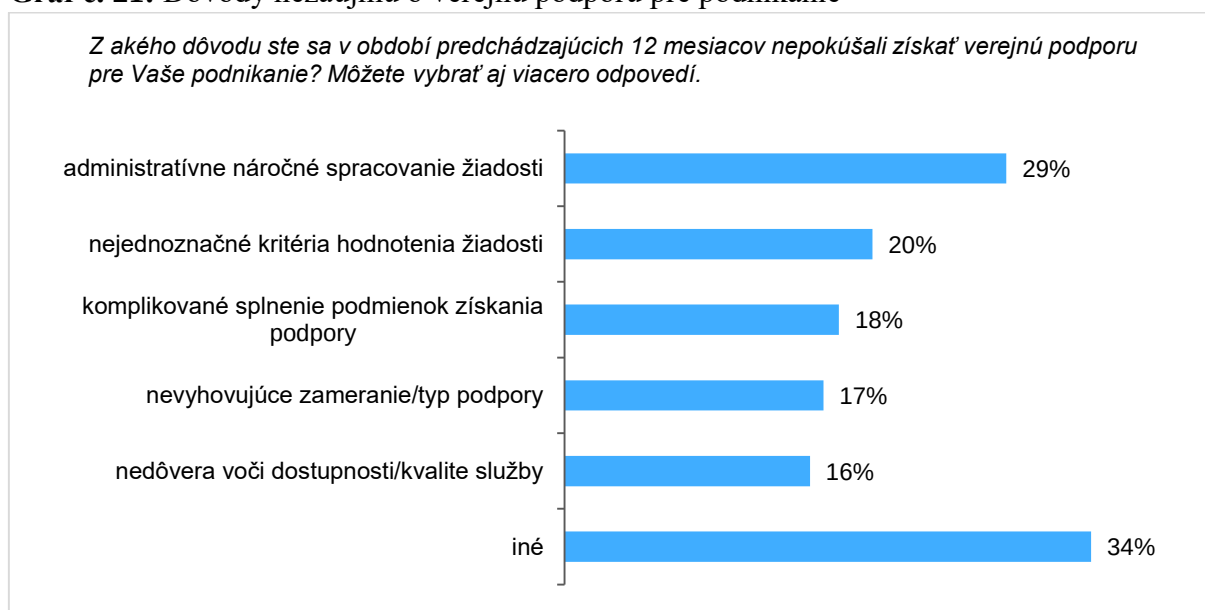
Takmer dve tretiny (65 %) malých a stredných podnikateľov hodnotili projekt/aktivitu, na ktorú získali verejnú podporu ako **trvale udržateľnú** (bodové hodnotenie od 4 po 6). Naopak, viac ako jedna tretina (35 %) podnikateľov deklarovala, že projekt/aktivita, na ktorú získali verejnú podporu bude mať **nízkú trvalú udržateľnosť** (bodové hodnotenie od 1 po 3). Na základe spracovaných výsledkov prieskumu, index udržateľnosti verejnej podpory podnikania dosiahol 4,0 bodu (na stupnici od 1 po 6).

Podnikatelia, ktorí získali alebo sa pokúšali získať verejnú podporu pre svoje podnikanie v období predchádzajúcich dvoch mesiacoch **označili internet (40 %) ako najčastejšie využívaný zdroj informácií o verejnej podpore**. Takmer jedna tretina podnikateľov získala informácie o verejnej podpore **od svojich priateľov, známych a obchodných partnerov** (32 %) a **prostredníctvom výzvy na predkladanie projektov** (29 %). Oficiálne stránky inštitúcií poskytujúcich podporu využila takmer jedna štvrtina (24 %) malých a stredných podnikateľov. 15 % malých a stredných podnikateľov využilo televíziu a tlačové médiá. V menšej miere podnikatelia uviedli sociálne médiá (8 %) a reklamu (6 %).

Najčastejším dôvodom, pre ktorý malí a strední podnikatelia **neuspeli so svojou žiadosťou** o získanie verejnej podpory **bolo nesplnenie výkonnostných podmienok** (35 %). **Neúplná dokumentácia žiadosti** bola dôvodom zamietnutia žiadosti o verejnú podporu podľa názoru jednej pätiny respondentov (20 %). Iné dôvody zamietnutia žiadostí uviedlo 45 % respondentov, pričom uvádzané boli napríklad: administratívne problémy, nesplnenie požadovaných termínov, nedostatok finančných zdrojov, či vysoké náklady.

Administratívne náročné spracovanie žiadosti o verejnú podporu bol najčastejšie uvádzaným dôvodom nezájmu o verejnú podporu pre podnikanie. V prieskume ho uviedla takmer jedna tretina respondentov (29 %), ktorí sa v období predchádzajúcich 12 mesiacov nepokúšali získať verejnú podporu pre podnikanie. **Nejednoznačné kritériá hodnotenia žiadosti** bol dôvod, pre ktorý sa jedna pätina (20 %) malých a stredných podnikateľov neuchádzala o verejnú podporu.

Graf č. 21: Dôvody nezájmu o verejnú podporu pre podnikanie

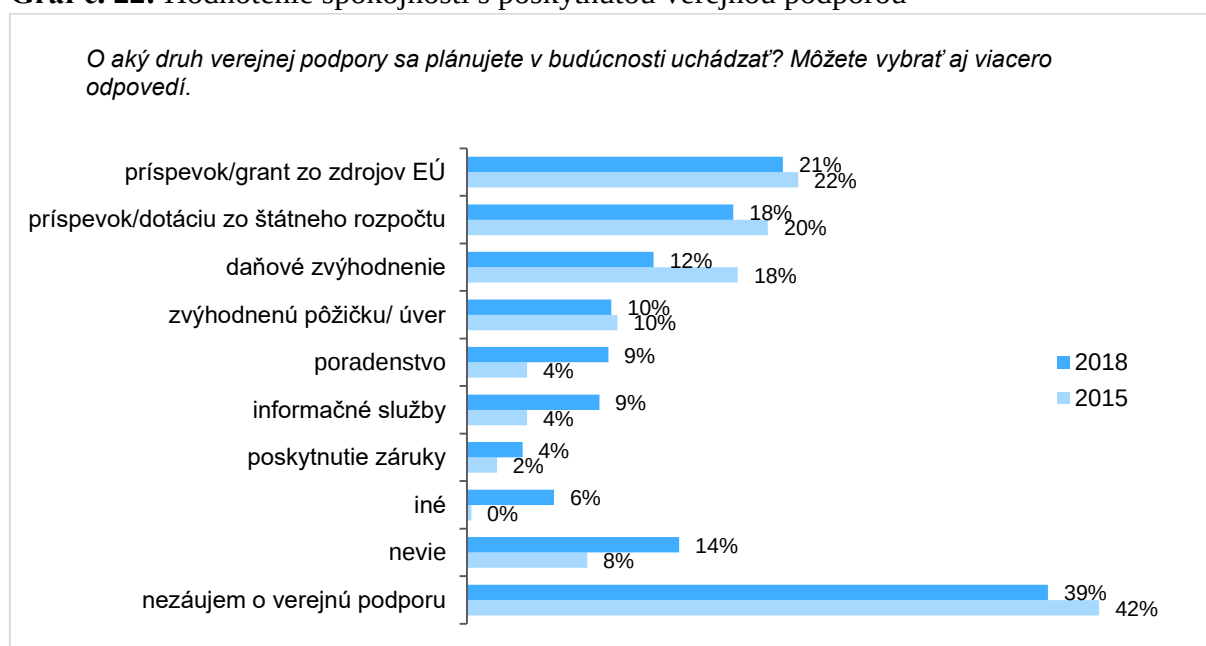
Zdroj: Slovak Business Agency

Ďalších 18 % respondentov uviedlo ako dôvod, pre ktorý sa neuchádzali o verejnú podporu podnikania **komplikované plnenie podmienok** získania podpory, 17 % respondentov uviedlo nevyhovujúce zameranie/typ podpory a 16 % nedôveru voči dostupnosti/kvalite služby. Iné dôvody nezájmu o verejnú podporu pre podnikanie uviedla jedna tretina respondentov (34 %), pričom najčastejšie uvádzané boli: podpora nebola potrebná (13,6 %), slabá informovanosť (3,9 %), či korupcia (1 %).

Podľa názoru štyroch pätín (80 %) malých a stredných podnikateľov je **internet najviac preferovaným informačným zdrojom o verejnej podpore pre podnikateľov.** Oficiálne stránky inštitúcií poskytujúcich podporu preferuje ako informačný zdroj jedna tretina (33 %) malých a stredných podnikateľov. Približne jedna štvrtina respondentov uviedla ako preferovaný informačný zdroj priateľov, známych a obchodných partnerov (27 %), televíziu, rozhlas a tlačené médiá 25 % a odborné podujatia pre podnikateľov 24 %. Sociálne siete uviedla ako preferovaný informačný zdroj o verejnej podpore takmer jedna pätina (19 %) respondentov.

Takmer dve tretiny (61 %) malých a stredných podnikateľov na Slovensku plánujú v budúcnosti využiť verejnú podporu pre svoje podnikanie. Naopak, viac ako jedna tretina (39 %) podnikateľov vyjadrila nezáujem o verejnú podporu podnikania v budúcnosti. Viac ako jedna pätina (21 %) respondentov, plánuje v budúcnosti využiť príspevok/grant zo zdrojov EÚ. Príspevok/ dotáciu zo štátneho rozpočtu plánuje v budúcnosti využiť 18 % predstaviteľov malých a stredných podnikov. 12 % malých a stredných podnikateľov plánuje využiť v budúcnosti daňové zvýhodnenie, 10 % zvýhodnenú pôžičku alebo úver, 9 % poradenstvo a informačné služby, a 4 % záruku. Iné druhy verejnej podpory plánuje v budúcnosti využiť 6 % malých a stredných podnikateľov. Presne špecifikovať plánovaný druh verejnej podpory v budúcnosti nevedelo 14 % respondentov⁷.

Graf č. 22: Hodnotenie spokojnosti s poskytnutou verejnou podporou

Zdroj: Slovak Business Agency

⁷ Podrobné výsledky prieskumu sú dostupné v správe z prieskumu:
https://www.npc.sk/home/national_projects/detail_page/Monitoring/prieskumyMON

5 Hodnotenie dopadov a efektívnosti vybraných podporných opatrení

Táto kapitola predstavuje nosnú časť analýzy, pričom pozostáva z troch parciálnych častí, ktoré sa detailnejšie zaoberajú samotným hodnotením dopadov a meraním efektívnosti verejnej podpory pre malých a stredných podnikateľov na Slovensku. V prvej časti sa pozornosť upriamuje na stručné zhodnotenie metodických prístupov a samotných metód relevantných v problematike evaluácie podporných programov. Druhá časť predstavuje samotnú kvantifikáciu dopadov hodnotených schém verejnej podpory. V poslednej časti sú zhrnuté výsledky zrealizovaného kvalitatívneho prieskumu.

5.1 Metodické prístupy k hodnoteniu dopadov a efektívnosti podporných programov

Na základe vyššie uvedených zistení možno opatrenia, resp. zdroje EÚ, zaradiť medzi najvýznamnejšie nástroje podpory MSP v súčasnosti. Aj vzhľadom k uvedenému vydáva Európska komisia širokú škálu metodických dokumentov, ktoré majú za cieľ zvýšiť dostupnosť informácií o postupoch hodnotenia dopadov podporných opatrení. Práve na základe príručky k hodnoteniu aktivít EÚ⁸ možno identifikovať štyri prioritné dôvody vykonávania hodnotení: (1) prispieť k navrhovaniu intervencií; (2) zvýšiť kvalitu intervencie; (3) prehĺbiť efektívne rozdeľovanie zdrojov; a (4) informovať o úspešnosti intervencie. K hodnoteniu intervencie sa preto pristupuje z rôznych hľadísk. Najčastejšie používaným je špecifikácia hodnotenia na základe jednotlivých fáz programu (programového cyklu), kde sa hodnotenie realizuje pred začiatkom programového obdobia, či vlastnej realizácie programu (**ex-ante**), počas (**ad-hoc, ongoing** alebo **mid-term**) a po ukončení (**ex-post**).

Ex-ante hodnotenie, čiže predbežné hodnotenie, prebieha na začiatku programového cyklu v rámci príprav stratégie programu. Všeobecne sa predbežné hodnotenie zameriava najmä na overenie správneho nastavenia intervenčnej logiky a relevanciu strategických cieľov programu. Pre bližšie vysvetlenie ex-ante hodnotenia sú k dispozícii podrobné metodické dokumenty vydané Európskou komisiou⁹. **Priebežné hodnotenie** ukazuje, či boli vykonané pôvodné zámery a kontroluje uskutočňovanie zmien porovnávaním s počiatočnou situáciou. Uvedený typ hodnotenia môže mať niekoľko foriem: ad-hoc hodnotenie (jednorazové), ongoing hodnotenie (pravidelne sa opakujúce), alebo mid-term hodnotenie (strednodobé hodnotenie v polovici obdobia). **Ex-post hodnotenie** sa vykonáva po ukončení realizácie programu. Toto dodatočné hodnotenie, označované aj ako následné alebo záverečné, bilancuje celý program alebo projekt na základe všetkých dostupných výsledkov hodnotenia. Zaoberá sa predovšetkým vyhodnotením dosiahnutých cieľov a dopadov. Podáva správu o využití prostriedkov, účinnosti, efektivity a výkonnosti rozsahu intervencií a naplnení očakávaných efektov pomoci. Zároveň sa snaží o vyvodenie záverov, ktoré bude možné generalizovať a aplikovať na ďalších programoch alebo regiónoch¹⁰.

⁸ Európska komisia (2003). Evaluating EU activities – a practical guide for Commission Services. Luxemburg, Office for Official Publications of the European Communities.

⁹ Európska komisia (2014). Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy – Guidance document on ex-ante evaluation. Metodický dokument DG REGIO a DG EMPL pre programové obdobie 2014 – 2020 Dostupné online na: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/ex_ante_en.pdf

¹⁰ Európska komisia (2014). Guidance Document on Monitoring and Evaluation – Concepts and Recommendations. Brusel, Belgicko. ISBN: 978-92-79-45496-7

Pri procese výberu jednotlivého typu hodnotenia je nutné zohľadňovať viaceré faktory, ako: ciele a zámery hodnotenia, charakter a fázy programového cyklu, spôsob intervencie, resp. zameranie programu. Nižšie sú prezentované a stručne opísané typy hodnotenia, ktoré sú najčastejšie používané¹¹:

- **strategické hodnotenie** sa realizuje za účelom vyhodnotenia vývoja programu alebo skupiny programov vo vzťahu k prioritám alebo stratégiám;
- **operatívne/výsledkové hodnotenie** je realizované podľa aktuálnych potrieb s cieľom podpory implementácie programu;
- **tematické hodnotenie** sa zameriava na jednu alebo viac tém, ktoré sú spoločné pre niekoľko rozdielnych programov alebo intervencií;
- **dopadové/výsledkové hodnotenie** je založené na posúdení, či boli skutočne dosiahnuté plánované dopady, výsledky, resp. efekty;
- **autoevaluácia (sebahodnotenie)** vychádza napr. z požiadavky riadiaceho orgánu voči príjemcovi a realizuje sa rôznymi formami, ako dotazník pre cieľovú skupinu na začiatku a na konci realizácie projektov, nástroje pre hodnotenie profesijného rozvoja cieľovej skupiny a pod.

Z hľadiska spracovateľa môžu hodnotenie vykonávať a zabezpečovať interní alebo externí odborníci. **Interné hodnotenie** sa vykonáva vlastnými pracovníkmi v rámci danej organizačnej štruktúry. Musí sa však zabezpečiť ich funkčná nezávislosť. V prípade **externého hodnotenia** sú hodnotitelia mimo štruktúry zadávajúcej organizácie. Výhodou tohto prístupu je najmä nezávislý expertný pohľad a využitie kapacít, ktorými nedisponuje organizácie interne.

Z hľadiska účelu sa rozlišuje formatívne a sumatívne hodnotenie. **Formatívne hodnotenie** sa realizuje v prvotných fázach plánovania programu alebo v priebehu jeho implementácie s cieľom zlepšiť implementáciu programu. Štandardne sa v tomto prípade používajú kvantitatívne a kvalitatívne metódy. **Sumatívne hodnotenie**, uplatňované aj v hodnotiacej časti predloženej analýzy, sa realizuje až po ukončení implementácie programu alebo jeho časti s cieľom vyhodnotiť či boli dosiahnuté stanovené ciele a posúdiť prínos programu pre definované cieľové skupiny. Pri tomto type hodnotenia prevažuje používanie kvantitatívnych metód, pričom ide o hodnotenia, ktoré sú založené na výsledkoch, dopadoch a ex-post hodnotení.

Základné východiska a prístupy hodnotenia dopadov podpory

Elementárnym prvkom každého hodnotenia dopadov a efektívnosti programov, ktorý určuje aké metódy budú pri hodnotení použité je návrh základného rámca výskumu. Ten závisí od toho, aké typy otázok budú v hodnotení použité: kauzálne, deskriptívne, alebo normatívne. Na základe vyššie uvedených typov otázok možno rozlíšiť experimentálny, kváziexperimentálny a neexperimentálny prístup¹².

V prípade hodnotení s prevahou kauzálnych otázok je najvhodnejší **experimentálny dizajn** (niekedy označovaný aj ako náhodný). Podstatou hodnotenia je použitie dvoch skupín – jedna s intervenciou a druhá bez nej, ide o tzv. kontrolnú skupinu. Hlavným kritériom na rozlíšenie experimentálneho dizajnu od iných je náhodný výber skupín (randomizácia).

¹¹ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2016). Metodický pokyn pro evaluace v programovém období 2014–2020. Dostupné online na: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/9cf7f984-4748-4695-901c-d9b10f12bcd6/MP-evaluace_v4.pdf

¹² Morra Imas, L. a Rist, R. (2009). The Road to Results: Designing and Conducting Effective Development Evaluations. The World Bank. Dostupné online na: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2699>.

Účastníci tým majú rovnakú príležitosť pri zaradení do jednej alebo druhej skupiny. Dosiahnuté výsledky oboch skupín sa sledujú a ich rozdiely sú pripísané pôsobeniu intervencie. Výraznou obmedzením experimentálneho prístupu je jeho finančná a časová náročnosť.

Kvázexperimentálne metódy, resp. štúdie sú založené na porovnávaní jednotlivcov cieľovej skupiny zúčastnených na programe (intervenčná skupina) s kontrolnou skupinou nie náhodne zvolených jednotlivcov cieľovej populácie, ktorí sa na intervencii nezúčastnili. Hodnotiteľ na základe dostupných údajov, explicitných predpokladov a analytických postupov identifikuje tzv. kontrafaktuál, čiže analyticky vypočítaný hypotetický stav určitej intervenčnej skupiny v situácii, kedy by sa intervencia nezrealizovala. Následnou komparáciou pozorovaných údajov a kontrafaktuálu môže hodnotiteľ odhadnúť dopad intervencie, t. j. zmenu výsledkových hodnôt, ktorú možno pripísať intervencii¹³. Za predpokladu, že je kontrolná skupina v relevantných charakteristikách podobná skupine s intervenciou, účinky programu možno vyhodnotiť s relatívnou presnosťou. Najpoužívanejším metódam, ktoré možno začleniť pod kontrafaktuálny prístup hodnotenie CIE (*Counterfactual Impact Evaluation*), sa podrobnejšie venuje nasledujúca časť analýzy.

Neexperimentálne metódy predstavujú najjednoduchšiu formu hodnotenia dopadov, kedy sa hodnotia hrubé výstupy na základe pozorovaných údajov. V rámci uvedeného metodologického postupu sa nevytvára porovnateľná skupina k intervenčnej skupine. Dôraz sa v tomto prístupe hodnotenia kladie najmä na deskripciu: opis, charakteristiky, vzťahy či výskyt skúmaného javu. Prioritou je zber vlastných údajov alebo už existujúce informácie, napr. z prieskumov alebo iných už realizovaných štúdií¹⁴.

Prehľad vybraných metód hodnotenia

Všetky evaluačné metódy a prístupy majú svoje silne a slabé stránky. Súčasne tiež platí, že nie sú aplikovateľné na všetky prípady. Všeobecne sa uplatňuje **pravidlo, ktoré odporúča pristupovať k evaluačným otázkam z rôznych perspektív**. K dispozícii je celá paleta špecificky vyvinutých metód, pričom **nie je vymedzená tzv. najvhodnejšia alebo univerzálna metóda, ktorá by vyhovovala pre všetky prípady**. Ako vhodným postupom sa ukazuje kombinácia metód, teda prístup, kedy sa v rámci jedného hodnotenia použije viacero metód, čo umožní komplexnejšie posúdenie výsledkov intervencie¹⁵. To je zároveň princípom triangulácie¹⁶, ktorý uplatňuje aj Európska komisia.

Nasledujúca časť prezentuje prehľad základných metód zameraných na zber a analýzu údajov, spolu s metódami zameranými na celkové hodnotenie programov a hodnotenie dopadov podporných programov.

Metódy zberu údajov:

- Dotazníkový prieskum;
- Focus group;
- Panel expertov (napr. Delphi metóda);

¹³ Bondonio a Martini (2012). Counterfactual Impact Evaluation of Cohesion Policy. Work Package 1: Examples from Enterprise Support - Final Report to DG REGIO, June 2012.

¹⁴ Glazerman, S., Levy, D. M., Myers, D. (2003). Nonexperimental versus experimental estimates of earnings impacts. The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 589(1).

¹⁵ Európska komisia (2014). Guidance Document on Monitoring and Evaluation – Concepts and Recommendations. Brusel, Belgicko. ISBN: 978-92-79-45496-7

¹⁶ Triangulácia je prístup, podľa ktorého sa záver hodnotenia opiera najmenej o dve (najlepšie však o tri) metódy hodnotenia alebo dva (najlepšie tri) na sebe nezávislé zdroje informácií tak, aby bola overiteľná pravdivosť a presnosť výsledkov hodnotenia.

- Pozorovanie;
- Situačné testovanie (napr. mystery shopping, customer safari);
- Štruktúrované a semi-štruktúrované individuálne rozhovory (interview).

Metódy analýzy údajov:

- Analýza údajov o používaní a návštevnosti webových stránok (napr. Google Analytics, použitie údajov sociálnych médií);
- Analýza sociálnych sietí/štruktúr (Network Analysis);
- Priestorové analýzy (analýza vzdialenosti, mapová algebra, priestorová autokorelácia);
- Kvalitatívna komparatívna analýza (QCA);
- Logický rámec;
- Multikriteriálna analýza;
- Obsahová analýza (napr. textová analýza a text minig, content analysis);
- Regresná analýza;
- Zhuková analýza (cluster analysis);
- Viacrozmerné štatistické metódy (analýza rozptylu ANOVA, faktorová analýza);
- SWOT analýza.

Metódy hodnotenia:

- Analýza verejných politík a programových dokumentov;
- Benchmarking;
- Ekonomické analýzy (napr. input-output analysis, cost-benefit analýza - CBA, cost effectiveness analysis);
- Ekonometrické analýzy;
- Kontrafaktuálne hodnotenie dopadov (CIE) – difference-in-difference, propensity score matching, regression discontinuity, instrumental variables, randomised control trial;
- Metódy príčinného usudzovania z kvalitatívnych údajov;
- Outcome mapping;
- Procesná evaluácia a hodnotenie administratívnych procesov;
- Prípadová štúdia;
- Štúdium dokumentov (systematic review, desk search);
- Hodnotenie dopadov založené na teórii (theory based impact evaluation).

Z vyššie uvedeného zoznamu metód je v nasledujúcej časti pozornosť upriamená na stručnú charakteristiku tých metód a prístupov, ktoré sú najrelevantnejšie z pohľadu hodnotenia dopadov a efektívnosti podporných programov v rámci tejto analýzy. Analytická časť štúdie vo všeobecnosti vychádza z dvoch prístupov, kontrafaktuálneho hodnotenia dopadov intervencie, ktorý dopĺňa hodnotenie dopadov založené na teórii.

Kontrafaktuálne hodnotenie dopadov (CIE)

Kontrafaktuálne hodnotenie dopadov využíva tzv. kváziexperimentálny prístup, ktorého cieľom je určiť čistý účinok intervencie porovnaním výkonnosti podporených subjektov s kontrafaktuálnou situáciou, teda so situáciou, ktorá by bola nastala pri absencii intervencie. Keďže kontrafaktuálnu situáciu nemožno priamo pozorovať, vykoná sa jej odhad využitím vhodnej porovnávacej (resp. kontrolnej) skupiny.

Na aproximáciu kontrafaktuálnej situácie sa v praxi najčastejšie používajú **dve skupiny, skupina zamietnutých žiadateľov o podporu a skupina spoločností, ktoré sa na hodnotenej podpore nezúčastnili**, resp. na ňu vôbec nereflektovali. Z pohľadu relevancie hodnotenia je rozhodujúca kvalita kontrolnej skupiny. Zamietnuté spoločnosti vo všeobecnosti vytvárajú vhodnejšiu porovnávaciu skupinu ako je skupina nezúčastnených spoločností, keďže

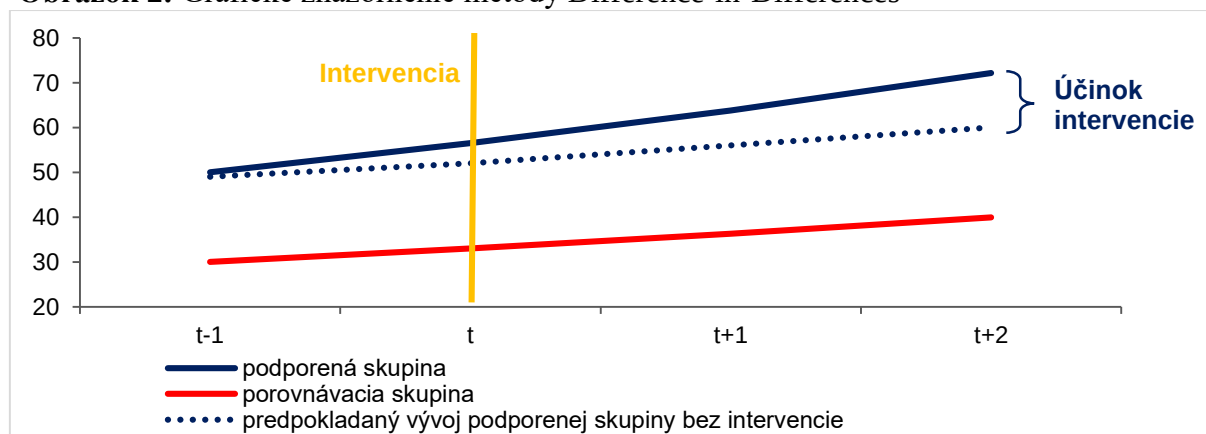
s podporenými podnikmi zdieľajú podobnú iniciatívu a zámer investovať do zlepšenia produkčných možností. To znamená, že ich nepozorovateľné charakteristiky (zámer a vôľa investovať) sú podobnejšie podporeným podnikom¹⁷. Za nevýhodu použitia vzorky zamietnutých žiadateľov ako porovnávacej skupiny sa v niektorých prípadoch hodnotenia zvykne označovať malá, resp. nedostatočná veľkosť vzorky.

Na základe vyššie uvedených predpokladov je pre realizáciu relevantného hodnotenia veľmi **dôležité zabezpečiť, aby systematický rozdiel medzi príjemcami podporných programov a subjektami, ktoré nie sú príjemcami pomoci (tzv. účinok výberu) neskreslil výsledky**. Za posledné desaťročia bolo vypracovaných niekoľko spoľahlivých metód, ktoré sú špecificky zamerané na problematiku zníženia výberového skreslenia v rámci kontrafaktuálneho hodnotenia dopadov¹⁸.

V praxi sú intenzívnejšie aplikované najmä metódy ako Difference-in-Differences, Propensity score matching, Regression discontinuity design alebo Instrumental variables. Neexistuje však presne stanovený postup ako čo najefektívnejšie tieto metódy kombinovať. Ich použitie totiž závisí od rôznych faktorov ako napr. dostupnosť údajov, typ štúdie alebo cieľ hodnotenia. Kvôli prehľadnosti sú v nasledujúcej časti jednotlivé metódy opísané samostatne. Väčší dôraz je venovaný metóde Difference-in-Differences (DiD), ktorá bola aplikovaná aj v tejto analýze.

Metóda **Difference-in-Differences (DiD)** využíva časové rady údajov na určenie kontrafaktuálnej situácie. Pre jej použitie je potrebné zozbierať požadované údaje pre podporenú skupinu (prijímatelia pomoci) a nepodporenú skupinu (podniky, ktoré nie sú prijímateľmi pomoci). Tieto údaje musia byť dostupné pre obdobie pred a po realizácii intervencie. Priemerný účinok podpory sa pre podporených prijímateľov určí pomocou porovnania rozdielov výsledkov medzi podporenou a porovnávacou skupinou po určitom čase od ukončenia realizácie intervencie a následným porovnaním s ich rozdielom v období pred intervenciou. Zjednodušený princíp, z ktorého metóda vychádza je uvedený na nižšie uvedenom obrázku.

Obrázok 2: Grafické znázornenie metódy Difference-in-Differences

Zdroj: vlastné spracovanie

¹⁷ KPMG (2015). Hodnotenie vybraných intervencií ŠF a KF využitím metód Counterfactual Impact Evaluation. Záverečná správa. Úrad vlády SR, Centrálny koordinačný orgán.

¹⁸ Európska komisia. (2014). Spoločná metodika hodnotenia štátnej pomoci. Pracovný dokument útvarov komisie. Brusel, Belgicko. Dostupné na: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/state_aid_evaluation_methodology_en.pdf

Metóda Difference-in-Differences zohľadňuje prítomnosť nepozorovateľnej heterogenity pri selekcii prijímateľov do programu, čo zaručuje odhad skutočného priemerného účinku podpory pre podporenú skupinu v čase konštantného výberového skreslenia (tzn. výberové skreslenie je rovnaké v čase pred aj po intervencii a teda neovplyvní výsledný priemerný účinok). Na výpočet rozdielov sa využívajú časové rady údajov rovnakých jednotiek počas zvoleného obdobia.

Metóda **Propensity score matching (PSM)** je založená na štatistickej porovnávacej skupine, ktorá je vytvorená na základe pravdepodobnosti účasti na podpore (hodnoty propensity score) za využitia pozorovateľných charakteristík jednotiek populácie. Podniky (žiadatelia, jednotky) z podporenej skupiny sú následne spárované s podnikmi (žiadateľmi jednotkami) z nepodporenej skupiny na základe hodnôt propensity score. Priemerný účinok podpory sa následne vypočíta ako priemer rozdielov vo výsledkoch naprieč týmito dvomi skupinami.¹⁹

Často používaná metóda **Regression discontinuity design (RDD)** vychádza z poznania presných pravidiel, na základe ktorých je stanovená oprávnenosť zúčastniť sa intervencie. Metóda nachádza uplatnenie za predpokladu, že nárok na zapojenie do programu (intervenciu) je určený pravidlom, ktoré stanovuje, že subjekty nad/pod určitou hranicou spĺňajú kritéria zaradenia do programu, pokiaľ subjekty pod/nad touto hranicou nespĺňajú podmienky pre poskytnutie intervencie. Odhad dopadu sa získa porovnaním podporených a nepodporených subjektov, ktoré sú v okolí stanovenej hranice. Nevýhodou metódy je interpretácia odhadovaného dopadu, ktorá má len „lokálnu“ platnosť, teda platí len pre subjekty v okolí rozdeľujúceho skóre, nie na celú skupinu.²⁰

Metóda **Instrumental variables** sa priamo zaoberá selekciou prijímateľov do programu na základe nepozorovateľných charakteristík. Priemerný účinok podpory pre podporenú skupinu sa dá určiť, ak je možné identifikovať premennú (inštrument), ktorá ovplyvňuje selekciu prijímateľov do programu, ale nemá priamu súvislosť so sledovaným výsledkom alebo nepozorovanými premennými, ktoré ho určujú. Príkladom inštrumentálnych premenných môžu byť napr. náhle zmeny právnych predpisov, neočakávané výpadky vo financovaní programu, zmeny v administratívne stanovených hraniciach.

Hodnotenie dopadov založené na teórii (TBIE)

Druhý zvolený prístup spadá do skupiny neexperimentálnych prístupov a zameriava sa na súbor predpokladov a hypotéz aplikovaných tvorcami politik, programovými manažérmi a inými zainteresovanými osobami, ktoré sú logicky previazané a empiricky testovateľné. Hodnotenie založené na teórii sa skladá z dvoch hlavných komponentov – konceptuálny a empirický. Na základe konceptuálneho hľadiska sa formuluje a vymedzuje hodnotená politika a jej teória, zatiaľ čo z empirického hľadiska vyplýva potreba túto teóriu testovať a preskúmať či, a ako tieto politiky fungujú a či sa im darí dosahovať želané výsledky.

Hlavným cieľom hodnotenia dopadov založeného na teórii je poskytnúť poznatky k vysvetleniu kvantifikovaných odhadovaných efektov intervencie na MSP. Pokým kvantitatívne hodnotenie dopadov založené na kontrafaktuálnych metódach poskytuje informácie o tom či mala intervencia efekt a aký bol významný v porovnaní s podnikmi, ktoré

¹⁹ IBS SLOVAKIA (2015). Metodika hodnotenia dopadov Operačného programu Ľudské zdroje. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/op-zasi/metodika-hodnotenia-dopadov-op-lz.pdf>

²⁰ Potluka, O., Špaček, M. (2013). Metodika dopadových evaluací programového dokumentu ESF 2014 – 2020. Dostupné na: https://www.mpsv.cz/files/clanky/17051/Metodika_CIE_MPSV_131015.pdf

sa podpory nezúčastnili, hodnotenie dopadov na teórii poskytuje dodatočné odpovede vysvetľujúce príčiny pozorovaného vývoja²¹. Vo všeobecnosti **možno hovoriť o objasňovaní faktorov a mechanizmov, ktoré prispeli k dosiahnutiu kvantifikovaných efektov** (či už pozitívnych alebo negatívnych).

V praxi sa pri hodnotení dopadov založeného na teórii využíva široké spektrum metód a postupov ako: teória zmeny (theory of change), realistické hodnotenie (realistic evaluation), analýza prínosov (contribution analysis)²², dotazníkový prieskum, prípadové štúdie alebo panel expertov. Za účelom spresnenia kvantitatívneho hodnotenia dopadov intervencie na MSP bola v predloženej analýze **použitá metóda rozhovoru**, ktorá patrí do skupiny často používaných kvalitatívnych metód. Metóda rozhovoru nachádza uplatnenie najmä v prípade ak je potrebné zistiť špecifické informácie, ktoré nie je možné získať pomocou dotazníka. Skúma sa, či rozsah projektu odpovedá ich potrebám a jeho realizáciou boli dosiahnuté výsledky, ktoré odpovedajú ich individuálnym očakávaniam. Rozhovor možno rozlíšiť: voľný, semištruktúrovaný a štruktúrovaný. Vo väčšine prípadov hodnotenia socioekonomického rozvoja sa používa technika štruktúrovaného rozhovoru²³. Za účelom dospieť k hlbšiemu porozumeniu skúmanej problematiky, ako aj možnosť voľnejšieho rozprávania zo strany respondenta bol v tomto prípade **aplikovaný semištruktúrovaný (pološtruktúrovaný) rozhovor**. Vyznačuje sa tým, že opytovateľ má pripravený návod, alebo kostru tém a otázok, ktoré chce počas rozhovoru prebrať. V priebehu realizácie rozhovoru sa však možno od pripravených okruhov odkloniť a v reakcii na odpovede respondenta sa zaoberať tým, čo v danej chvíli považuje za dôležité.

Ďalšie metódy aplikované v praxi

Okrem už vyššie uvedených metód a postupov, špecificky zameraných na celkové hodnotenie dopadov podporných programov, sú **v praxi intenzívne aplikované aj ďalšie metódy** s cieľom zabezpečiť komplexnejšie posúdenie efektivity podporných programov. Možno spomenúť **regresnú analýzu**, ktorej cieľom je skúmať závislosť medzi dvoma alebo viacerými číselnými premennými – závislou a nezávislou premennou. V rámci hodnotenia podporných programov sa metóda najčastejšie používa pri ex-post hodnotení, kedy určuje čistý dopad programu. Regresná analýza môže byť tiež použitá pri ex-ante hodnotení alebo pri predikcii výsledkov intervencie. Základnou podstatou **metódy one-shot** je pozorovanie skupiny, ktorej bol poskytnutý príspevok z programu v určitom čase po zrealizovaní intervencie. Pomocou uvedenej metódy možno odpovedať na otázky typu: Koľko zúčastnených prijímateľov zvýšilo tržby? Nevýhodou metódy (ako aj väčšiny metód neexperimentálneho prístupu) je nemožnosť komparácie reality s porovnávacou skupinou. Pomocou metódy **analýzy nákladov a výnosov (CBA)** je možné určiť nielen to, či je projekt celospoločensky prínosný z hľadiska uskutočniteľnosti, ale aj to, či sa jedná o najlepšiu alternatívu pre riešenie verejného problému. Výsledok analýzy môže byť kvantifikovaný vďaka tomu, že negatívne aj pozitívne aspekty projektu sú finančne ohodnotené. Pri hodnoteniach sa analýza nákladov a výnosov používa vo fáze ex-ante a ex-post s cieľom určiť ekonomický dopad intervencie²⁴.

²¹ KPMG (2015). Kontrafaktálne metódy hodnotenia dopadov: Prehľad a aplikácia konceptov hodnotenia dopadov intervencií. 75 s.

²² Stern, E. et al. (2012). DFID Working Paper 38. Broadening the range of designs and methods for impact evaluations. DFID, London, UK.

²³ Hendl, J. (2005). Kvalitatívny výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Portál. ISBN 80-7367-040-2.

²⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2005). Evaluace socioekonomického rozvoje. Metodická příručka. Dostupné na: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/b939206c-99b2-4fae-86d2-9c481710f6d8/1122894248-mmr-evaluace-socioeconomickeho-rozvoje_b939206c-99b2-4fae-86d2-9c481710f6d8.pdf?ext=.pdf

5.2 Hodnotenie dopadov a efektívnosti vybraných opatrení

Hodnoteniu dopadov a účinkov bol podrobený Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, v rámci neho vybrané výzvy, ktoré spadajú pod opatrenie 1.1 – Inovácie a technologické transfery. Hodnotenie efektívnosti bolo spracované aj pre Mikropôžičkový program SBA, pričom výsledky tohto programu sa vzhľadom na nízky počet príjemcov intervencie budú spresňovať v nasledujúcich ročníkoch tohto výstupu.

5.2.1 Hodnotenie OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast patril v programovom období 2007 – 2013 medzi 11 implementovaných operačných programov prostredníctvom Národného strategického referenčného rámca. Cieľom podpory v rámci OP KaHR bolo zachovať a ďalej rozvíjať konkurencieschopný a efektívne vyrábajúci potenciál priemyselnej výroby, energetiky, ako aj potenciál cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja, a tak účinne prispievať k zvyšovaniu ekonomickej výkonnosti Slovenska. Podpora tak mala viesť k znižovaniu disparít ekonomickej výkonnosti medzi regiónmi SR. Riadiacim orgánom pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast bolo Ministerstvo hospodárstva SR.

Operačný program KaHR možno označiť za doposiaľ jeden z najvýznamnejších nástrojov podpory MSP v celej histórii Slovenskej republiky. Celkovo bolo prostredníctvom OP KaHR **podporených formou poskytnutia nenávratného finančného príspevku 1 427 projektov realizovaných MSP**. Ku koncu roka 2016 dosiahlo celkové čerpanie zdrojov v rámci OP KaHR pre MSP 819 829 971 Eur, pričom podiel čerpania MSP na celkovom čerpaní zdrojov v rámci opatrení určených aj na podporu MSP predstavoval 90 %.

Charakteristika podporného opatrenia

Operačný program KaHR pozostával zo štyroch prioritných osí. Analýza sa však nezaoberá hodnotením celého operačného programu, ale len dvoch výziev (s označením KaHR-111DM-1301 a KaHR-111SP-1201), ktoré spadajú pod **prioritnú os 1 – Inovácie a rast konkurencieschopnosti, opatrenie 1.1 – Inovácie a technologické transfery a podopatrenie 1.1.1 – Podpora zavádzania inovácií a technologických transferov**. Hodnotená intervencia predstavuje dve schémy pomoci.

V rámci schémy pomoci **De minimis** (ďalej len DM) sa jedná o výzvu s **označením KaHR-111DM-1301**. Cieľom pomoci bola podpora súkromného sektora za účelom zvýšenia inovačných aktivít a zabezpečenia technologických transferov v podnikoch. Podporou sa tiež prispieva k znižovaniu energetickej náročnosti výroby, znižovaniu ekologických dopadov priemyselnej činnosti a zvyšovaniu efektívnosti výroby, čím sa zabezpečí zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov a služieb, rast pridanej hodnoty a tržieb za vlastné výrobky a služby. Okrem transferu technológií a inovácií sa očakávalo i vytváranie nových pracovných miest prostredníctvom podpory podnikania s **osobitným dôrazom na mladých nezamestnaných do 29 rokov**. Žiadateľ na seba prebral záväzok vytvoriť počas doby fyzickej realizácie projektu minimálne jedno nové pracovné miesto pre mladého človeka od 15 do 29 rokov, ktorý bol evidovaný ako uchádzač o zamestnanie najmenej 6 mesiacov. Novovytvorené miesto musel žiadateľ udržať **minimálne 3 roky** po finančnom ukončení projektu.

Výzva geograficky pokrývala celé územie Slovenskej republiky s výnimkou Bratislavského kraja. V rámci schémy DM mohli byť podporené **len mikro, malé a stredné podniky** (ďalej len MSP) pôsobiace **v odvetví priemyslu (sektie B, C, E)**. Pomoc bola určená na projekty v oblasti zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií v priemysle a v službách, ktoré sú zamerané na niektorú z uvedených aktivít:

- hmotné a nehmotné investície na nákup inovatívnych a vyspelých technológií, strojov, prístrojov a zariadení;
- hmotné a nehmotné investície na nákup technológií na efektívne zhodnotenie prírodných zdrojov s cieľom zníženia negatívneho dopadu na životné prostredie.

Pomoc bola poskytovaná formou nenávratného finančného príspevku (NFP). Celková alokácia výzvy dosiahla **62 miliónov EUR**. Minimálna výška pomoci na projekt bola stanovená na **5 000 EUR**. Maximálna výška pomoci na projekt predložený v rámci tejto výzvy nemohla presiahnuť **200 000 EUR** v priebehu akéhokoľvek obdobia troch fiškálnych rokov. Maximálna intenzita pomoci poskytnutá prijímateľovi nesmela presiahnuť nasledovné hodnoty:

	Stredné a Východné Slovensko	Západné Slovensko (mimo Bratislavský kraj)
mikro a malý podnik	70 %	60 %
stredný podnik	60 %	50 %

Druhá hodnotená výzva **KaHR-111SP-1201** bola vyhlásená v rámci **schémy štátnej pomoci** (ďalej len ako SP), pričom cieľ zostal rovnaký ako v prípade vyššie charakterizovanej výzvy KaHR-111DM-1301. Žiadateľ sa však zaviazal udržať novovytvorené pracovné miesto **po dobu 5 rokov** po finančnom ukončení projektu. Aj pri tejto výzve boli oprávnenými žiadateľmi **iba MSP** pôsobiace **v odvetví priemyslu (sektie B, C, E)**. Z hľadiska územnej oprávnenosti boli podporené projekty realizované na území stredného, východného a západného Slovenska (okrem Bratislavského kraja). Alokácia výzvy bola v porovnaní s výzvou KaHR-111DM-1301 podstatne vyššia a dosiahla úroveň **150 miliónov EUR**. Minimálna výška pomoci na projekt bola stanovená na **50 000 EUR**. Maximálna výška pomoci na projekt činila **4 milióny EUR**. Celkové oprávnené výdavky na projekt v závislosti od miesta realizácie projektu nesmeli presiahnuť 8 miliónov EUR, resp. 10 miliónov EUR. Celkové výdavky na projekt neboli obmedzené. Intenzita pomoci pre Stredné a Východné Slovensko bola maximálne 50 % celkových oprávnených výdavkov, pre Západné Slovensko maximálne 40% celkových oprávnených výdavkov.

V rámci dvoch analyzovaných výzav bolo celkovo schválených 567 žiadostí o NFP z celkového počtu 1123 zaslaných žiadostí, čo predstavuje úspešnosť na úrovni 50,5 %. Čerpanie finančných prostriedkov schválených projektov prebehlo v rokoch 2014 až 2016. Porovnanie počtu žiadostí a schválenej NFP podľa výziev je uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 10: Prijaté a schválené žiadosti podľa hodnotených výziev

	KaHR-111SP-1201	KaHR-111DM-1301
Obdobie výzvy	21.12.2012 - 26.04.2013	22.02.2013 - 10.06.2013
Počet prijatých žiadostí	330	793
Počet schválených žiadostí	163	404
Podiel schválených žiadostí (%)	49,4%	50,9%
Výška žiadaného NFP (EUR)	339 304 538	119 474 597
Výška schváleného NFP (EUR)	149 700 597	60 651 103
Podiel schválených NFP (%)	44,1%	50,8%
Celkové čerpanie (EUR)	130 737 201	44 913 860
Podiel čerpania v roku 2015	50,0%	50,5%

Zdroj: Slovenská inovačná a energetická agentúra

Charakteristika podporenej a zamietnutej skupiny podnikov

Prehľad využitých údajov

Údaje o podporených a zamietnutých žiadateľoch boli čerpané z uverejnených zoznamov publikovaných na stránke Ministerstva hospodárstva SR, ako aj z ďalších podkladov poskytnutých SBA v rámci spracovania Správy o stave MSP. Údaje o finančnej výkonnosti boli použité z Registra účtovných závierok. Zamestnanosť u posudzovaných subjektov bola hodnotená prostredníctvom veľkostných kategórií podnikov, ktoré boli čerpané z Registra organizácií ŠÚ SR, ako aj údaje o sídle podniku a dátume vzniku.

Príprava a čistenie údajov

Hodnotenie žiadateľov bolo spracované na vzorke subjektov, ktorí čerpali nenávratný finančný príspevok prednostne v roku 2015 (90 % subjektov dosahovalo 100 % čerpanie schváleného príspevku v roku 2015). Počiatočná databáza úspešných žiadateľov v rámci posudzovaných výziev obsahovala 260 subjektov. Z databázy boli vylúčené duplicity. Následne boli z databázy vylúčené subjekty, ktoré čerpali inú pomoc vo výške vyššej ako 5 % z čerpanej pomoci v rámci hodnotených výziev. Na tento účel boli použité informácie z IS štátnej pomoci.

Obdobne sa postupovalo aj v prípade vzorky zamietnutých žiadateľov. Z počiatočnej vzorky 498 boli vylúčené subjekty, ktorým už bola schválená pomoc z posudzovaných výziev. V ďalšom kroku boli vylúčené subjekty, ktoré získali inú verejnú podporu vo výške vyššej ako 5 % z priemernej podpory v rámci posudzovaných výziev. Z ďalšieho spracovania boli v prípade oboch vzoriek vylúčené subjekty, za ktoré neboli dostupné dáta hodnotených ukazovateľov za posudzované časové obdobie z Registra účtovných závierok a Registra organizácií ŠÚ SR.

V nasledujúcej časti sú charakterizované základné atribúty žiadateľov o podporu, ktoré sú pre potreby kontrafaktuálneho hodnotenia dopadov diferencované na dve skupiny: subjekty, ktoré sa prihlásili a získali NFP – **podporené** a subjekty, ktoré sa prihlásili, ale podporu nezískali – **zamietnutí žiadatelia**. Po spracovaní údajov predstavuje **konečná vzorka 190 podporených subjektov a 342 zamietnutých žiadateľov z oboch hodnotených výziev**.

V nižšie uvedenej tabuľke je znázornená základná štruktúra podporených podnikov z pohľadu troch základných charakteristík: **(1) veľkostnej kategórie podniku** – klasifikovaná na základe počtu zamestnancov, **(2) regiónu**, v ktorom podnik sídli – úroveň NUTS 2 podľa oprávnenosti a **(3) veku podniku** – počítaný v rokoch od roku založenia do roku 2015. Z údajov vyplýva, že žiadateľmi o podporu boli prevažne etablované mikro a malé podniky s rovnomerným zastúpením vo všetkých oprávnených regiónoch NUTS 2, ktoré na Slovensku pôsobia 10 až 19 rokov. **Väčšinu podporených subjektov (52,6 %) predstavujú malé podniky** s počtom zamestnancov 10-49. V skupine podnikov s pridelenou podporou zároveň jasne prevládajú **etablované podniky vo veku 10 až 19 rokov**. Z hľadiska priestorového rozmiestnenia podporených podnikov nie sú v sledovanej vzorke evidované výraznejšie disparity. V skupine zamietnutých subjektov sa najčastejšie vyskytovali mikropodniky, ktorých podiel predstavoval 51,8 %. Neúspešných žiadateľov o podporu reprezentovali najmä mladšie podniky vo veku do 9 rokov, prípadne spadajúce do kategórie 10 až 19 ročných firiem.

V teórii kontrafaktuálneho hodnotenia platí, že v prípade ak zamietnutá skupina predstavuje vhodný kontrafaktál, v štruktúre podporených a zamietnutých subjektov by

nemali byť pozorované významnejšie rozdiely. Pre testovanie rozdielov v štruktúre podporených a zamietnutých subjektov bol preto použitý **Pearsonov Chí-kvadrát test** dobrej zhody, ktorý neidentifikoval významnejší rozdiel v žiadnej sledovanej štruktúre medzi porovnávanými skupinami.

Tab. č. 11: Štruktúra podporených a zamietnutých subjektov podľa veľkosti, regiónu a veku podniku v roku 2015

Veľkosť				
	Mikro	Malé	Stredné	Spolu
Podporené	18,9%	52,6%	28,4%	100,0%
Zamietnuté	51,8%	35,7%	12,6%	100,0%
Spolu	40,0%	41,7%	18,2%	100,0%
Región NUTS 2				
	Západné Slovensko	Stredné Slovensko	Východné Slovensko	Spolu
Podporené	28,6%	34,6%	36,8%	100,0%
Zamietnuté	33,2%	31,0%	35,8%	100,0%
Spolu	31,5%	32,3%	36,1%	100,0%
Vek podniku				
	9 a menej	10 až 19	20 a viac	Spolu
Podporené	30,5%	45,3%	24,2%	100,0%
Zamietnuté	41,8%	41,5%	16,7%	100,0%
Spolu	37,8%	42,9%	19,4%	100,0%

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V skúmaných výzvach bolo najčastejším dôvodom zamietnutia projektov nedosiahnutie stanoveného počtu bodov v rámci odborného hodnotenia (44 % zo všetkých zamietnutých žiadostí). Pri projektoch, ktoré nedosiahli minimálny požadovaný počet bodov boli identifikované nasledujúce hlavné nedostatky: nedostatočné zabezpečenie trvalej udržateľnosti projektu; slabé zdokumentovanie administratívnej, odbornej a technickej kapacity žiadateľa; nepresne spracované rozpočty.

Popisné charakteristiky výsledkových premenných podporených a zamietnutých žiadateľov o NFP

Detailnejší obraz o oboch porovnávaných skupinách žiadateľov o podporu dopĺňajú deskriptívne charakteristiky **tržieb** a **pridanej hodnoty**, ktoré vyplývajú z finančných výkazov analyzovaných subjektov z obdobia pred čerpaním podpory. Z dôvodu dostupnosti boli použité len údaje za rok 2014. Ako možno sledovať aj v nasledujúcej tabuľke, v roku 2014 dosiahli podporené subjekty vyššie priemerné tržby i pridanú hodnotu ako skupina zamietnutých žiadateľov o podporu.

Tab. č. 12: Vybrané ekonomické ukazovatele podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu za rok 2014 (EUR)

		Priemer	Medián	Minimum	Maximum	Štandard. odchýlka
Tržby	Podporené	3 470 109	1 658 763	0	23 205 388	4 519 279
	Zamietnuté	1 827 024	580 055	0	24 274 176	3 428 244
Pridaná hodnota	Podporené	790 373	396 747	-117 416	6 590 103	980 349
	Zamietnuté	369 082	124 374	-540 052	6 747 631	739 918

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

S cieľom identifikovať základné vývojové tendencie v hodnotených skupinách a posúdiť pred-intervenčné trendy s po-intervenčným obdobím medzi podporenými a zamietnutými podnikmi, boli vyhodnocované údaje o priemerných tržbách a pridanej hodnote podľa stanovených kategórií: veľkosť podniku, región a vek podniku. Keďže k reálnemu čerpaniu finančných prostriedkov pomoci došlo počas roka 2015, za pred-intervenčné obdobie sa pokladá rok 2014 a po-intervenčné obdobie predstavujú roky 2016 a 2017. Nižšie uvedené grafy prezentujú priemerné hodnoty za skupiny subjektov. Prezentované údaje nemožno považovať za základ pre formulovanie záverov o očakávaných odhadovaných výsledkoch. Avšak, identifikácia významnejšej zmeny trendov, môže indikovať určitú zmenu spôsobenú vplyvom intervencie.

Tržby

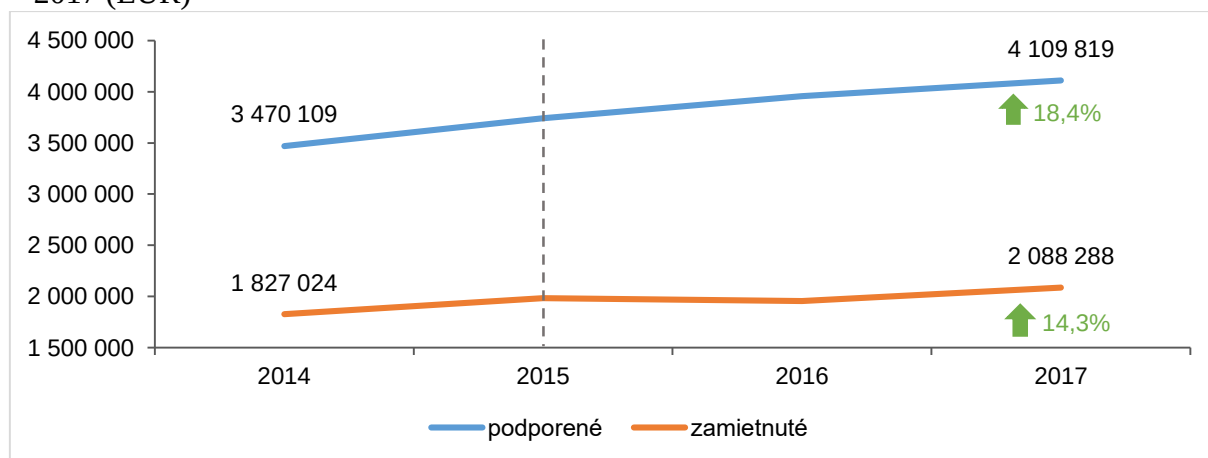
Skupina podporených podnikov všeobecne vykazuje vyššie priemerné tržby ako zamietnutí žiadatelia o podporu a to v celom sledovanom časovom intervale. Ročné tempo rastu sa pohybuje na úrovni približne 6 %. Celkovo sa priemerné tržby podporenej skupiny medzi rokmi 2014 a 2017 zvýšili o 18,4 %. V uvedenej skupine tržby vzrástli v prípade 79 % podnikov. V rovnakom období rástli aj priemerné tržby v skupine zamietnutých žiadateľov. Rast však predstavoval len 14,3 %, pričom rast tržieb bol zaznamenaný len v prípade 58 % podnikov.

Tab. č. 13: Tržby v skupine podporených a zamietnutých subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)

Podporené	2014	2015	2016	2017	Index 2017/2014
Priemer	3 470 109	3 742 348	3 957 616	4 109 819	118,4
Medián	1 658 763	1 869 523	1 815 842	2 129 092	128,4
Zamietnuté					
Priemer	1 827 024	1 984 336	1 956 723	2 088 288	114,3
Medián	580 055	670 290	610 362	615 254	106,1

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Graf č. 23: Priemerne tržby v skupine podporených a zamietnutých subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Pri detailnejšom pohľade na úroveň jednotlivých veľkostných kategórií podnikov možno sledovať dynamickejšie zmeny vo vývoji tržieb podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu (pozri obrázok 3). Do roku čerpania pomoci (2015) vykazovali podporené mikropodniky nižšie priemerné tržby ako skupina nepodporených podnikov a to o 11 %. Po roku 2015 sa situácia výrazne zmenila a priemerné tržby podporenej skupiny už boli oproti zamietnutým podnikom o 8 % vyššie. **Z pozorovaného vývoja možno indukovať vplyv intervencie.** V prípade malých podnikov dochádza po roku 2015 ešte k výraznejšiemu nárastu priemerných tržieb v podporenej skupine, medziročne o 20 %, pričom v nepodporenej skupine dosiahlo tempo rastu len 2 %. Na vývoji tržieb podporených a zamietnutých stredných podnikov sa čerpaná podpora doposiaľ jasnejšie neprejavila.

Obrázok 3: Priemerné tržby podporených a zamietnutých subjektov podľa veľkosti podniku (EUR)

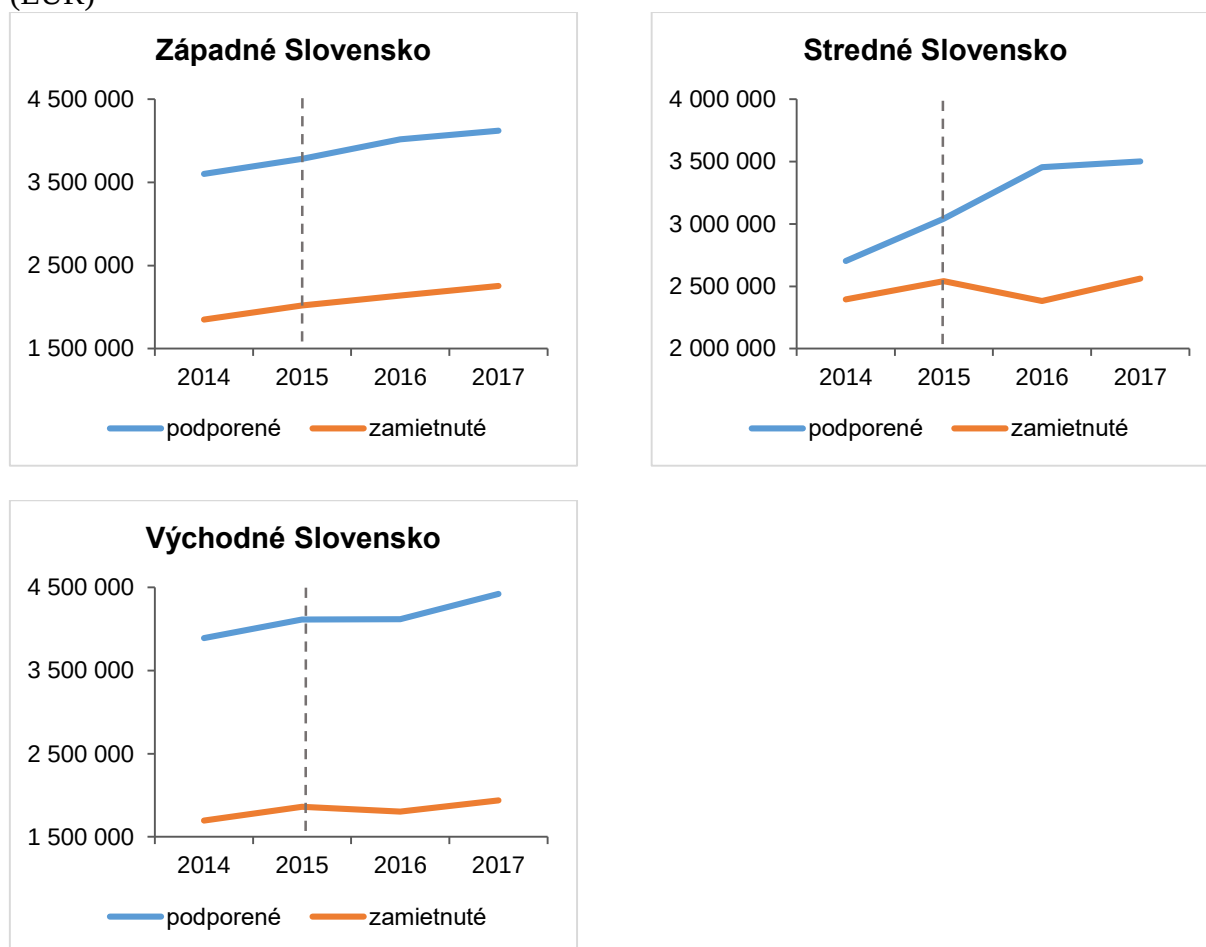

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V sledovanom období dosahovali podporené podniky zo Stredného Slovenska nižšie priemerné tržby ako v ostatných regiónoch NUTS 2 na Slovensku. Naopak, v skupine zamietnutých žiadateľov o podporu so sídlom v regióne stredného Slovenska boli priemerné tržby vo všeobecnosti vyššie. Medzi pred-intervenčným rokom 2014 a rokom 2017 rástli priemerné tržby najdynamickejšie (o 30 %) v podporenej skupine na Strednom Slovensku.

V rovnakom období a regióne vzrástli priemerné tržby zamietnutých podnikov len o 7 %, čo je najmenej spomedzi zamietnutých podnikov v ostatných regiónoch. Uvedený **rozdielny vývoj mohla spôsobiť poskytnutá intervencia z OP KaHR**. Priemerné tržby podnikov na Západnom a Východnom Slovensku v oboch sledovaných skupinách vykazujú podobné vývojové tendencie s tempom rastu približne 4 až 6 % ročne.

Obrázok 4: Priemerné tržby podporených a zamietnutých subjektov podľa regiónu NUTS 2 (EUR)

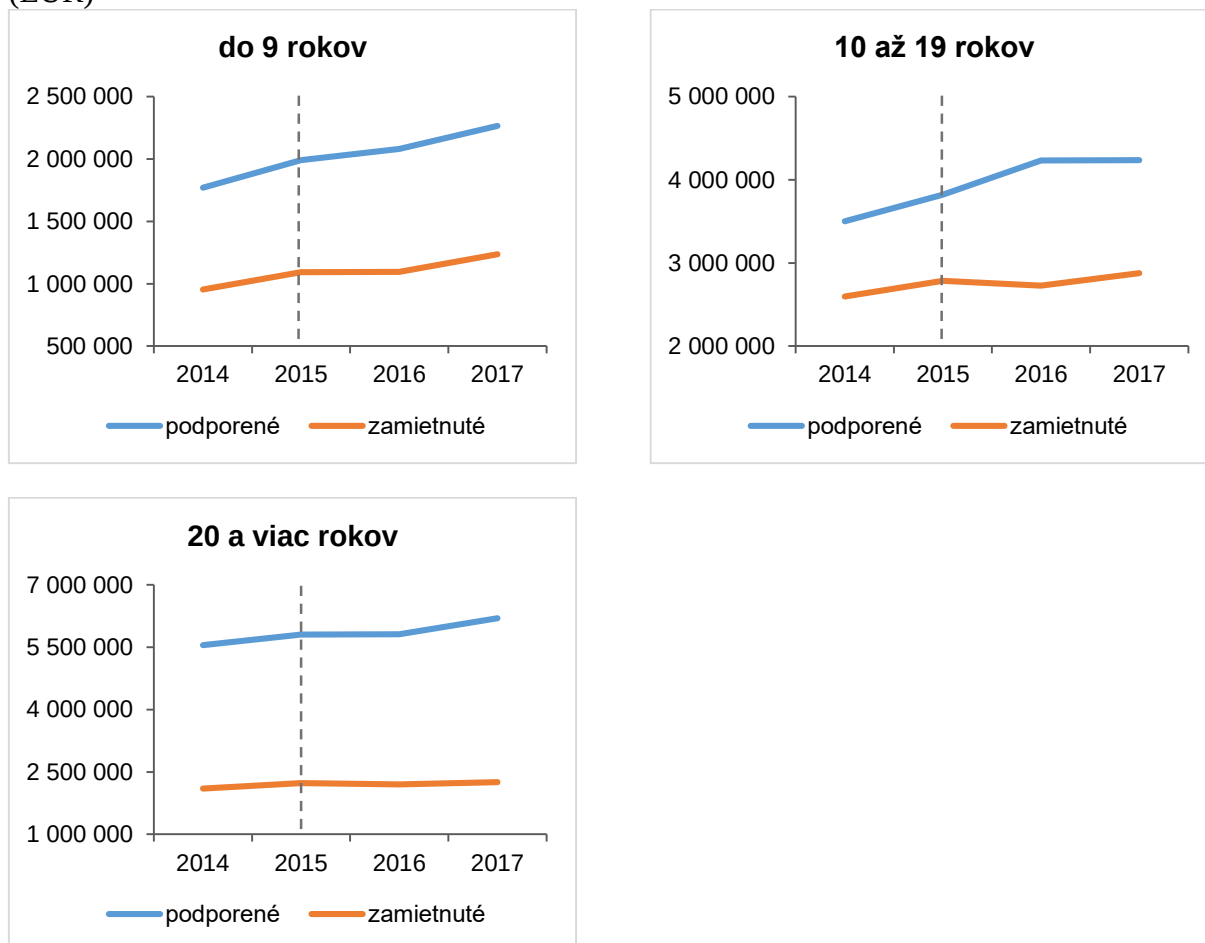

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podľa údajov zobrazených v nasledujúcom obrázku platí, že priemerné tržby podporených subjektov sa zvyšujú v súlade s rastúcim vekom podniku, teda z dĺžkou pôsobenia podnikov na trhu. Pokiaľ ide o dynamiku rastu, v tomto prípade platí, že vyššia dynamika bola evidovaná u podnikov, ktoré pôsobia na trhu kratšie. Priemerné tržby rástli najdynamickejšie v kategórii podnikov mladších ako 9 rokov (v skupine podporených aj zamietnutých podnikov medzi rokom 2014 a 2017 približne o 28 %).

Po intervencii v roku 2015 boli medzi skupinou podporených a zamietnutých subjektov pozorované rozdielne vývojové tendencie v prípade podnikov pôsobiacich na trhu 10 až 19 rokov a v kategórii podnikov 20 a viac ročných. Po roku 2015 vzrástli priemerné tržby podporených podnikov v kategórii 10 až 19 rokov o 11 %, pričom v kategórii zamietnutých sa priemerné tržby zvýšili o 3 %. V prípade podporených podnikov pôsobiacich na trhu 20 a viac rokov rástli priemerné tržby o 7 %, u zamietnutých podnikov predstavoval 1 %. Tieto **výsledky možno pripísať vplyvu skúmanej intervencie**.

Obrázok 5: Priemerné tržby podporených a zamietnutých subjektov podľa veku podniku (EUR)

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Pridaná hodnota

Počas celého sledovaného obdobia možno sledovať kontinuálny rast priemernej pridanej hodnoty ako v prípade podporených podnikov, tak aj pri zamietnutých žiadateľoch o podporu. Skupina podporených podnikov všeobecne vykazuje vyššiu priemernú pridanú hodnotu ako zamietnutí žiadatelia. Zásadný **rozdiel medzi porovnávanými skupinami je evidentný v dynamike rastu** priemernej pridanej hodnoty.

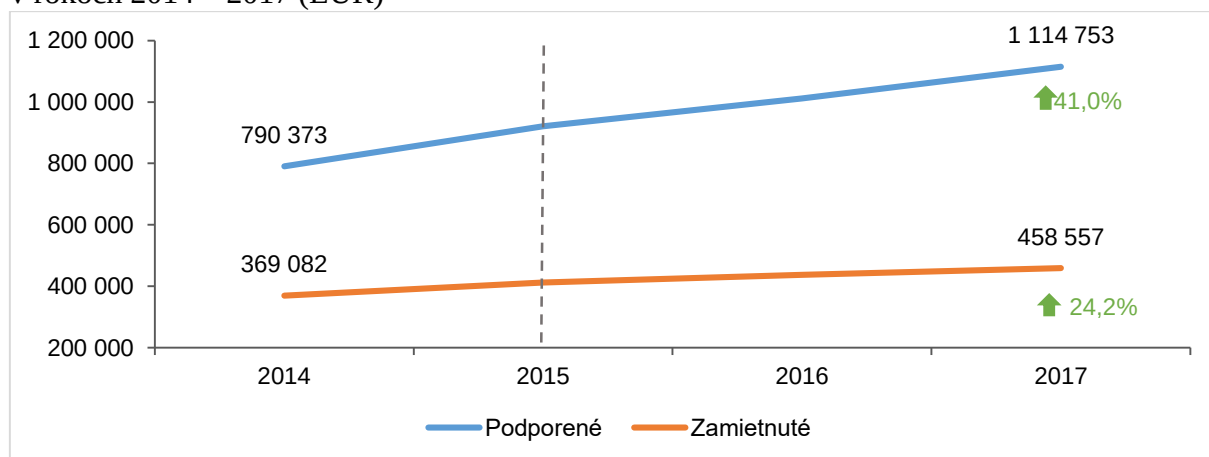
Medzi rokom 2014 a 2017 sa **v skupine podporených MSP zvýšila priemerná pridaná hodnota o 41 %**. V prípade 84 % podporených subjektov došlo v sledovanom období k nárastu pridanej hodnoty. Ako možno sledovať aj na nasledujúcom grafe, **priemerná pridaná hodnota zamietnutých subjektov vzrástla v rovnakom časovom intervale len o 24 %**. V skupine zamietnutých podnikov došlo k nárastu pridanej hodnoty v prípade 68 % subjektov.

Tab. č. 14: Pridaná hodnota v skupine podporených a zamietnutých subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)

Podporené	2014	2015	2016	2017	Index 2017/2014
Priemer	790 373	920 750	1 011 828	1 114 753	141,0
Medián	396 747	561 671	625 028	686 288	173,0
Zamietnuté					
Priemer	369 082	411 835	437 108	458 557	124,2
Medián	124 374	146 259	155 989	171 563	137,9

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

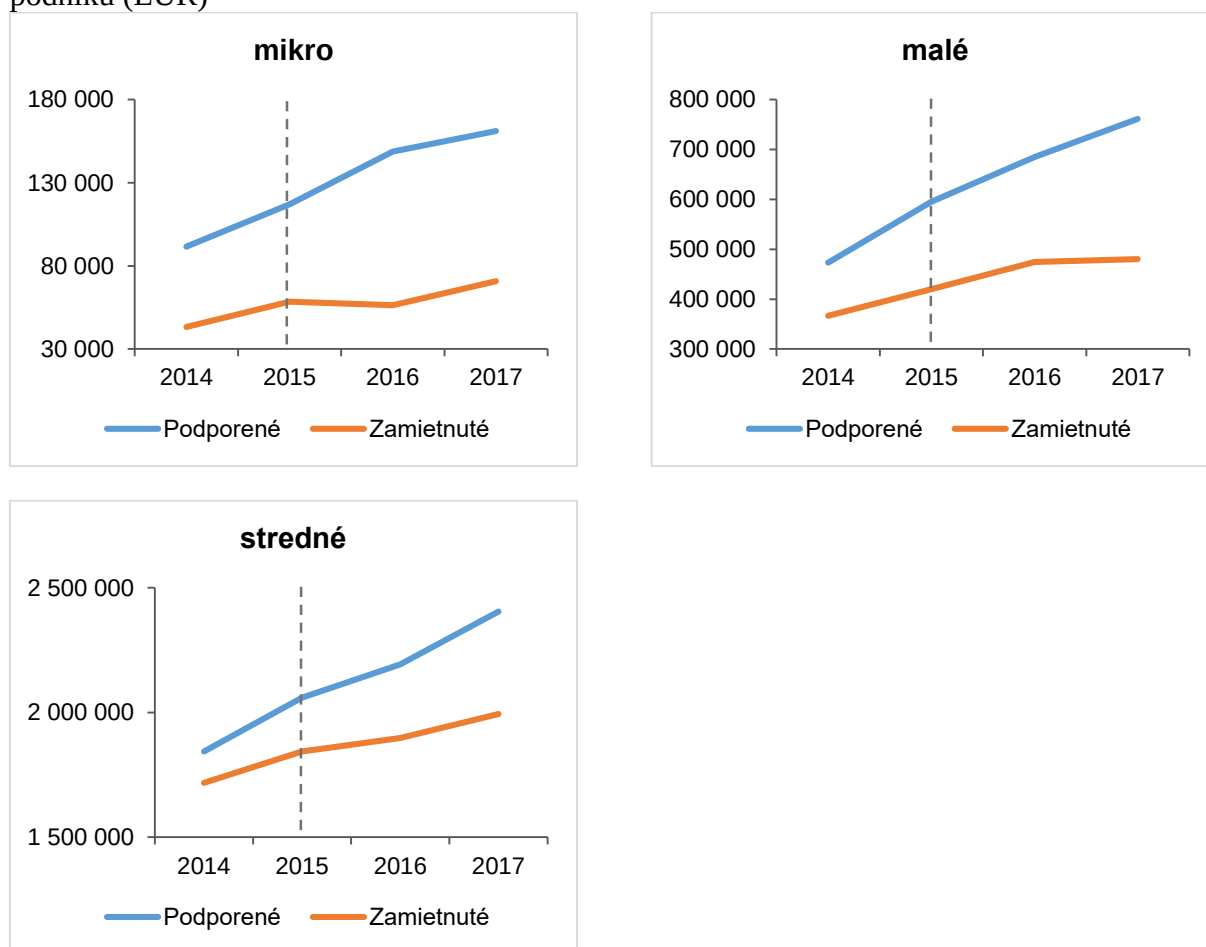
Graf č. 24: Priemerná pridaná hodnota v skupine podporených a zamietnutých subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rastúce trendy pridanej hodnoty v oboch porovnávaných skupinách žiadateľov o podporu sa potvrdzujú aj na úrovni jednotlivých veľkostných kategórií MSP. Pri všetkých veľkostných kategóriách platí, že skupina zamietnutých podnikov dosahuje v celom sledovanom období nižší rast pridanej hodnoty ako podporené subjekty. **Najvýraznejší rozdiel medzi rastom priemernej pridanej hodnoty podporenej a zamietnutej skupiny bol v období rokov 2014 a 2017 zaznamenaný v kategórii malých podnikov**, kde priemerná pridaná hodnota podporených subjektov vzrástla o 61 %, pričom u nepodporených bol rast na úrovni 31 %. Vyššia dynamika rastu pridanej hodnoty v podporenej skupine je však pozorovaná aj v ďalších veľkostných kategóriách MSP, čo **môže naznačovať pozitívny vplyv čerpanej podpory**.

Obrázok 6: Priemerná pridaná hodnota podporených a zamietnutých subjektov podľa veľkosti podniku (EUR)

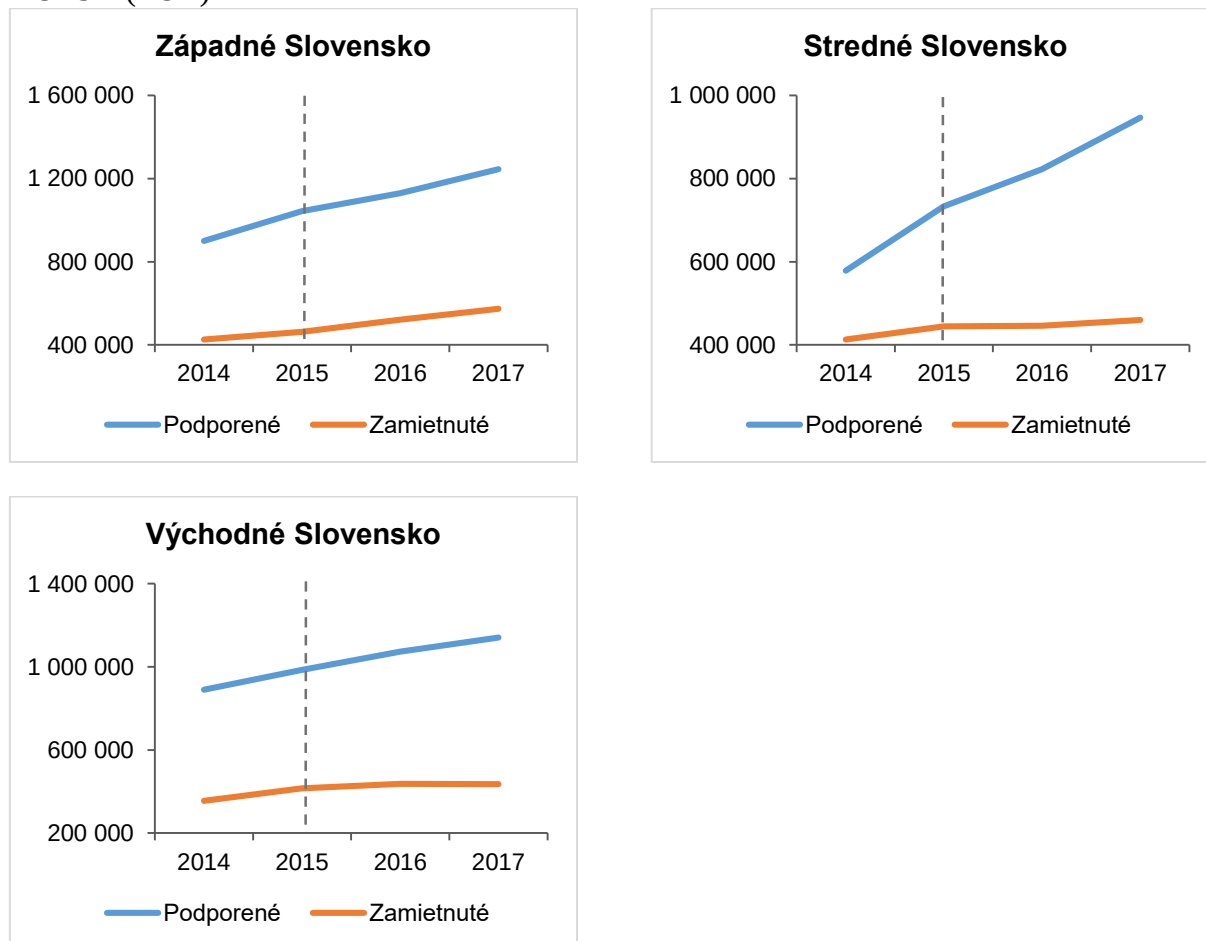

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zo spracovaných údajov vyplýva, že podniky na západnom Slovensku majú v priemere vyššiu priemernú pridanú hodnotu ako podniky na strednom a východnom Slovensku. **Podporené podniky** vo všetkých skúmaných regiónoch NUTS 2 **zaznamenali trvalý rast priemernej pridanej hodnoty**. V prípade **zamietnutých žiadateľov** o podporu sa trendy vyvíjali rôzne, pričom charakteristickou črtou je **stagnácia alebo mierny rast**.

Najvýraznejší rast pridanej hodnoty dosiahli podporené podniky so sídlom na území stredného Slovenska (medzi rokmi 2014 a 2017 to predstavovalo 64 %). Zamietnutým podnikom sa priemerná pridaná hodnota zvýšila len o 11 %. **Významný rozdiel možno sledovať najmä vo vývoji pridanej hodnoty v po-intervenčnom období**, teda po roku 2015, kedy pridaná hodnota podporených podnikov kontinuálne rástla tempom 14 % ročne. V kontrafaktuálnej skupine zamietnutých podnikov rástla pridaná hodnota výrazne nižším medziročným tempom 1,7 %. Obdobný vývoj, avšak s nižšou dynamikou, možno sledovať aj v prípade oboch skupín podnikov z východného Slovenska. V oboch prípadoch sa môže jednať o náznaky vplyvu hodnotenej intervencie.

Obrázok 7: Priemerná pridaná hodnota podporených a zamietnutých subjektov podľa regiónu NUTS 2 (EUR)

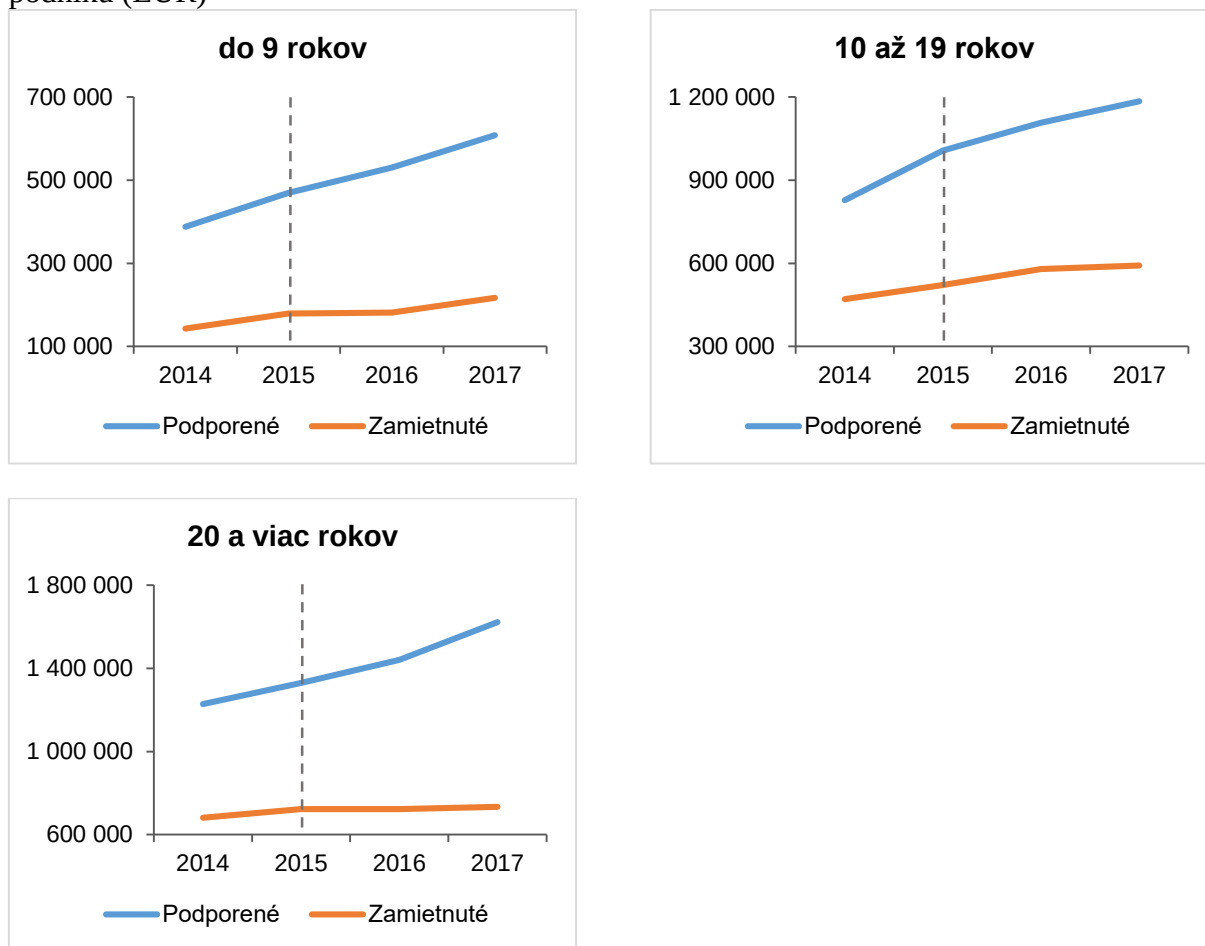

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V prípade pridanej hodnoty ďalej platí, že priemerná pridaná hodnota rastie priamo úmerne s narastajúcou dĺžkou pôsobenia podniku na trhu. Dynamika sa však s rastúcim vekom podniku znižuje. To platí rovnako pre skupinu podporených aj zamietnutých podnikov. **Vo všetkých vekových kategóriách rástla priemerná pridaná hodnota významnejšie v skupine podporených podnikov** (priemerne o 16 p. b.).

Najväčší rozdiel vo vývoji pridanej hodnoty podporených a zamietnutých podnikov bol zaznamenaný v kategórii podnikov, ktoré už na trhu pôsobia **20 a viac rokov**. Pokým v skupine zamietnutých žiadateľov pridaná hodnota vzrástla medzi rokom 2014 a 2017 len mierne (o 7 %), v podporenej skupine sa pridaná hodnota zvýšila takmer o tretinu (32 %). Podobnú situáciu možno sledovať i v prípade ďalšej skupiny etablovaných podnikov pôsobiacich na trhu 10 až 19 rokov.

Obrázok 8: Priemerná pridaná hodnota podporených a zamietnutých subjektov podľa veku podniku (EUR)

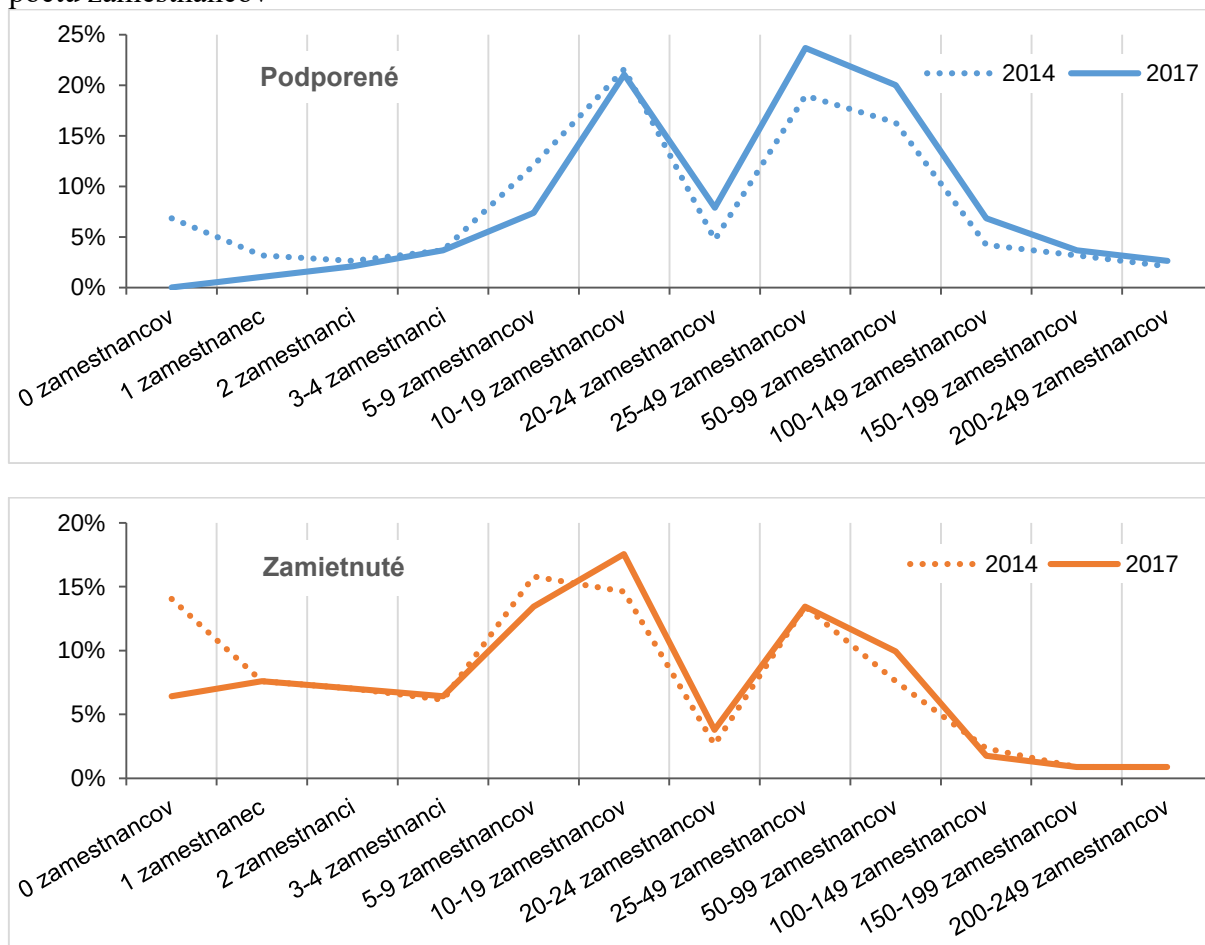
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Keďže register organizácií neposkytuje detailne informácie o počte zamestnancov jednotlivých podnikateľských subjektov na Slovensku, pre porovnanie vývoja zamestnanosti v skupine podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu boli použité kategórie, ktoré reprezentujú intervalové rozdelenie počtosti. Analýza sa preto obmedzuje na porovnanie, či a ako sa medzi rokmi 2014 a 2017 dané MSP posunuli medzi jednotlivými kategóriami. Kategórie počtu zamestnancov sú zobrazené na obrázku nižšie.

Štruktúra podporených a zamietnutých žiadateľov podľa kategórií počtu zamestnancov sa v pred-intervenčnom období (rok 2014) mierne líšila. V prípade zamietnutých MSP boli vo vyššej miere zastúpené podniky s nižším počtom zamestnancov – kategórie od 0 po 9 zamestnancov. Naopak, pre podporené podniky bol evidovaný vyšší podiel MSP s väčším počtom zamestnancov – kategórie 10 a viac zamestnancov.

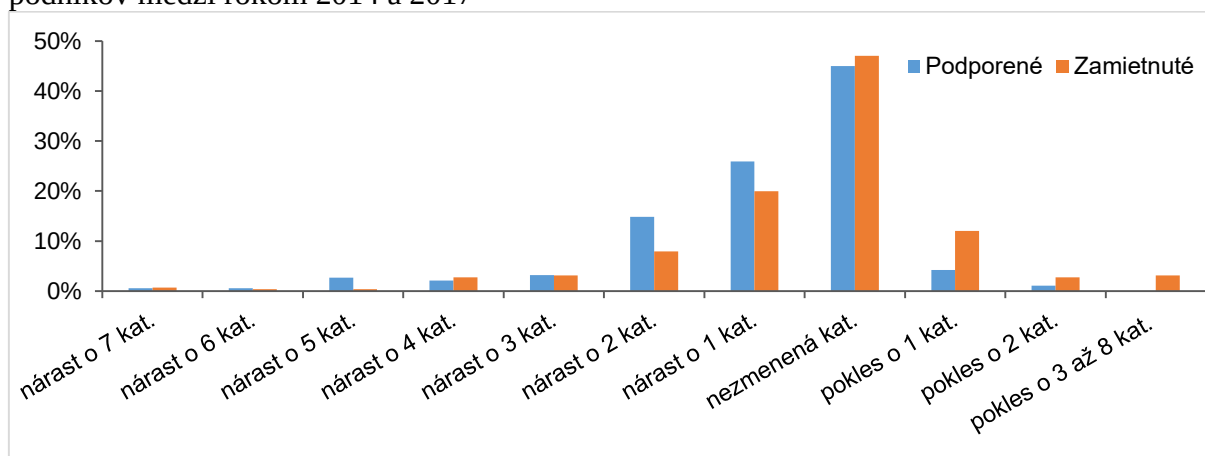
Podľa spracovaných údajov, došlo **medzi rokom 2014 a 2017 k nárastu počtu zamestnancov (zmena medzi kategóriami) u polovice (50 %) podporených podnikov**. Najväčšie zmeny sú charakteristické poklesom počtu podnikov s menším počtom zamestnancov (od 0 do 19 zamestnancov) a ich presunom medzi podniky s väčším počtom zamestnancov (od 20 až po kategóriu do 149 zamestnancov). **Zo všetkých zamietnutých podnikov bol zdokumentovaný nárast počtu zamestnancov len v prípade 29 %** (najvýraznejšie medzi kategóriou 4-9 zamestnancov a 10-19 zamestnancov). Uvedený rozdiel indikuje vplyv hodnotenej intervencie.

Obrázok 9: Porovnanie štruktúry podporených a zamietnutých žiadateľov podľa kategórií počtu zamestnancov

Nižšie uvedený graf znázorňuje štruktúru podporených a zamietnutých podnikov podľa zmeny počtu zamestnancov, ktorá nastala medzi rokom 2014 a 2017. Zmena počtu zamestnancov je vyjadrená zmenou kategórie a veľkosť zmeny je prezentovaná rozsahom o koľko kategórií sa medzi rokmi daný podnik presunul. Z výsledkov vyplýva, že **v prípade 24 % podporených podnikov došlo k významnejšiemu rastu počtu zamestnancov (nárast najmenej o 2 kategórie)**. Približne štvrtina (26 %) podnikov dosiahlo nárast počtu zamestnancov o jednu kategóriu. V skupine zamietnutých podnikov dosiahlo nárast o 2 kategórie len 15 % subjektov a o 1 kategóriu vyššie sa presunulo 20 % podnikov. Naopak, **v poklese** (či už o jednu, dve alebo aj viac kategórií) jasne **prevládali zamietnuté podniky**.

Graf č. 25: Zmena počtu zamestnancov (podľa kategórií) podporených a zamietnutých podnikov medzi rokom 2014 a 2017

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Charakteristika podporených a nezúčastnených subjektov

Jedným zo základných princípov kontrafaktuálneho hodnotenia dopadov je zabezpečiť vhodné kontrafaktuálne (porovnávacie) skupiny. Za účelom spresnenia analýzy bola preto zvolená druhá metóda, ktorá pracuje so vzorkou nezúčastnených podnikov. Ide o podniky, ktoré sa do procesu žiadosti o podporu z hodnotených výziev vôbec nezapojili.

Prehľad využitých údajov

Pre tvorbu vzorky nezúčastnených subjektov boli využité databázy Registra účtovných závierok a Registra organizácií ŠÚ SR. Z databáz boli vylúčené subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji a subjekty, ktorých tržby boli nad hranicou maximálnych tržieb podporených subjektov. Výsledná databáza pre tvorbu vzorky nezúčastnených subjektov obsahovala 116,8 tisíc subjektov.

Príprava a čistenie údajov

Na tvorbu vzorky nezúčastnených subjektov bola použitá metóda štatistického párovania. Prostredníctvom metódy bola vytvorená vzorka subjektov s identickými charakteristickými znakmi. Párovanie sa uskutočnilo na základe nasledovných znakov: región (NUTS 2), veková kategória, divízia SK NACE, kategória počtu pracovníkov. Uplatnená bola podmienka maximálneho počtu piatich nezúčastnených na jeden podporený subjekt. Zo vzorky

nezúčastnených boli následne vylúčené subjekty, za ktoré neboli dostupné dáta pre ďalšiu analýzu a subjekty s inou verejnou pomocou vyššou ako 5 % priemernej pomoci v rámci podporených subjektov. **Finálna vzorka** určená na ďalšiu analýzu **obsahovala 121 podporených a 378 nezúčastnených subjektov**.

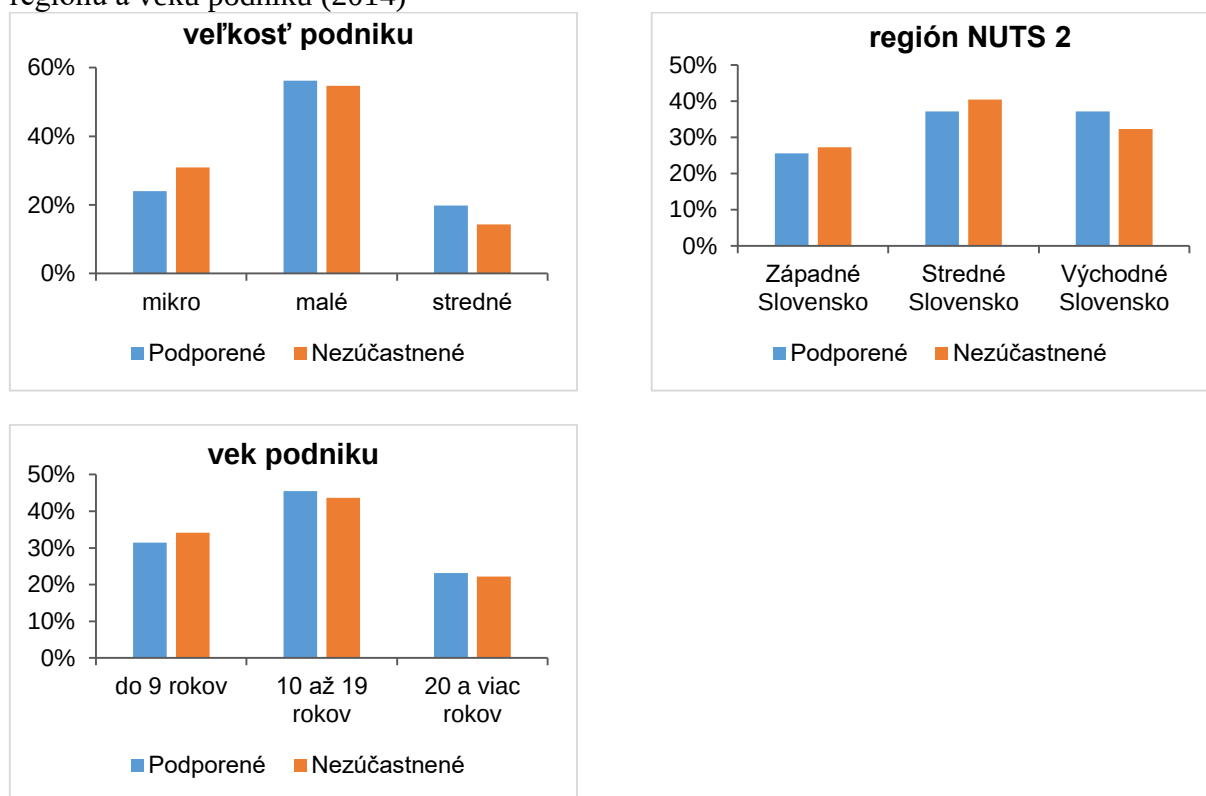
Štruktúru podporenej a nezúčastnenej skupiny podľa zvolených charakteristík prezentuje nasledujúca tabuľka. Vzhľadom na celkovo nižší počet podporených podnikov, ktoré vstupujú do tohto modelu, sa oproti predchádzajúcemu prístupu mierne zmenila štruktúra podporených podnikov, čo však nemá žiaden vplyv na samotné hodnotenie dopadov podpory. Medzi prijímateľmi hodnotenej pomoci prevažujú malé podniky so sídlom na území stredného alebo východného Slovenska, ktoré na trhu pôsobia 10 až 19 rokov.

Tab. č. 15: Štruktúra podporených a nezúčastnených subjektov podľa veľkosti, regiónu a veku podniku v roku 2015

Veľkosť				
	Mikro	Malé	Stredné	Spolu
Podporené	24,0%	56,2%	19,8%	100,0%
Nezúčastnené	31,0%	54,8%	14,3%	100,0%
Spolu	29,3%	55,1%	15,6%	100,0%
Región NUTS 2				
	Západné Slovensko	Stredné Slovensko	Východné Slovensko	Spolu
Podporené	25,6%	37,2%	37,2%	100,0%
Nezúčastnené	27,2%	40,5%	32,3%	100,0%
Spolu	26,9%	39,7%	33,5%	100,0%
Vek podniku				
	do 9 rokov	10 až 19 rokov	20 a viac rokov	Spolu
Podporené	31,4%	45,5%	23,1%	100,0%
Nezúčastnené	34,1%	43,7%	22,2%	100,0%
Spolu	33,5%	44,1%	22,4%	100,0%

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Pre testovanie rozdielov v štruktúre podporených a nezúčastnených podnikov bol opätovne použitý **Pearsonov Chí-kvadrát test** dobrej zhody. Z výsledkov vyplýva, že v žiadnej sledovanej štruktúre nebol medzi skupinou podporených a nezúčastnených podnikov identifikovaný významnejší rozdiel, ktorý by mohol spôsobiť výraznejšie výberové skreslenie a tým i zníženie relevantnosti výsledkov analýzy. Výsledky Pearsonovho Chí-kvadrát testu potvrdzuje aj grafické porovnanie vzorky oboch skupín podnikov zobrazené na nasledujúcom obrázku.

Obrázok 10: Porovnanie vzorky podporených a nezúčastnených podnikov podľa veľkosti, regiónu a veku podniku (2014)

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Popisné charakteristiky výsledkových premenných podporených a nezúčastnených podnikov

Ako už bolo vyššie uvedené, pre potreby analýzy bola vzorka nezúčastnených podnikov vytvorená prostredníctvom metódy štatistického párovania na základe regiónu (NUTS 2), vekovej kategórie, divízie SK NACE, alebo kategórie počtu pracovníkov. To umožnilo vytvorenie spoľahlivej porovnateľnej vzorky subjektov s podobnými charakteristikami avšak s odlišným vývojom v oblasti finančnej výkonnosti. Nasledujúca časť preto prezentuje podobnosti, resp. odlišnosti v stave a vývoji tržieb, pridanej hodnoty a zamestnanosti v skupine podporených a nezúčastnených podnikov.

V pred-intervenčnom období (v roku 2014) dosiahli podporené subjekty vyššie priemerné tržby i pridanú hodnotu ako skupina nezúčastnených podnikov. Rozdiely medzi porovnávanými skupinami dosiahli nižšie hodnoty ako tomu bolo v prípade podporených a zamietnutých žiadateľov o podporu. V oboch súboroch bola zároveň identifikovaná vysoká variabilita, ktorú vyjadruje hodnota štandardnej odchýlky v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 16: Vybrané ekonomické ukazovatele podporených a nezúčastnených subjektov za rok 2014 (EUR)

		Priemer	Medián	Minimum	Maximum	Štandard. odchýlka
Tržby	Podporené	2 933 218	1 657 646	0	21 086 307	3 804 638
	Nezúčastnené	2 429 815	986 614	0	22 974 721	3 689 685
Pridaná hodnota	Podporené	609 615	330 974	-117 416	4 731 759	741 774
	Nezúčastnené	578 154	256 793	-230 311	6 207 874	804 815

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Tržby

V skupine podporených podnikov bol počas celého sledovaného obdobia (2014 až 2017) zaznamenaný vyšší rast tržieb ako v prípade podnikov, ktoré sa na podpore nezúčastnili. Medzi rokmi 2014 a 2017 sa **priemerné tržby v podporenej skupine zvýšili takmer o štvrtinu** (24,9 %). Rast tržieb bol celkovo evidovaný v 83 % podporených subjektov. Ako naznačujú údaje z nezúčastnenej skupiny podnikov, rast tržieb bol v danom období charakteristický pre široké spektrum podnikateľských subjektov na Slovensku. Tržby sa zvýšili v prípade 57 % nezúčastnených podnikov a priemerné tržby celej vzorky o 15,9 %.

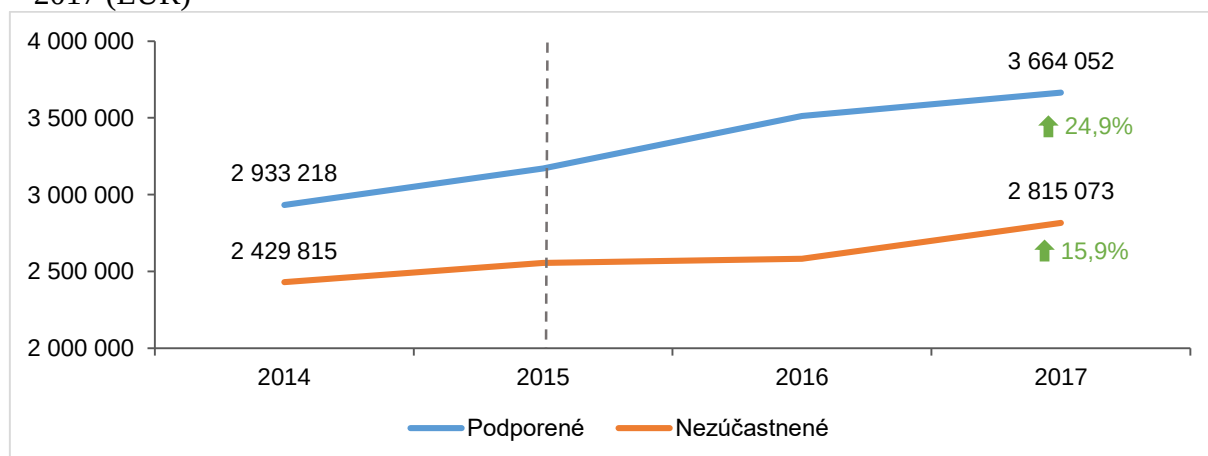
Tab. č. 17: Tržby v skupine podporených a nezúčastnených subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)

Podporené	2014	2015	2016	2017	Index 2017/2014
Priemer	2 933 218	3 170 897	3 512 777	3 664 052	124,9
Medián	1 657 646	1 715 819	1 769 498	1 847 344	111,4
Nezúčastnené					
Priemer	2 429 815	2 555 927	2 583 275	2 815 073	115,9
Medián	986 614	1 083 377	992 088	1 058 012	107,2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Zmenu vo vývojových trendoch oboch skupín možno sledovať hneď po roku 2015 kedy došlo k čerpaniu NFP v skupine podporených podnikov (pozri graf nižšie). Medzi rokom 2015 a 2016 bol zaznamenaný medziročný rast tržieb podporených podnikov na úrovni 11 %, pokým v nezúčastnenej skupine tržby skôr stagnovali (nárast len o 1 %). V celom po-intervenčnom období (2015 až 2017) sa priemerné tržby podporenej skupiny zvýšili o 16 % a v nezúčastnenej o 10 %. Uvedené **rozdiely môžu indikovať pozitívny vplyv intervencie**, ktorý sa prejavil na dynamickejšom raste tržieb v podporenej skupine podnikov.

Graf č. 26: Priemerne tržby v skupine podporených a nezúčastnených subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Pridaná hodnota

V prípade pridanej hodnoty možno počas celého sledovaného obdobia pozorovať kontinuálny rast priemernej pridanej hodnoty. To platí rovnako pre podporené ako aj pre nezúčastnené podniky. Skupina podporených podnikov vykazuje všeobecne vyššiu priemernú

pridanú hodnotu ako nezúčastnené podnikateľské subjekty. Zásadný **rozdiel medzi porovnávanými skupinami je evidentný v dynamike rastu** priemernej pridanej hodnoty.

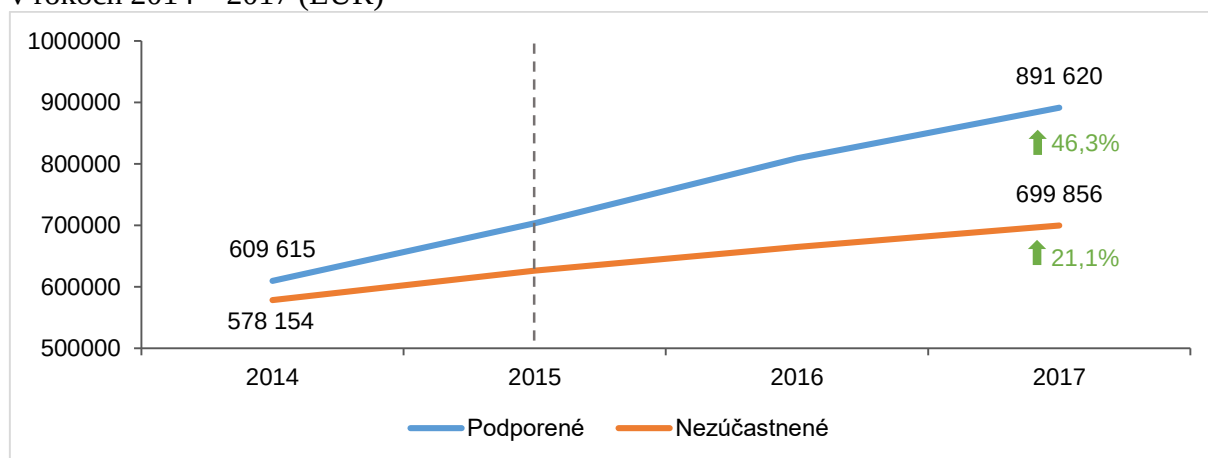
Medzi pred-intervenčným rokom 2014 a rokov 2017 sa **v skupine podporených MSP zvýšila priemerná pridaná hodnota o 46 %**. Z celkového počtu 121 podporených podnikov deklarovalo nárast tržieb až 84 %. Ako možno sledovať aj na nasledujúcom grafe, **priemerná pridaná hodnota nezúčastnených subjektov sa v rovnakom časovom intervale zvýšila o 21 %**. Pridaná hodnota sa v skupine nezúčastnených podnikov zvýšila v prípade 65 % subjektov. Na základe vyššie uvedených skutočností možno hodnotiť pozitívny vplyv skúmanej intervencie na pridanú hodnotu podporených podnikov.

Tab. č. 18: Pridaná hodnota v skupine podporených a nezúčastnených subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)

Podporené	2014	2015	2016	2017	Index 2017/2014
Priemer	609 615	703 456	809 163	891 620	146,3
Medián	330 974	411 458	508 141	515 990	155,9
Nezúčastnené					
Priemer	578 154	626 402	665 035	699 856	121,0
Medián	256 793	242 677	266 542	313 883	122,2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Graf č. 27: Priemerná pridaná hodnota v skupine podporených a nezúčastnených subjektov v rokoch 2014 – 2017 (EUR)

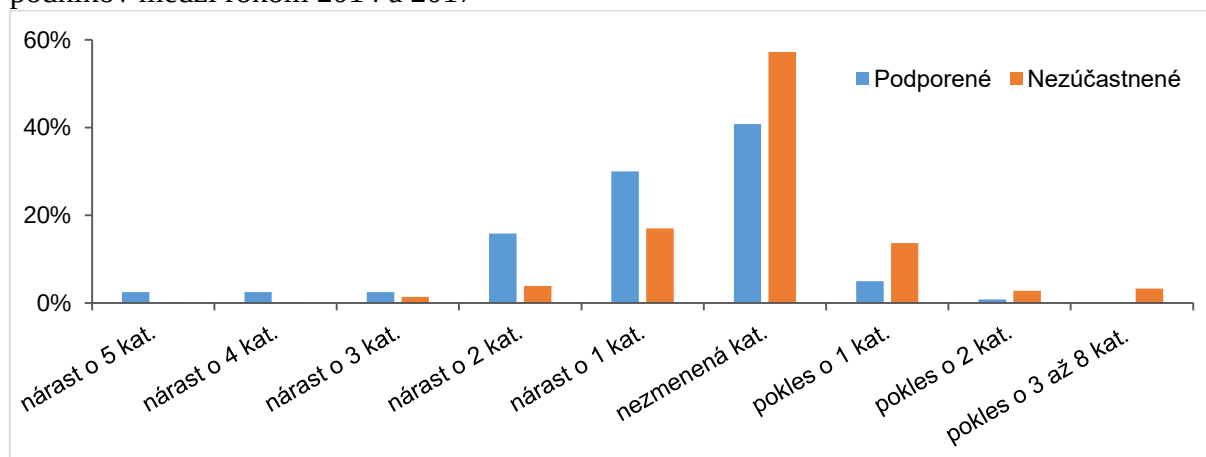

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V čase sa vyvíjala aj štruktúra podporenej a nezúčastnenej skupiny z pohľadu počtu zamestnancov. Podľa spracovaných údajov, došlo **medzi rokom 2014 a 2017 k nárastu počtu zamestnancov (zmena medzi kategóriami) u viac ako polovice (53 %) podporených podnikov**. Najväčšie zmeny sú charakteristické poklesom počtu podnikov s menším počtom zamestnancov (od 0 do 19 zamestnancov) a ich presunom medzi podniky s väčším počtom zamestnancov (od 20 až po kategóriu do 99 zamestnancov). V prípade nezúčastnených podnikov bol zaznamenaný prevažne stagnujúci trend vývoja zamestnanosti, pričom až v prípade 57 % subjektov nedošlo medzi rokom 2014 a 2017 k presunu do vyššej kategórie počtu zamestnancov. **Zo všetkých nezúčastnených podnikov bol zdokumentovaný nárast počtu zamestnancov (posun o minimálne 1 kategóriu) len v prípade 23 %**.

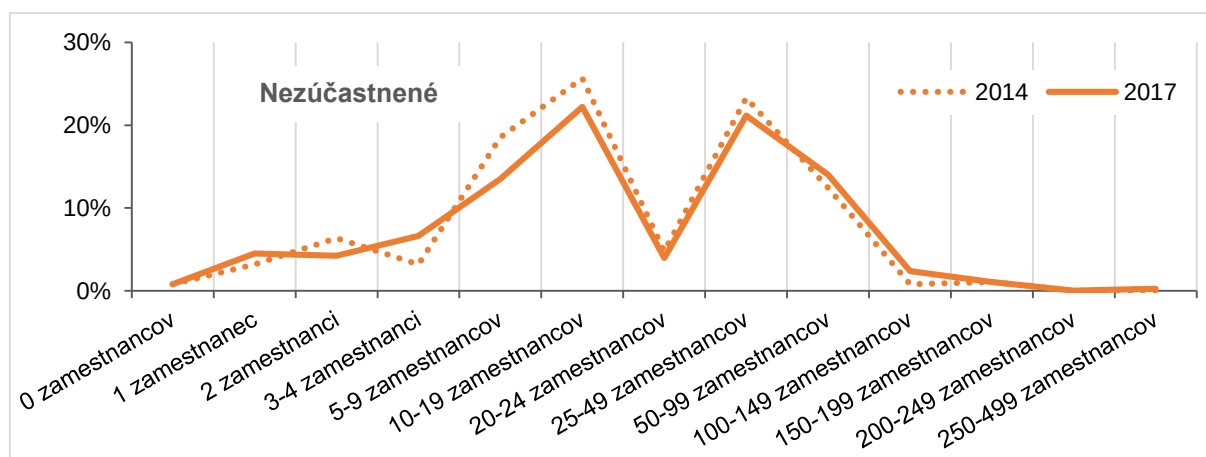
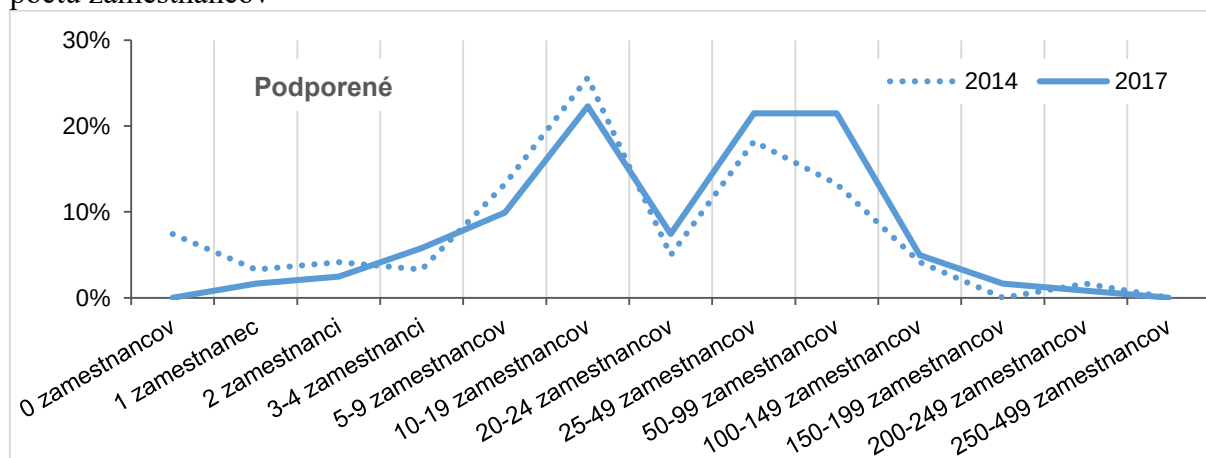
Pri detailnejšom pohľade na posuny medzi kategóriami počtu zamestnancov, bol evidovaný významnejší nárast počtu zamestnancov (nárast o minimálne 2 kategórie) v 23 % podporených subjektov. Podobne významný rast bol zaznamenaný medzi nezúčastnenými len v prípade 6 % podnikov. Uvedený rozdiel tak môže indikovať pozitívny vplyv skúmanej intervencie na rast zamestnanosti.

Graf č. 28: Zmena počtu zamestnancov (podľa kategórií) podporených a zamietnutých podnikov medzi rokom 2014 a 2017

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Obrázok 11: Porovnanie štruktúry podporených a nezúčastnených podnikov podľa kategórií počtu zamestnancov

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Výsledky pre Model 1 – porovnávacía skupina zamietnutí žiadateľa

Vplyv podpory na tržby

Podľa veľkostnej kategórie MSP je odhadovaný priemerný vplyv na tržby pozitívny a dosiahol úroveň 198 578 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých veľkostných kategórií podnikov sú pozitívne v prípade mikropodnikov a malých podnikov, naopak negatívne v kategórii stredných podnikov. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb sú na úrovni 2,1 EUR.

Aj podľa regiónu NUTS 2 je odhadovaný priemerný vplyv na tržby pozitívny a jeho veľkosť predstavuje 355 074 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých územných celkov SR sú pozitívne v prípade všetkých analyzovaných regiónov. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb sú na úrovni 1,2 EUR.

Odhadovaný priemerný vplyv na tržby je podľa veku podniku pozitívny a dosiahol úroveň 387 789 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých vekových kategórií sú taktiež pozitívne. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb²⁵ sú na úrovni 1,1 EUR.

Tab. č. 19: Priemerný vplyv na tržby v eurách podľa veľkostnej kategórie, regiónu NUTS 2 a veku podniku (Model 1: zamietnutí)

Veľkosť podniku	Vplyv	Počet podporených podnikov	Jednotkové náklady (EUR)
Mikro	92 097	36	1,7
Malé	426 372	100	0,9
Stredné	-152 275	54	-4,1
Vážený priemer	198 578	-	2,1
Región NUTS 2			
Západné Slovensko	114 358	53	3,2
Stredné Slovensko	628 554	64	0,6
Východné Slovensko	285 299	68	1,8
Vážený priemer	355 074	-	1,2
Vek podniku			
do 9 rokov	211 969	58	1,4
10 až 19 rokov	455 101	86	1,0
20 a viac rokov	483 629	46	0,9
Vážený priemer	387 789	-	1,1

Zdroj: vlastné spracovanie

Vplyv podpory na pridanú hodnotu

Na základe veľkostnej kategórie MSP je odhadovaný priemerný vplyv na pridanú hodnotu pozitívny a jeho veľkosť dosahuje hodnotu 180 992 EUR. Ako možno sledovať v nižšie uvedenej tabuľke, odhady dopadov na úrovni jednotlivých veľkostných kategórií podnikov sú taktiež pozitívne. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty predstavujú 2,3 EUR.

²⁵ Jednotkové náklady sú počítané ako podiel celkových finančných prostriedkov vyplatených podporeným podnikom na priemerný vplyv na tržby vynásobený počtom podporených subjektov.

Podľa regiónu NUTS 2 je odhadovaný priemerný vplyv na pridanú hodnotu pozitívny a jeho veľkosť je 230 548 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých regiónov Slovenska sú taktiež pozitívne, pričom najvýznamnejší vplyv bol identifikovaný na MSP so sídlom na území stredného Slovenska. Agregovaný odhad nákladov na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty predstavuje 2,3 EUR.

Odhad priemerného vplyvu na pridanú hodnotu podľa veku podniku je rovnako pozitívny. Jeho úroveň dosahuje úroveň 234 722 EUR. Pozitívne sú taktiež aj odhady dopadov na úrovni jednotlivých vekových kategórií podnikov. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty²⁶ predstavujú 1,7 EUR.

Tab. č. 20: Priemerný vplyv na pridanú hodnotu v eurách podľa veľkostnej kategórie, regiónu NUTS 2 a veku podniku (Model 1: zamietnutí)

Veľkosť podniku	Vplyv	Počet podporených podnikov	Jednotkové náklady (EUR)
Mikro	42 052	36	3,7
Malé	174 734	100	2,2
Stredné	285 209	54	0,4
Vážený priemer	180 992	-	2,3
Región NUTS 2			
Západné Slovensko	197 207	53	1,9
Stredné Slovensko	320 948	64	1,1
Východné Slovensko	171 451	68	2,9
Vážený priemer	230 548	-	1,8
Vek podniku			
do 9 rokov	146 882	58	2,0
10 až 19 rokov	236 533	86	2,0
20 a viac rokov	342 088	46	1,3
Vážený priemer	234 722	-	1,7

Zdroj: vlastné spracovanie

Výsledky pre Model 2 – porovnávacía skupina nezúčastnené podniky

Vplyv podpory na tržby

Podľa veľkostnej kategórie MSP je odhadovaný priemerný vplyv na tržby pozitívny a dosiahol úroveň 289 211 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých veľkostných kategórií podnikov sú pozitívne v prípade malých podnikov a negatívne v rámci mikropodnikov, resp. zanedbateľné pri stredných podnikoch. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb dosiahli 0,9 EUR.

Odhadovaný priemerný vplyv na tržby je pozitívny aj pri použití kritéria regionálnej príslušnosti. Vplyv podpory dosiahol hodnotu 337 332 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých veľkostných kategórií podnikov sú pozitívne v prípade všetkých regiónov Slovenska. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb predstavovali 0,8 EUR.

²⁶ Jednotkové náklady sú počítané ako podiel celkových finančných prostriedkov vyplatených podporeným podnikom na priemerný vplyv na pridanú hodnotu vynásobený počtom podporených subjektov.

Podľa **dĺžky pôsobenia podnikov na trhu je odhadovaný priemerný vplyv na tržby pozitívny**, pričom dosiahol úroveň 344 845 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých vekových kategórií sú taktiež pozitívne. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb dosiahli 0,8 EUR.

Tab. č. 21: Priemerný vplyv na tržby v eurách podľa veľkostnej kategórie, regiónu NUTS 2 a veku podniku (Model 2: nezúčastnené podniky)

Veľkosť podniku	Vplyv	Počet podporených podnikov	Jednotkové náklady (EUR)
Mikro	-56 876	29	-2,7
Malé	541 725	68	0,6
Stredné	-8 057	24	-31,7
Vážený priemer	289 211	-	0,9
Región NUTS 2			
Západné Slovensko	323 132	31	0,5
Stredné Slovensko	495 542	45	0,6
Východné Slovensko	188 905	45	1,7
Vážený priemer	337 332	-	0,8
Vek podniku			
do 9 rokov	167 973	38	1,7
10 až 19 rokov	387 671	55	0,7
20 a viac rokov	500 764	28	0,5
Vážený priemer	344 845	-	0,8

Zdroj: vlastné spracovanie

Vplyv podpory na pridanú hodnotu

V prípade **veľkostnej kategórie MSP je odhadovaný pozitívny priemerný vplyv na pridanú hodnotu** a jeho veľkosť predstavuje 143 050 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých veľkostných kategórií podnikov sú taktiež pozitívne. Minimálny vplyv bol evidovaný len v kategórii mikropodnikov. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty predstavujú 1,9 EUR.

Podľa **regiónov NUTS 2 je odhadovaný priemerný vplyv na pridanú hodnotu tiež pozitívny**. Vplyv bol kvantifikovaný na úrovni 160 728 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých regiónov SR sú taktiež pozitívne. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty predstavujú 1,7 EUR.

Na základe dĺžky pôsobenia je odhadovaný pozitívny priemerný vplyv na pridanú hodnotu a jeho veľkosť predstavuje 159 692 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých vekových kategórií sú taktiež pozitívne. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty predstavujú 1,7 EUR.

Tab. č. 22: Priemerný vplyv na pridanú hodnotu v eurách podľa veľkostnej kategórie, regiónu NUTS 2 a veku podniku (Model 2: nezúčastnené podniky)

Veľkosť podniku	Vplyv	Počet podporených podnikov	Jednotkové náklady (EUR)
Mikro	15 066	29	10,0
Malé	194 320	68	1,7
Stredné	152 432	24	1,7
Vážený priemer	143 050	-	1,9
Región NUTS 2			
Západné Slovensko	193 609	31	0,8
Stredné Slovensko	220 024	45	1,3
Východné Slovensko	78 780	45	4,2
Vážený priemer	160 728	-	1,7
Vek podniku			
do 9 rokov	177 488	38	1,6
10 až 19 rokov	124 068	55	2,2
20 a viac rokov	205 518	28	1,2
Vážený priemer	159 692	-	1,7

Zdroj: vlastné spracovanie

Sumárne výsledky pre podporu v rámci OP KaHR

Agregované odhady vplyvov posudzovaného opatrenia sú uvedené v nižšie uvedenej tabuľke podľa jednotlivých modelov a stratifikačných kritérií. **Agregované odhady vplyvov tržieb sú pozitívne** a pohybujú sa v intervale od 198 578 do 387 789 EUR na jeden podnikateľský subjekt. **Agregované odhady vplyvov pridanej hodnoty sú taktiež pozitívne a dosahujú úroveň od 143 050 do 234 722 EUR**, v rámci aplikovaných metód a stratifikačných kritérií.

Tab. č. 23: Agregované odhady vplyvu podpory na tržby a pridanú hodnotu v eurách

Tržby	Model 1: Zamietnutí žiadatelia	Model 2: Nezúčastnené podniky	Priemer
Veľkosť podniku	198 578	289 211	243 895
Región NUTS 2	355 074	337 332	346 203
Vek podniku	387 789	344 845	366 317
Pridaná hodnota			
Veľkosť podniku	180 992	143 050	162 021
Región NUTS 2	230 548	160 728	195 638
Vek podniku	234 722	159 692	197 207

Zdroj: vlastné spracovanie

Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb sa pohybovali v intervale od 0,8 do 2,1 EUR. **Náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty dosahovali hodnoty v intervale od 1,7 až 2,3 EUR.**

Tab. č. 24: Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb a pridanej hodnoty

Tržby	Model 1: Zamietnutí žiadatelia	Model 2: Nezúčastnené podniky	Priemer
Veľkosť podniku	2,1	0,9	1,5
Región NUTS 2	1,2	0,8	1,0
Vek podniku	1,1	0,8	0,9
Pridaná hodnota			
Veľkosť podniku	2,3	1,9	2,1
Región NUTS 2	1,8	1,7	1,7
Vek podniku	1,7	1,7	1,7

Zdroj: vlastné spracovanie

5.2.2 Hodnotenie Mikropôžičkového programu SBA

Charakteristika podporného opatrenia

Hlavným cieľom Mikropôžičkového programu Slovak Business Agency (MP) je **sprístupniť finančné prostriedky podnikateľom formou úveru za zvýhodnených podmienok**. Mikropôžičkový program je určený malým podnikateľom zamestnávajúcim do 50 zamestnancov. Mikropôžičku možno použiť na investičné projekty a na projekty zamerané na nákup zásob obchodného charakteru v rozsahu nasledovnej špecifikácie:

- nákup hnutel'ného a nehnuteľného investičného majetku súvisiaceho s podnikaním,
- rekonštrukcia, úprava a opravu a prevádzkových priestorov a technológií,
- nákup potrebných zásob materiálu, surovín a tovaru,
- úhrada nákladov na nákup vstupov nevyhnutných na zabezpečenie technologických procesov vo výrobe alebo v službách.

Minimálna výška mikropôžičky je 2 500 EUR, maximálna výška je 50 000 EUR. Úver je poskytovaný s úrokovou sadzbou na úrovni referenčnej sadzby v zmysle oznámenia Komisie o revízii spôsobu stanovenia referenčných a diskontných sadzieb (2008/C 14/02). Výška referenčnej sadzby je určená ako základná sadzba ECB zvýšená o maržu, ktorej výška závisí od ratingu príslušného žiadateľa a od úrovne príslušného zabezpečenia, pričom sa uplatňuje metóda „úverových marží v bázičských bodoch“.

Doba splatnosti je stanovená od 6 mesiacov do 4 rokov, je možné poskytnúť odklad splátok istiny maximálne na dobu 6 mesiacov.

Počas roku 2017 bolo poskytnutých 55 mikropôžičiek v hodnote 1 437 500 Eur. Celkovo od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu bolo **poskytnutých 2 098 mikropôžičiek vo výške: 39 210 766 EUR**. Z celkového počtu poskytnutých mikropôžičiek bolo takmer jedna štvrtina (24,3 %) poskytnutá podnikateľom z výrobného sektora, viac ako jedna pätina (21,4 %) podnikateľom z obchodu a z oblasti služieb (20,6 %), 10,6 % z pôdohospodárstva, 10,2 % z cestovného ruchu a 12,9 % z ostatných odvetví.

Tab. č. 25: Vybrané ukazovatele realizácie Mikropôžičkového programu v období 2015 – 2017

Ukazovatele	2015		2016		2017		Kumulatívne k 31.12.2017	
	Počet	Suma v EUR	Počet	Suma v EUR	Počet	Suma v EUR	Počet	Suma v EUR
Počet poskytnutých mikropôžičiek	64	1 739 000	49	1 199 000	55	1 437 500	2 098	39 210 766
Priemerná výška mikropôžičky	-	27 172	-	24 469	-	26 136	-	18 690
Novovytvorené pracovné miesta	78	-	28	-	38	-	3 196	-
Udržané pracovné miesta	194	-	33	-	154	-	5 926	-

Zdroj: SBA, Správa o stave malého a stredného podnikania

Charakteristika podporených a nezúčastnených subjektov

Prehľad využitých údajov

Vzorku podporených subjektov tvorili príjemcovia Mikropôžičkového programu SBA v období 2015 – 2016. Počiatočná databáza obsahovala 103 subjektov. Zo vzorky boli vylúčené subjekty, ktoré čerpali v posudzovanom období inú štátnu pomoc a taktiež subjekty, za ktoré neboli dostupné dáta pre ďalšiu analýzu (prevažne FO – podnikatelia). V rámci ďalšej analýzy bola daná vzorka rozdelená na dve kohorty, v závislosti od obdobia čerpania mikropôžičky. Prvú kohortu tvorili príjemcovia mikropôžičiek z roku 2015 a druhú príjemcovia z roku 2016. Pre tvorbu vzorky nezúčastnených subjektov boli využité databázy Registra účtovných závierok a Registra organizácií ŠÚ SR. Z databáz boli vylúčené subjekty, ktorých tržby boli nad hranicou maximálnych tržieb podporených subjektov. Výsledná databáza pre tvorbu vzorky nezúčastnených subjektov obsahovala 170 tisíc subjektov.

Príprava a čistenie údajov

Prostredníctvom dynamického štatistického párovania bola vytvorená vzorka nezúčastnených subjektov s identickými charakteristickými znakmi. Párovanie sa uskutočnilo na základe nasledovných znakov: región (kraj SR), rok vzniku, divízia SK NACE, kategória počtu pracovníkov. Uplatnená bola podmienka maximálneho počtu piatich nezúčastnených na jeden podporený subjekt. Zo vzorky nezúčastnených boli následne vylúčené subjekty, za ktoré neboli dostupné dáta pre ďalšiu analýzu a subjekty s inou verejnou pomocou vyššou ako 5 % priemernej mikropôžičky poskytnutej podporeným subjektom. Finálna vzorka určená na ďalšiu analýzu obsahovala **49 podporených a 171 nezúčastnených subjektov**. Analýza pracuje s predbežnými, resp. čiastočnými údajmi, ktoré sa budú v nasledujúcich analýzach postupne dopĺňať o ďalšie podporené subjekty.

Nižšie uvedená tabuľka znázorňuje štruktúru podporených a nezúčastnených subjektov podľa nasledovných charakteristík: **veľkostná kategória podnikateľského subjektu, regionálna pôsobnosť, odvetvové zameranie a veková kategória subjektu**. Zo spracovaných údajov vyplýva, že takmer tri štvrtiny (74 %) podporených subjektov tvorili podnikateľské subjekty s počtom zamestnancov 0 až 2. Regionálna pôsobnosť podporených

subjektov poukazuje na **výraznejšie zastúpenie východného Slovenska**, z ktorého pochádzala takmer polovica (45 %) podporených subjektov. Silnejšie postavenie východného Slovenska súvisí s nadpriemernou aktivitou spolupracujúcich inštitúcií poskytujúcich mikropôžičky práve v tomto regióne (RPIC Poprad, RPIC Prešov). Z odvetvového hľadiska prevládali v skupine podporených subjektov prevažne **podnikateľské subjekty z oblasti obchodu (43 %) a služieb (45 %)**. Podporu z Mikropôžičkového programu môžu získať aj začínajúci podnikatelia. Táto skutočnosť sa odzrkadľuje aj v zastúpení týchto subjektov v skupine podporených. Z celkového počtu podporených podnikov tvorili podniky pôsobiace na trhu max. 3 roky 18 %. **Väčšinové zastúpenie (59 %) však tvorili podniky, ktoré na trhu aktívne pôsobia od 4 do 9 rokov.**

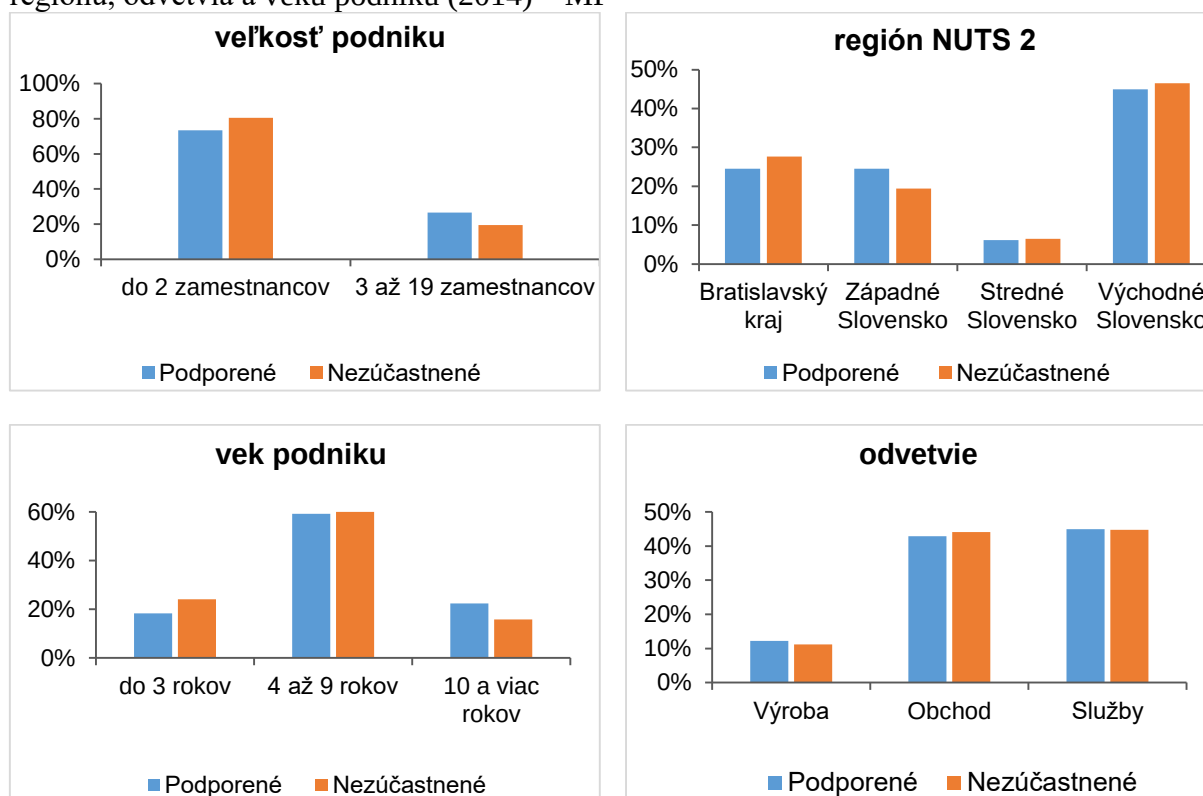
Použitá metóda štatistického párovania umožnila vytvoriť **spoľahlivú porovnateľnú vzorku nezúčastnených subjektov s identickými charakteristikami**. Nevýznamný odklon oproti vzorke podporených subjektov bol spôsobený uplatnením podmienky maximálneho počtu piatich nezúčastnených subjektov na jeden podporený subjekt. Testovanie rozdielov v štruktúre podporených a nezúčastnených subjektov sa uskutočnilo použitím Pearsonovho Chí-kvadrát testu dobrej zhody, ktorý neidentifikoval významnejšie rozdiely medzi porovnávanými skupinami.

Tab. č. 26: Štruktúra podporených a nezúčastnených subjektov podľa veľkosti, regiónu, odvetvia a veku podniku – MP

griem, daňová a veľkosť podniku – 11

Veľkosť					
	do 2 zamestnancov		3 až 19 zamestnancov		Spolu
Podporené	73,5%		26,5%		100,0%
Nezúčastnené	80,6%		19,4%		100,0%
Spolu	79,0%		21,0%		100,0%
Región NUTS 2					
	Bratislavský kraj	Západné Slovensko	Stredné Slovensko	Východné Slovensko	Spolu
Podporené	24,5%	24,5%	6,1%	44,9%	100,0%
Nezúčastnené	27,6%	19,4%	6,5%	46,5%	100,0%
Spolu	26,9%	20,5%	6,4%	46,1%	100,0%
Odvetvie					
	Výroba	Obchod	Služby	Spolu	
Podporené	12,2%	42,9%	44,9%	100,0%	
Nezúčastnené	11,2%	44,1%	44,7%	100,0%	
Spolu	11,4%	43,8%	44,7%	100,0%	
Vek podniku					
	do 3 rokov	4 až 9 rokov	10 a viac rokov	Spolu	
Podporené	18,4%	59,2%	22,4%	100,0%	
Nezúčastnené	24,1%	60,0%	15,9%	100,0%	
Spolu	22,8%	59,8%	17,4%	100,0%	

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Obrázok 12: Porovnanie vzorky podporených a nezúčastnených podnikov podľa veľkosti, regiónu, odvetvia a veku podniku (2014) – MP

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Popisné charakteristiky výsledkových premenných podporených a nezúčastnených podnikov

Deskriptívne charakteristiky tržieb a pridanej hodnoty poskytujú podrobnejšie informácie o ekonomických výsledkoch podporených a nezúčastnených podnikov z pred-intervenčného obdobia. Podporené subjekty dosahovali v priemere vyššie tržby, ako aj pridanú hodnotu v porovnaní so vzorkou nezúčastnených subjektov.

Tab. č. 27: Vybrané ekonomické ukazovatele podporených a nezúčastnených podnikov v období t-1 (EUR) – MP

		Priemer	Medián	Minimum	Maximum	Štandard. odchýlka
Tržby	Podporené	306 950	65 801	0	5 661 515	836 931
	Nezúčastnené	141 986	35 014	0	1 703 722	270 008
Pridaná hodnota	Podporené	40 902	11 881	-31 379	573 004	100 859
	Nezúčastnené	22 054	5 175	-175 463	278 517	62 001

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA. Poznámka: obdobie t-1 predstavuje rok 2014 v prípade príjemcov mikropôžičky z roku 2015 a zároveň rok 2015 pre príjemcov mikropôžičky z roku 2016.

Hodnotenie vývojových tendencií ekonomických výsledkov podporených a nezúčastnených subjektov v rámci pred-intervenčného a po-intervenčného obdobia bolo spracované na základe ukazovateľov tržieb a pridanej hodnoty. **Prezentované údaje nemožno považovať za priamy prejav poskytnutej pomoci.** Avšak, identifikácia významnejšej zmeny trendov, môže indikovať určitú zmenu spôsobenú vplyvom intervencie. Údaje zároveň predstavovali základ pre výpočet očakávaných odhadovaných vplyvov.

Tržby

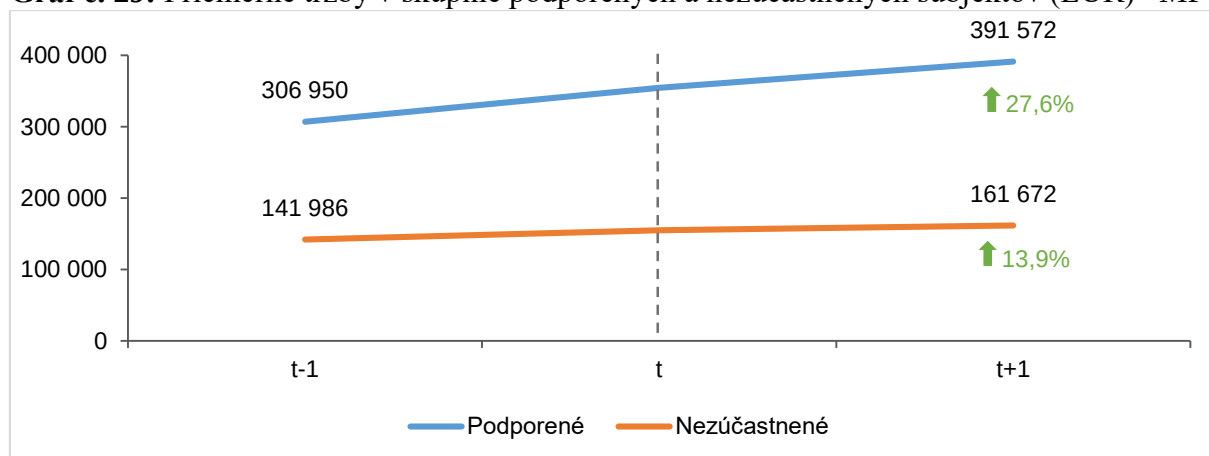
Vzorka podporených subjektov zaznamenáva v rámci posudzovaného obdobia (t-1 až t+1) vyšší rast priemerných tržieb (28 %) ako kontrafaktúálna skupina nezúčastnených subjektov (14 %), čo môže indikovať pozitívny vplyv intervencie.

Tab. č. 28: Tržby v skupine podporených a nezúčastnených subjektov (EUR) – MP

Podporené	t-1	t	t+1	Index t+1 / t-1
Priemer	306 950	354 388	391 572	127,6
Medián	65 801	104 735	107 711	163,7
Nezúčastnené				
Priemer	141 986	155 074	161 672	113,9
Medián	35 014	38 996	48 563	138,7

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Graf č. 29: Priemerné tržby v skupine podporených a nezúčastnených subjektov (EUR) –MP

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

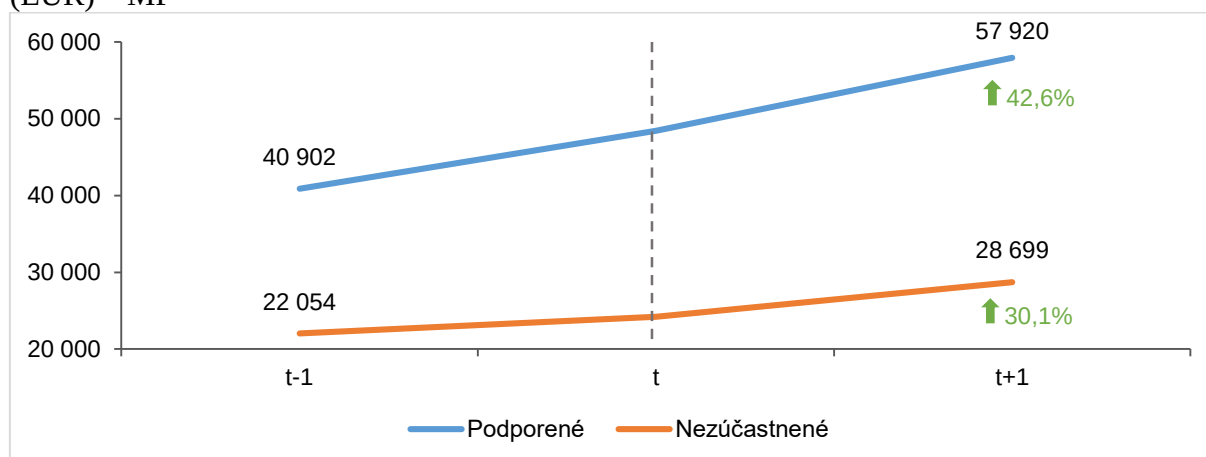
Pridaná hodnota

Aj v prípade pridanej hodnoty platí, že vyššia dynamika rastu priemernej pridanej hodnoty v posudzovanom období je dosahovaná vo vzorke podporených podnikov (43 %) ako v skupine nezúčastnených subjektov (30 %).

Tab. č. 29: Pridaná hodnota v skupine podporených a nezúčastnených subjektov (EUR) – MP

Podporené	t-1	t	t+1	Index t+1 / t-1
Priemer	40 902	48 433	57 920	141,6
Medián	11 881	17 001	18 219	195,7
Nezúčastnené				
Priemer	22 054	24 215	28 699	130,1
Medián	5 175	8 427	9 241	178,6

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Graf č. 30: Priemerná pridaná hodnota v skupine podporených a nezúčastnených subjektov (EUR) – MP

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Výsledky pre Model: porovnávacia skupina nezúčastnené podniky

Vplyv podpory na tržby

Z výsledkov vyplýva, že **odhadovaný vplyv na tržby bol podľa veľkostných kategórií podnikov pozitívny** a jeho veľkosť predstavovala 64 301 EUR. Podľa zosumarizovaných údajov v nižšie uvedenej tabuľke sú rovnako pozitívne aj odhady dopadov na úrovni jednotlivých veľkostných kategórií podnikov. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb predstavujú 0,5 EUR.

Pozitívny výsledok taktiež dosiahol **odhadovaný vplyv na tržby podľa regiónov NUTS 2**. Vplyv intervencie bol kvantifikovaný na úrovni 61 613 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých regiónov sú pozitívne takmer pre všetky regióny. Výnimku predstavuje Západné a Stredné Slovensko s negatívnym, resp. zanedbateľným dopadom. Náklady na generovanie dodatočného eura tržieb boli odhadnuté na úrovni 0,5 EUR.

Podľa odvetvového zamerania podnikov dosiahol **odhadovaný vplyv na tržby pozitívne hodnoty**. Jeho výška predstavovala hodnotu 64 938 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých posudzovaných odvetví sú tiež pozitívne. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb predstavujú 0,4 EUR.

Odhadovaný vplyv na tržby podľa veku podnikateľského subjektu bol pozitívny a dosiahol úroveň 71 152 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých vekových kategórií sú taktiež pozitívne. Najnižší vplyv intervencie sa preukázal v skupine podnikov, ktoré na trhu pôsobia 4 až 9 rokov. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb predstavujú 0,5 EUR.

Tab. č. 30: Priemerný vplyv na tržby v eurách podľa veľkosti, regiónu, odvetviu a veku podniku – MP

Veľkosť podniku	Vplyv	Počet podporených podnikov	Jednotkové náklady (EUR)
do 2 zamestnancov	38 869	36	0,8
3 až 19 zamestnancov	134 727	13	0,2
Vážený priemer	64 301	-	0,5
Región NUTS 2			
Bratislavský kraj	155 780	12	0,2
Západné Slovensko	-42 109	12	-0,7
Stredné Slovensko	15 242	3	1,1
Východné Slovensko	73 148	22	0,4
Vážený priemer	61 613	-	0,5
Odvetvie			
Výroba	27 464	6	0,3
Obchod	87 088	21	2,5
Služby	54 016	22	0,2
Vážený priemer	64 938	-	0,4
Vek podniku			
do 3 rokov	126 088	9	1,5
4 až 9 rokov	11 598	29	0,3
viac ako 10 rokov	183 209	11	0,5
Vážený priemer	71 152	-	0,5

Zdroj: vlastné spracovanie

Vplyv podpory na pridanú hodnotu

Odhadovaný **vplyv na pridanú hodnotu podľa veľkostných kategórií podnikov bol pozitívny** a jeho výška predstavovala 9 960 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých veľkostných kategórií podnikov sú taktiež pozitívne. Výraznejší vplyv intervencie sa prejavil v skupine podnikoch s 3 až 9 zamestnancami. V prípade podnikov s nižším počtom zamestnancov bol vplyv intervencie na pridanú hodnotu len minimálny. Náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty sú odhadované na úrovni 3,0 EUR.

Podľa **regionálneho hľadiska bol odhadovaný vplyv na pridanú hodnotu pozitívny** a dosiahol výšku 9 813 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých regiónov sú pozitívne pre všetky regióny Slovenska. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty predstavujú 3,1 EUR

Pozitívny bol aj odhadovaný vplyv na pridanú hodnotu podľa odvetvového zamerania. Jeho výška predstavovala hodnotu 10 313 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých posudzovaných odvetví sú tiež pozitívne. Z pohľadu pridanej hodnoty sa odhadovaný vplyv intervencie výraznejšie prejavil v sektore služieb a výroby. Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty predstavujú 2,9 EUR.

Odhadovaný **vplyv na pridanú hodnotu podľa veku podnikateľského subjektu bol pozitívny** a dosiahol úroveň 10 743 EUR. Odhady dopadov na úrovni jednotlivých vekových kategórií sú taktiež pozitívne. Nižší vplyv intervencie sa preukázal medzi podnikmi, ktoré na trhu pôsobia 4 až 9 rokov. Náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty sú odhadované na úrovni 2,8 EUR.

Tab. č. 31: Priemerný vplyv na pridanú hodnotu v eurách podľa veľkosti, regiónu, odvetvia a veku podniku – MP

Veľkosť podniku	Vplyv	Počet podporených podnikov	Jednotkové náklady (EUR)
do 2 zamestnancov	2 846	36	10,9
3 až 19 zamestnancov	29 661	13	0,9
Vážený priemer	9 960	-	3,0
Región NUTS 2			
Bratislavský kraj	6 842	12	5,1
Západné Slovensko	10 373	12	3,0
Stredné Slovensko	7 189	3	2,3
Východné Slovensko	11 487	22	2,5
Vážený priemer	9 813	-	3,1
Odvetvie			
Výroba	12 954	9	3,2
Obchod	1 878	29	14,8
Služby	17 645	11	1,6
Vážený priemer	10 313	-	2,9
Vek podniku			
do 3 rokov	11 750	6	2,7
4 až 9 rokov	6 641	21	4,3
viac ako 10 rokov	20 737	22	1,6
Vážený priemer	10 743	-	2,8

Zdroj: vlastné spracovanie

Sumárne predbežné výsledky pre podporu v rámci Mikropôžičkového programu SBA

Uvedené výsledky hodnotenia dopadov Mikropôžičkového programu SBA predstavujú predbežné výsledky, ktoré budú v nasledujúcich ročníkoch publikácie spresňované vzhľadom na nízky počet subjektov (49), ktoré boli v aktuálnom vydaní podrobené hodnoteniu dopadov.

Agregované odhady vplyvov posudzovaného opatrenia na tržby a pridanú hodnotu sú uvedené v nižšie uvedenej tabuľke podľa jednotlivých stratifikačných kritérií. **Agregované odhady vplyvov tržieb sú pozitívne** a pohybujú sa v intervale od 61 613 do 71 152 EUR na jeden podnikateľský subjekt, v rámci uplatnených stratifikačných kritérií.

Agregované odhady vplyvov pridanej hodnoty sú taktiež pozitívne a dosahujú úroveň od 9 813 do 10 743 EUR na jeden podnikateľský subjekt, v rámci uplatnených stratifikačných kritérií.

Tab. č. 32: Predbežné agregované odhady vplyvu podpory na tržby a pridanú hodnotu v eurách – MP

	Veľkosť podniku	Región NUTS 2	Vek podniku	Odvetvie
Tržby	64 301	61 613	71 152	64 938
Pridaná hodnota	9 960	9 813	10 743	10 313

Zdroj: vlastné spracovanie

Odhadované náklady na generovanie dodatočného eura tržieb sa pohybovali v intervale od 0,4 do 0,5 EUR. **Náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty dosahovali hodnoty v intervale od 2,8 až 3,1 EUR.**

Tab. č. 33: Predbežné náklady na generovanie dodatočného eura tržieb a pridanej hodnoty – MP

	Veľkosť podniku	Región NUTS 2	Vek podniku	Odvetvie
Tržby	0,5	0,5	0,4	0,5
Pridaná hodnota	3,0	3,1	2,9	2,8

5.3 Výsledky kvalitatívneho prieskumu

V súlade s prístupom hodnotenia dopadov založených na teórii (TBIE) bol realizovaný kvalitatívny prieskum za účelom zmapovania skúseností s realizáciou podpory, zhodnotenia dopadov na podnikanie a zozbieranie odporúčaní na zefektívnenie poskytovania podpory pre MSP v budúcnosti. Prieskum bol uskutočnený formou hĺbkových rozhovorov na vzorke 7 malých a stredných podnikateľov. Respondenti patrili do skupiny podporených subjektov, ktoré v roku 2015 čerpali nenávratný finančný príspevok z OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast. Konkrétne sa jednalo o subjekty podporené v rámci hodnotených výziev s označením KaHR-111DM-1301 a KaHR-111SP-1201. Z priestorového hľadiska boli zastúpené všetky regióny NUTS 2 s výnimkou Bratislavského kraja. Rozhovory boli realizované v mesiaci august 2018.

Semištruktúrované rozhovory prebiehali formou osobného rozhovoru prijímateľa pomoci s opytovateľom podľa pripraveného scenára. V záujme naplnenia hlavného cieľa sa rozhovor zameriaval na nasledovné oblasti:

- vnímanie podporných programov pre podnikateľov;
- skúsenosti podnikateľov s realizáciou podpory;
- dopady realizovaných projektov na podnikanie;
- odporúčania na zefektívnenie poskytovania podpory;
- opätovné využitie podporných programov v budúcnosti.

Vnímanie podporných programov pre podnikateľov

Vychádzajúc z vlastných skúseností, oslovené MSP vnímajú podporné programy pre malých a stredných podnikateľov pozitívne. **Pre prijímateľov pomoci predstavujú podporné programy nástroje na urýchlenie rozvoja podniku, ako aj jednu z možností na zvýšenie konkurencieschopnosti.** Špecifickým problémom pre MSP sa javí súčasné nastavenie podpory z európskych štrukturálnych fondov s pomerne vysokým podielom spolufinancovania zo strany MSP. Uvedená skutočnosť zodpovedá prevažne možnostiam podnikov disponujúcim dostatočným objemom finančných prostriedkov. Podporený podnik z Trnavského kraja však uvádza iný pohľad na podporu MSP na Slovensku. Napriek čerpaniu nenávratného finančného príspevku v roku 2015, nevníma podporu pozitívne a preferuje skôr nepriame formy podpory – ako napríklad zníženie regulačného zaťaženia. Takmer všetci respondenti sa zhodli na probléme, ktorý súvisí s neadekvátnou administratívnou náročnosťou v celom procese podpory.

MSP zároveň uviedli, že z hľadiska informovanosti disponujú dostatkom informácií o možnostiach využívania podporných programov. Informácie o možnostiach podpory si vyhľadávajú svojpomocne, prípadne prostredníctvom sprostredkovateľov (agentúry špecializované na tvorbu a podávanie projektov). Napriek pozitívnym reakciám, respondenti poukazujú na zaujímavý paradox. Hoci je k dispozícii dostatok informácií, **pre prijímateľov**

pomoci sú tieto informácie častokrát ťažko zrozumiteľné a zmätočné. V prípade, ak MSP už nemá potrebu v krátkodobom časovom horizonte využívať ďalšie podporné programy, dochádza k strate motivácie cielene nevyhľadávať nové informácie, čím klesá informovanosti o aktuálnych možnostiach intervencie.

Podľa podporených MSP je súčasný systém a štruktúra podporných programov neprehľadná a nezrozumiteľná. Neprehľadnosť systému znemožňuje podnikateľom celkovú orientáciu v možnostiach podpory. Z toho dôvodu sa v možnostiach využitia podpory spoliehajú predovšetkým na sprostredkovateľa – špecializovanú agentúru. Zo všetkých zrealizovaných rozhovorov, len jeden respondent považuje systém za „celkom prehľadný a zrozumiteľný“, avšak aj ten vo svojom vyjadrení uviedol, že: „v oblasti zavádzania vedy a techniky sú niektoré formulácie a vyjadrenia nejasné“.

Skúsenosti s realizáciou podpory

Cieľom realizácie projektu u všetkých respondentov bolo získanie nenávratného finančného príspevku predovšetkým za účelom obstarania strojov a zariadení či modernizácie zariadenia (realizácie inovačných aktivít). Od získania podpory očakávali podnikatelia predovšetkým **zvýšenie konkurencieschopnosti podniku, výkonnosti a kvality produkcie.** Väčšina respondentov sa zhodla na tom, že financovanie z EŠIF je výhodnejšie ako financovanie formou úveru alebo leasingu.

Podnikatelia z vlastných skúseností konštatovali, že **realizáciu projektu by bez využitia služieb externých agentúr nebola možná:** „Získať finančný príspevok z EŠIF bez pomoci externej agentúry je takmer nemožné ...“. Respondent z Trnavského kraja konštatoval, že: „Nájsť vhodnú externú agentúru nebolo vôbec jednoduché, nakoľko mnohé spoločnosti požadujú neprimerane vysoké poplatky za spracovanie žiadosti.“ Podnikatelia z Banskobystrického a Prešovského kraja uviedli, že aj napriek vysokému poplatku externej agentúry, si po odbornej stránke museli vo firme vypracovať projekt aj tak svojpomocne a agentúra im poskytovala väčšinou len technické (resp. formálne) odporúčania v súvislosti so žiadosťou. Takmer všetci podnikatelia konštatovali, že s realizáciou projektu bola **spojená vysoká administratívna náročnosť a zdĺhavý proces rozhodovania o žiadosti** (obdobie od podania projektu po schválenie).

Najväčšie problémy pri implementácii projektu spôsoboval podporeným subjektom práve **neprimerane zdĺhavý proces od podania projektu po jeho realizáciu, administratívna záťaž a podmienky pri verejnom obstarávaní.** Podnikateľ z Košického kraja uviedol, že: „Medzi podaním projektu a rozhodnutím o jeho realizácii (resp. verejným obstarávaním) prešiel rok, čo je veľmi dlhé obdobie, počas ktorého môže dôjsť k zmene v špecifikácii požadovaného (obstarávaného) vybavenia.“ Podobnú skúsenosť prezentovali aj ďalšie podporené MSP. Respondent z Banskobystrického kraja označil **celý proces implementácie za neprimerane zdĺhavý.** Zároveň podotkol, že: „Systém by mal byť nastavený tak, aby zaberá podnikateľom čo najmenej času a byrokracii sa venovali príslušní úradníci.“ Okrem spomínaných hlavných problémov sa podnikatelia stretli s problémami spojenými so zamestnávaním ľudí a vysokými nákladmi spojenými s prípravou žiadosti.

Podľa väčšiny respondentov je **administratívna záťaž pri príprave projektu príliš vysoká.** Respondenti z Banskobystrického a Trnavského kraja uviedli, že: „Formuláre sú často veľmi nezrozumiteľné, neprehľadné až zmätočné.“ Podnikateľ zo Žilinského kraja konštatoval, že: „Jediným riešením pre korektné vyplňanie dokumentácie je zamestnanie človeka, ktorý sa tomu vyslovene venuje alebo využívanie služieb externej agentúry.“ Všetky oslovené MSP tak

využili služby externej agentúry, ktorá sa postarala o dokumentáciu a poradenstvo. Prijímatelia pomoci ďalej uviedli, že celý proces a s ním súvisiace dokumenty je potrebné výrazne zjednodušiť. **Administratívne kroky pri samotnej implementácii projektu už podnikatelia nepovažujú za problematické, rovnako ako aj vypracovanie monitorovacích správ k projektu.** Vypracovanie monitorovacej správy nie je podľa oslovených MSP ani časovo zaťažujúce, ako problém však vnímajú nejasnosť v pojmoch.

Všetci respondenti sa zhodli, že **bez pomoci externých agentúr by bolo poskytnutie nenávratného finančného príspevku pravdepodobne neúspešné.** Najkritickejší názor k problematike vypracovania projektu zaujal respondent z Prešovského kraja, ktorý označil celý proces za „*neskutočne byrokratický so znakmi možnej korupcie*“. Vo svojom vyjadrení uviedol, že: „*Základ predstavuje oslovenie externej agentúry, ktorá zabezpečí, aby projekt prešiel schvaľovacím konaním a za tieto služby musí zaplatiť 15 % z výšky podpory a spracovací poplatok.*“ Naopak, spoluprácu s externými agentúrami si pochvaľovali respondenti zo Žilinského a Košického kraja, ktorí konštatovali, že pracovníci boli veľmi nápomocní pri vypracúvaní projektu.

Väčšine z oslovených MSP **nespôsobovalo plnenie merateľných ukazovateľov absolútne žiadne problémy**, nakoľko merateľné ukazovatele boli nastavené reálne. V niektorých prípadoch bolo problémom plniť ukazovateľ, ktorý sa týkal zamestnávania mladých. Podnikateľ z košického kraja konštatoval, že: „*Je veľmi problematické nájsť mladého schopného človeka (do 29 rokov) evidovaného na úrade práce aspoň 6 mesiacov.*“

Dopad projektu na podnikanie

Oslovené MSP konštatovali, že projekt mal **na ich podnikanie veľmi priaznivý dopad a urýchlil tak rozvoj firmy.** U všetkých podporených podnikoch sa implementácia projektu pozitívne **prejavila vo finančných ukazovateľoch firmy – rastom tržieb aj pridanej hodnoty.** Podľa zástupcov oslovených MSP, v podnikoch zároveň **vzrástla aj zamestnanosť, produktivita práce a inovačný potenciál.** V dvoch prípadoch sa respondenti vyjadrili, že už v procese implementácie projektu a po nej došlo k výraznému **zlepšeniu odbytových a vývozných schopností** podniku. Podľa oslovených MSP sa však **výrazne zlepšila kvalita produkcie**, čím sa **zvýšila konkurencieschopnosť podporených podnikov.**

Získaná podpora zo zdrojov EÚ značne ovplyvnila rozhodovacie procesy podporených MSP. Projekty zamerané na inovácie by sa vo väčšine prípadov realizovali aj v prípade nezískania podpory. **Získaná podpora však umožnila ich rýchlejšiu realizáciu a MSP tiež mohli investovať do inovatívnejších strojov a zariadení,** ktoré by si bez intervencie nemohli zaobstarat'. Zástupca MSP z Trnavského kraja priznal, že bez získania príspevku by svoj projekt určite nebol schopný realizovať.

Odporúčania na zefektívnenie poskytovania podpory

Odporúčania na zefektívnenie poskytovania podpory sa medzi jednotlivými podnikateľmi rôznia. V súvislosti s ich zefektívnením a väčším zapojením sa MSP do podporných opatrení z operačných programov podnikatelia navrhujú:

- skrátenie času a zjednodušenie administratívnych procesov medzi podaním žiadosti o príspevok až po jeho schválenie;
- zjednodušenie a zefektívnenie procesu verejného obstarávania;

- zníženie náročnosti stanovených merateľných ukazovateľov.

Zástupca MSP z Trnavského kraja navrhol „*zaviesť predkolo hodnotenia projektových zámerov, čím by došlo k vypracovaniu samotného projektu len medzi vybranými/úspešnými firmami z predkola*“. Zároveň navrhol eliminovať vznik možnej korupcie spojenej s využívaním podporných programov, nakoľko sa domnieva, že práve časť vysokých poplatkov poradenských spoločností slúži na „*zvýšenie šancí na schválenie projektu*“. V súvislosti s tým navrhuje **zjednodušiť systém tak, aby bol podnik schopný vypracovať projekt svojpomocne**, čiže bez účasti poradenských firiem. Kritický postoj sa k uvedenej časti problematiky zaujal respondent z Prešovského kraja, ktorý za ideálne považuje zrušenie fondov EÚ. V prípade ich ponechania navrhol, aby **projekt nevypracúvali externé poradenské agentúry, ale štátne inštitúcie**, čím by došlo k značnému zníženiu byrokracie a zníženiu nákladov podniku na vypracovanie projektu.

Opätovné využitie podporných programov v budúcnosti

S istým časovým odstupom od ukončenia projektu a po zvážení všetkých pozitívnych a negatívnych skúseností s podpornými programami sa plánuje **väčšina oslovených MSP opätovne uchádzať o podporu pre podnikanie z verejného sektora**. Výhodnosť uvedenej formy financovania v konečnom dôsledku prevyšuje administratívnu záťaž spojenú s celým procesom podpory. Podnikatelia zároveň vyjadrili presvedčenie, že odstránenie spomínaných nedostatkov a aplikácia navrhnutých odporúčaní by nemalou mierou prispeli k väčšiemu záujmu malých a stredných podnikateľov o tento druh podpory.

Motiváciou k ich opätovnému využitiu je spomínaná výhodnosť tejto formy financovania, ako aj nadobudnuté skúsenosti z predchádzajúcich projektov. Respondent z Košického kraja konštatoval, že by privítal výzvu, v ktorej by bolo možné financovať aj mzdové prostriedky a dala by sa nadviazať spolupráca s externistami – odborníkmi z akademickej sféry a zahraničia. Zástupca MSP z Trnavského kraja uviedol, že by skôr by privítal podporu v oblasti zamestnávania nových pracovníkov, nakoľko pociťuje výrazný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Taktiež by privítal podporu v oblasti prijímania pracovníkov z tretích krajín. Respondent z Prešovského kraja konštatoval, že má veľmi zlú skúsenosť s využitím podporných programov, preto by pri súčasnom nastavení systému o ďalšie prostriedky z verejného sektora už nežiadal.

Na záver sa opýtaní respondenti mohli vyjadriť na akúkoľvek tému efektívnejšej podpory malých a stredných podnikateľov na Slovensku. Podľa respondenta z Banskobystrického kraja by malému a strednému podnikaniu na Slovensku výrazne pomohla úprava klauzuly minimálnej pomoci (de minimis) týkajúcej sa možnosti jej čerpania raz za 3 roky. Zástupca MSP z Trnavského kraja by privítal ďalšiu podporu v oblasti tvorby nových pracovných miest a zníženie nárokov na podnikanie v oblasti potravinárstva.

Zhrnutie

Podporné opatrenia pre podnikateľov predstavujú významný ekonomický nástroj, ktorý prispieva k stabilizácii a ďalšiemu rozvoju sektora malých a stredných podnikov. Na podporu podnikania MSP na Slovensku bolo v období predchádzajúcich 5 rokov použitých viac ako 3 mld. EUR. Z hľadiska dlhodobého časového horizontu predstavujú podporné nástroje EÚ jeden z najvýznamnejších zdrojov podpory MSP na Slovensku. Aj vplyvom pomalšieho nábehu čerpania podporných programov v rámci aktuálneho programového obdobia 2014 – 2020, došlo v roku 2017 k medziročnému poklesu celkovej čerpanej podpory pre MSP zo 707,6 mil. EUR na 400,9 mil. EUR, čo predstavuje pokles o 43,3 %.

Dôležitosť malých a stredných podnikov si uvedomujú aj jednotlivé krajiny EÚ, ktoré na ich podporu využívajú široké spektrum podporných opatrení. Podľa výsledkov viacerých prieskumov Európskej komisie, Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ, ale aj s krajinami V4, zaostáva vo využívaní podporných programov pre MSP. Tieto zistenia poukazujú na skutočnosť, že Slovensko stále disponuje značným potenciálom pre výraznejšie využívanie podporných programov v sektore malých a stredných podnikov. Na základe plánovaných objemov finančnej podpory zo zdrojov EÚ alokovaných pre tematický cieľ Konkurencieschopnosť MSP je možné skonštatovať, že priemerný objem plánovanej podpory z EÚ pre jeden malý a stredný podnik je na Slovensku na nižšej úrovni ako priemer v rámci krajín V4.

Nižšie využívanie podporných programov pre MSP na Slovensku súvisí tiež s mierou informovanosti o možnostiach ich využívania. Podľa výsledkov zrealizovaného kvantitatívneho prieskumu, nedostatok informácií o možnostiach využívania podporných programov určených pre malých a stredných podnikateľov pociťuje každý druhý malý a stredný podnikateľ na Slovensku. Každý tretí podnikateľ hodnotí možnosti malých a stredných podnikateľov využívať pre svoje podnikanie podporné nástroje poskytované zo strany verejného sektora kladne. Na druhej strane, takmer polovica malých a stredných podnikateľov vníma možnosti využitia verejnej podpory skôr negatívne. Takmer dve tretiny malých a stredných podnikateľov považujú ako najvýznamnejšiu prekážku v rámci dostupnosti verejnej podpory pre podnikateľov vysokú administratívnu náročnosť. Viac ako jedna tretina predstaviteľov malých a stredných podnikov vníma ako prekážku náročné splnenie podmienok podpory, či dlhé procedúry hodnotenia žiadateľov.

Podľa výsledkov prieskumu 16 % malých a stredných podnikateľov využilo v období predchádzajúcich 12 mesiacov nejaký druh verejnej podpory, pričom u podporených podnikateľov celkovo prevládala spokojnosť s poskytnutou podporou čo odzrkadľuje aj dosiahnutá hodnota Indexu spokojnosti na úrovni 3,8 bodu (na stupnici od 1 do 6). U podnikateľov, ktorí získali verejnú podporu na rozvoj svojho podnikania prevládali pozitívne dopady. Takmer dve tretiny malých a stredných podnikateľov hodnotili projekt/aktivitu, na ktorú získali verejnú podporu ako trvale udržateľnú.

Administratívne náročné spracovanie žiadosti o verejnú podporu predstavuje najčastejší dôvod nezáujmu o verejnú podporu pre podnikanie. Medzi ďalšie dôvody podnikatelia uviedli najčastejšie nejednoznačné kritériá hodnotenia žiadosti, či komplikované plnenie podmienok získania podpory. Napriek tomu, takmer dve tretiny malých a stredných podnikateľov na Slovensku plánujú v budúcnosti využiť verejnú podporu pre rozvoj svojich podnikateľských aktivít.

Hodnotenie dopadov a účinkov vybraných výziev v rámci posudzovaného oparenia 1.1. Inovácie a technologické transfery operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast potvrdilo pozitívne ekonomické vplyvy na podporené malé a stredné podniky. S cieľom identifikovať základné vývojové tendencie v hodnotených skupinách a posúdiť pred-intervenčné trendy s po-intervenčným obdobím medzi podporenými a zamietnutými podnikmi, boli v rámci analýzy vyhodnocované údaje o priemerných tržbách, pridanej hodnote a zamestnanosti. V rámci posudzovaného obdobia 2014-2017, skupina podporených podnikov vykázala vyššiu rast priemerných tržieb (o 18,4 %) a pridanej hodnoty (o 41 %) ako kontrafaktuálna skupina zamietnutých žiadateľov (o 14,3 %, resp. o 24 %). V prípade 84 % podporených subjektov došlo v sledovanom období k nárastu pridanej hodnoty, pričom v skupine zamietnutých žiadateľov sa pridaná hodnota zvýšila len v prípade 68 % subjektov. Rast zamestnanosti u podporených subjektov bol podľa dostupných údajov zdokumentovaný u polovice subjektov, pričom u nepodporených subjektov vzrástla zamestnanosť len v prípade 29 % subjektov (v rámci hodnotených zmien medzi kategóriami). Obdobné tendencie boli preukázané aj v rámci porovnávania vývoja výsledkov podporených a kontrafaktuálnej skupiny nezúčastnených subjektov.

Výsledky kontrafaktuálneho hodnotenia ďalej potvrdili pozitívne dopady agregovaných odhadov vplyvov na tržby a pridanú hodnotu. Agregované odhady vplyvov tržieb na podporené subjekty OP KaHR sa pohybujú v intervale od 198 578 do 387 789 EUR na jeden malý a stredný podnik. Agregované odhady vplyvov pridanej hodnoty sú taktiež pozitívne a dosahujú úroveň od 143 050 do 234 722 EUR, v rámci aplikovaných metód a stratifikačných kritérií. Náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty dosahovali hodnoty v intervale od 1,7 až do 2,3 EUR.

Pozitívne efekty na príjemcoch intervencie z OP KaHR boli potvrdené aj prostredníctvom zrealizovaného kvalitatívneho výskumu. Oslovené MSP deklarovali, že podporený projekt mal na ich podnikanie veľmi priaznivý dopad a urýchlil tak rozvoj firmy. Implementácia projektu sa pozitívne prejavila okrem finančných ukazovateľov podporených subjektov aj na raste zamestnanosti, produktivite práce a inovačnej kapacite. Prostredníctvom realizácie projektu došlo k zlepšeniu odbytových a vývozných schopností, výrazne sa zlepšila kvalita produkcie, čím sa v konečnom dôsledku zvýšila aj konkurencieschopnosť podporených malých a stredných podnikov.

Predbežné výsledky kontrafaktuálneho hodnotenia preukázali pozitívne výsledky aj na príjemcoch Mikropôžičkového programu SBA. Agregované odhady vplyvov pridanej hodnoty dosiahli úroveň od 9 813 do 10 743 EUR na jeden podnikateľský subjekt. Náklady na generovanie dodatočného eura pridanej hodnoty dosahovali hodnoty v intervale od 2,8 až 3,1 EUR.

Na základe výsledkov tohto hodnotenia možno konštatovať zlepšenie výkonnosti malých a stredných podnikov v dôsledku získanej intervencie, čo jasne poukazuje na opodstatnenosť posudzovanej intervencie v skúmanom období. Z toho vyplýva nutnosť uvažovať nad ďalším rozšírením intervencie špecificky zameranej na sektor malých a stredných podnikov. V záujme zlepšenia podmienok využívania podporných programov je nevyhnutným predpokladom nie len zvýšiť množstvo a rozpočtovú kapacitu podporných programov, ale aj zvyšovať ich efektivitu a dostupnosť pre jednotlivé cieľové skupiny. Nakoľko je systém podpory podnikania MSP na Slovensku pomerne komplexný a do značnej miery pre podnikateľov neprehľadný, je potrebné posilniť informovanosť malých a stredných podnikov na regionálnej a lokálnej úrovni. 97 % podnikateľských subjektov na Slovensku tvoria mikropodniky, avšak až dve tretiny

z týchto podnikateľov pociťujú nedostatok informácií o možnostiach využívania podporných programov. Ako príklad vhodných opatrení v tejto oblasti je možné uviesť národné projekty Národných podnikateľských centier SBA, ktorých cieľom je poskytovať podnikateľom komplexný rozsah služieb, vrátane informačnej podpory o podporných opatreniach v SR.

V oblasti zlepšenia podmienok využívania podporných programov a na zefektívnenie poskytovania podpory je možné uviesť nasledovné odporúčania: skrátiť čas a zjednodušiť administratívne procesy medzi podaním žiadosti o príspevok až po jeho schválenie, zjednodušiť a zefektívniť proces verejného obstarávania, znížiť náročnosť stanovených merateľných ukazovateľov, či zaviesť „predkolo“ hodnotenia projektových zámerov. Ďalej by bolo vhodné systém poskytovania grantov zo zdrojov EÚ zjednodušiť natoľko aby bol žiadateľ schopný vypracovať projekt svojpomocne, bez nevyhnutnosti využitia externých poradenských agentúr. Uvedené opatrenia by zvýšili atraktivitu podporných programov pre podnikateľov, ak aj zlepšiť podmienky využívania podporných opatrení.